

dekében — fejezte be nyilatkozatát Radics.

Változatlan a helyzet

A délután folyamán a helyzetben semmi változás nem állott be. Egészen a késő esti órákig nem vették föl a hivatalos érintkezést a radikálisok és a Radics-párt. A két párt politikusai egymásközt külön-külön tárgyaltak, Radicsék a parlamenti klubjukban, a radikálisok pedig a miniszterelnökségen.

A tárgyalások elmaradásának okairól egyik oldalról sem akartak felvilágosítást adni a sajtó számára.

A *Bácsmegyei Napló* munkatársa délután öt órakor kérdést intézett Radics Istvánhoz a helyzetre vonatkozólag, de Radics csak annyit mondott, hogy a helyzet változatlan.

Este nyolc órakor Petrovics Andrija miniszterelnökségi államtitkár egy csomó autóval átment a királyi udvarhoz. A miniszterelnökségi államtitkár királyi kihallgatása nagy feltűnést keltett, de annak lefolyásáról semmi sem került nyilvánosságra.

A délután folyamán pozitív formában elterjedt a hír, hogy Ófelsége a kormány lemondását elfogadta és délután ötre Trifković Márkót, a parlament elnökét, fél hatra pedig Mihajlović Iliját, a radikális klub alelnökét hívta meg kihallgatásra. Csakhamar kiderült azonban, hogy a hír nem felel meg a valóságnak és onnan származott, hogy a parlament elnöksége kapott egy levelet a királyi udvartól, de egész más ügyben.

Uzunović meghívta a demokratákat a kormányba

A lemondás elfogadásának halogatásával teremtett izgatott atmoszférában a legkülönbözőbb verziók terjedtek el. Az egyik ilyen verzió szerint, amely egyébként jól informált helyről származik,

Ófelsége a kormány lemondását tulajdonképp elfogadta, azonban módot akar adni Uzunovićnak, hogy érintkezésbe lépjen egyes parlamenti csoportokkal és keresse olyan alapot kormányalakításra, amelyben a meg-egyezés elvét valló pártok vesznek részt.

Általános a meggyőződés, hogy a miniszterelnök megbízottai titokban tárgyalnak az egyes pártokkal, első sorban a demokratákkal.

A kormány egyik tekintélyes tagja egy ismert vajdasági politikussal folytatott magánbeszélgetése közben azt a kijelentést tette, hogy

a radikális párt semmiképpen sem hajlandó koalícióban maradni Radicsékkel és csak két megoldás lehetséges: vagy választás, vagy radikális-demokratika koalíció.

Ilyen irányban folytak is a demokratákkal tárgyalások, amelyek azonban meghiúsultak, mert a demokraták tulsekat követelték.

Azt akarták ugyanis, hogy a főispáni és járási főnöki állásokat 2:1 arányban osszák föl a két párt közt és záros határidőt szabtak a választásokra, amelyeket ez a koalíciós kormány vezetne.

Kosutics államtitkár a miniszterelnöké

Este nyolc óra után Kosutics Ágoston Radics-párti államtitkár megjelent a miniszterelnökségen és felkereste Uzunović miniszterelnököt, akivel rövid megbeszélést folytatott.

Csak a jelenlegi kormánykoalíció felújításáról lehet szó

Az esti órákban viszont tekintélyes Radics-párti politikusok munkatársunk előtt azt a meggyőződésüket hangoztatták, hogy a radikálisok egyetlen más párttal sem léptek érintkezésbe és kizárólag a radikális-Radics-

párti koalíció felújításáról lehet csak szó.

Szerintük csak azért nem vették eddig még fel újra a tárgyalásokat, mert a radikálisoknak egymás között vannak tisztázni való kérdéseik, amelyek elsősorban személyi jellegűek.

Mindenesetre igen jellemző, hogy a két párt exponensei mennyire különbözőképpen ítélik meg a helyzetet. Az említett két kombináción kívül még számos kombinációt lehetett hallani a szombati nap folyamán.

Az érintkezést Radicsék és a radikálisok között ismét csak Dimitrijević Mita író, volt képviselő tartotta fenn, aki délután két órakor megjelent a Radics-klubban és ott hosszasan tárgyalt Radics Istvánval, majd innen Uzunović miniszterelnökhöz ment.

Komplikációk az új parlamenti ülészek körül

A helyzetet nagyban komplikálja az új parlamenti ülészek közeledése. Az alkotmány szerint ugyanis

október 20-ikán új ülészek kezdődnek, amelynek elején azonnal meg kell választani a nemzetgyűlés új tisztikarát.

Máris nagy vita keletkezett arról, hogy a parlament tulleheti-e magát ezen a dátumon, úgy hogy október 20-ikán összeül és a korelnök, hivatkozva arra, hogy a kormány lemondásban van, azonnal elnapolja az ülést. A vélemények ebben a tekintetben eltérőek. Egyes pártvezérek nézete szerint ezt meg lehetne tenni, az általános vélemény azonban az, hogy a parlament új tisztikarát minden esetre meg kell választani, akár van kormány, akár nincs. Ez a körülmény készíti a radikálisokat arra, hogy a válságot bármi módon befejezzék és hogy így kormányképes többségük legyen, mert különben elveszítethetik a parlamenti elnökséget. Megtörténhetik ugyanis, hogy

ha Radicsék addig nem egyeznek meg, Radicsék titokban lepaktnak az ellenzékkel és ellenzéki politikust választanak meg az elnöki, valamint a többi tisztségre.

Ez az állapot nemcsak a parlament munkájára volna befolyással, hanem nagy jelentőségű volna a választások esetén is, mert

a választást vezető állami bizottság elnöki és alelnöki tisztségét tudvalevőleg mindig a feloszlatott parlament elnöke és alelnöke töltik be.

Ennek a lehetőségnek a felmerülése arra utal, hogy a radikálisok a válság megoldását a nagy nehézségek ellenére is siettetni fogják.

Korosec tárgyalt Radics Istvánna! a szlovén néppárt ormánybalépéséről

Korosec Anton, a szlovén néppárt vezére délután két órától négyig tárgyalt Radics Istvánval a horvát parasztklubban. Korosecet, aki eddig az egyetlen ellenzéki pártvezér, akivel Radics a válság óta tanácskozást folytatott, Radics István hívta meg és autót is küldött érte a lakására. Ez a találkozás annál fontosabb, mert Radics legutóbbi nyilatkozataiban erősen hangsúlyozta, hogy hiva a szlovén néppárt kormánybalépésének. Hír szerint Korosec szombaton már a kormánybalépés feltételeiről tárgyalt Radicsal és három tárcát követelt pártja részére. Ezek közt a közoktatásiügyi és közlekedésiügyi tárcákat.

A Jovanović pártot h főre ülése hívta meg

Jovanović Liuba pártja a legutóbbi napokban kifejtett aktivitása miatt ismét a politikai érdeklődés középpontjába került. A Jovanović-klub elhatározta, hogy hétfőn délelőtt klubülést tart, amelyre összes tagjait táviratilag Beogradba szólította.

Belgium a valuta stabilizálására harmincmillió dollár hitelt kapott

A belga pénzügyminiszter Párisban megkezdte tanácskozását a francia bi stabilizálására

Brüsszelből jelentik: A belga pénzügyi kormány szakértője, Terlingen pénzügyminiszteri igazgató pénteken este aláírta Londonban egy angol pénzesporttal azt az egyezményt, amely szerint az angol pénzesport harmincmillió dollárt folyósít Belgiumnak a belga frank stabilizálása céljára.

Franquís belga pénzügyminiszter, mint Párisból jelentik, szombaton a francia fővárosba érkezett. Látogatása a belga

frank stabilizálásával függ össze. Az Oeuvre szerint a helyzet az, hogy Belgium a maga pénzét az angol fonttal szemben százhetvenötös árfolyamon akarja állandósítani, holott a francia kormány a százötvenes árfolyamot választotta a francia frank stabilizálására. A belga pénzügyminiszter soknak tartja ezt a huszonöt pontos eltérést és ennek az ellentétnek az áthidalásáról tárgyal Párisban.

Ujabb vallomás a Tiszagyilkosság ügyében

Sztanykovszky vallomása alapján a budapesti rendőr-égszéleskörű nyomozást indít

Budapestről jelentik: A Tiszagyilkosság ügyében elrendelt új nyomozásnak érdekes új fejleménye van. A Tisza-ügyben több évi fegyházra ítélt Sztanykovszky Tibor védői tudvalevőleg beadvánnyal fordultak az ügyészséghez, amelyben hangsúlyozták, hogy Sztanykovszky teljes részletességgel el tudja mondani mindazokat a körülményeket, amelyek a Tisza-gyilkosság helytelen irányban történt nyomozásánál már 1919-ben közrejátzottak, valamint azokat a részleteket, hogy miképpen haladt későbbben továbbra is ebben a hamis irányban a nyomozás. A budapesti főkapitányság ezért szükségesnek tartotta az ügyészségtől kapott utasítások alapján Sztanykovszky Tibor újbóli kihallgatását. Sztanykovszkyt péntek este szállították át a szegedi Csillag-börtönből

Budapestre a Markó-uccai fogházba, ahonnan szombat délben két detektív kísérte át a főkapitányságra.

A rendőrségen óriási érdeklődés előzte meg Sztanykovszky vallomását. Srubián Dezső rendőrfőtanácsos kezdte meg Sztanykovszky kihallgatását, amely három óra hosszat tartott. A kiszivárgott hírek szerint Sztanykovszky elmondotta, hogy az a sok vallomás, amit eddig tett, nem mindenben felel meg a valóságnak és most, hogy fegyházbüntetésének nagyrészét már kitöltötte, őszinte és igaz vallomást akar tenni úgy a maga, mint társai szerepére nézve. A kihallgatás további során Sztanykovszky sok egészen új adatot mondott jegyzőkönyvbe.

A kihallgatás befejezése után Sztanykovszkyt visszakísérték a Markó-uccai fogházba, azzal, hogy

még három-négy napig tartásuk Budapestben, mert legalább ennyi ideig szükség lesz még jelenlétére és többszöri kihallgatására. Lehetséges azonban, hogy Sztanykovszkyt még hosszabb ideig kell Budapestben tartani, mert a rendőrség, amely őszintének látja Sztanykovszky újabb vallomását, végig akarja vezetni a nyomozást, hogy megállapítsa, mennyiben felelnek meg Sztanykovszky adatai a valóságnak.

Szenta is adós az adóval

November közepéig be kell határozni az adótarozásokat

Szentáról jelentik: A pénzügyminisztérium részéről nemrég Szentán járt egy miniszteri inspektor, aki felülvizsgálta a pénzügyigazgatóság működését és egyben megállapította, hogy a szentai városi adóhivatal nem jár el a kellő eréllyel az adóbehajtások terén. Kiderült, hogy Szentán harminc millió dinár az adóhátralék.

Ennek a körülménynek tulajdonítható, hogy a pénzügyminiszter most szigorú rendeletet adott ki a szentai adóhátralék behajtására vonatkozóan. A pénzügyigazgatóság utasította a városi adóhivatalt, hogy az előző évekről telmaradt adóhátralékokat, valamint a legutóbbi negyedévi adótarozást nyolc napon belül, de legkésőbb november hó 15-ikéig haltsa be. A pénzügyigazgatóság azok ellen, akik a kitűzött határidőig nem fizetik ki adótarozásukat, végrehajtást vezet.

A rendelet nagy riadalmat okozott a szentai adófizetők körében.

Szerelmi kvartett, amely boldog házasságban végződik

A gróf és a varróleány, a grófnő és a szegény művész regényes szerelme

A regényes szót itt nem átvitt értelemben használjuk. Igazi regényről van szó, amelynek valójában nem négy, hanem csak két szereplője van.

A test erotikája és a szív finom vágyódása egymás felé sodor két fiatal lelket, egy szegény művészt és egy dús gazdag grófnőt. A férfi grófnak, a leány szegény varróleánynak hazudja magát, mert mindketten úgy érzik, hogy igazi társadalmi helyzetük akadályozza egyesülésüknek. Izgalmas, forró történet után jut el a könyv a kifejlődésig, amely végül is akkor következik el, amikor az igazság kiderül és a dús gazdag grófnő elhagyja a szegény művész szerelmét.

Ez a rövid tartalma Forró Pál új regényének, a *Lohengrin kisasszony*-nak. Mint látjuk, az „Egy diákkor története”, „20 évesek”, „Biborhulám”, „Megölt szerelmem” és sok más nagy sikert aratott regény szerzője új művének középpontjában ismét a szerelmem örök misztikumát állította, amelynek a mai magyar irodalomban éppen Forró Pál a leghivatottabb költője.

A szenzációsan izgalmas regényt jövő vasárnapi számában kezdi közölni a *Bácsmegyei Napló*. Az egyes regényfolytatásokat hétről-hetre könyv formájában közöljük és aki az egyes folytatásokat összegyűjti, egy értékes könyvvel gazdagodik, mire a regény véget ér. Hogy a nagyszerű tartalomnak méltó formája legyen, a *Bácsmegyei Napló* kiadóhivatala teljesen ingyen díszes kötéssel látja el mindazoknak a regényfolytatásait, akik minden folytatást összegyűjtöttek és a regény befejezése után beküldik a kiadóhivatalnak.

A kedvezményben nem csak a lap előfizetői részesülnek hanem minden példányonként vásárló is.

Külön szenzációja lesz a nagyszerű regénynek, hogy Balázs Árpád, a kiváló vajdasági festőművész látja el illusztrációkkal.

KISEBBSÉGI ÉLET

Bécsben a közeljövőben újból összeül az európai kisebbségek konferenciája. A bécsi kisebbségi iroda vezetője, Amende Ewald dr., az ismert esztetikus már megkezdte az előkészítő munkálatokat. A konferencia előkészítéséről és a bécsi kisebbségi iroda működéséről Amende Ewald dr. a következőket mondta: »A központi kisebbségi iroda még az őszi folyamán megkezdte működését Bécsben. Az iroda állandó kontaktust fog fenntartani az összes európai kisebbségek politikai pártjaival, kulturális és gazdasági szervezeteivel, valamint egyházaival. Regisztrálni fogja az összes panaszokat és pontos kimutatásokat fog készíteni. Az egymástól távol élő kisebbségek között az összeköttetést szintén a központi iroda fogja fenntartani. Hangsúlyozni szeretném, hogy az iroda működésétől minden irredenta szándék távol áll, azonban a kisebbségek jogaiért az egész kontinensen megszervezi a propagandát. Ennek érdekében állandó kapcsolatot fog teremteni a világsajtóval; egyrészt a kisebbségek sajtóját fogja tájékoztató anyaggal ellátni, másrészt a többi lapokat igyekszik majd a kisebbségek jogos ügyének megnyerni. Remélem, hogy a hatóságok és a különböző nemzetközi szervezetek, elsősorban a Népszövetség, a népszövetségi ligák uniója, az interparlamentaris unió és a Páneurópa-unió támogatni fogják a kisebbségi központot, ugyanígy ezekkel működhetünk. Egyébként közölhetem, hogy ez év decemberének derekán nemzetközi kisebbségi konferencia lesz Bécsben.«

Az erdélyi szászok vezérével, Hans Otto Rothal beszélgetést folytatott egy magyar újságíró.

— Mi a véleménye képviselő urnak — kérdezte az újságíró — a magyar pártgyergyói nagygyűléséről:

— A magyarság — mondotta Hans Otto Roth — semmiféle körülmények között sem foglalhatott volna el más álláspontot, mint a teljes egységhez való feltétlen ragaszkodást. Kijelenthetem, hogy a gyergyószentmiklósi események általános megaláztatást váltanak ki a mi parlamenti csoportunkban is és a romániai németek csak helyeselhetik azt a józan öntudatot, mely az egyetlen kivétel ut, az egység mellett tört lándzsát.

— Milyennek látja képviselő ur a kormány és a kisebbségek viszonyát?

— Mi ezáltal is azért jöttünk, hogy az egyes minisztereknél sürgezzük a paktumba foglalt kötelezettségek teljesítését. Eljártunk az egyes szakminisztereknél, ma este fél nyolc órakor pedig Bucsan miniszterrel beszéljünk meg az általános kisebbségi problémákat. Azt hiszem, hogy a legközelebbi jövőben hasonló ténykedésben kell kimerülnie a kisebbségi politikai feladatának: sürgetnünk kell a paktum pontjainak elintézését és a jövő majd megmutatja, hogy munkálkodásunk mennyire lehet eredményes. Majd a végén ráérünk állást foglalni...

A csehszlovákiai németek kormánybalépésével élénken foglalkoznak a prágai lapok. A legérdekesebb hozzászólásnak a Venkov adott helyet, mely közli egy cseh agrárius-vezér cikkét. »A cseh nemzeti politika történetében — írja a Venkov — ezt a dátumot azzal a helyzettel lehet összehasonlítani, melyben a múlt század hetvenes éveiben mi voltunk Ausztriában, amikor elhatároztuk, hogy fölhagyunk a passzív ellenzékieskedéssel és aktivitásba lépünk. A németek a köztársaságban részt vettek ugyan a törvényhozásban, de politikájuk eddig passzív volt. A demokratikus elv azonban minden néprétegnek lehetővé teszi, hogy az állam igazgatásában részt vegyen. Sokat írtak azokról a feltételekről, amelyeket a németek a kormányba való belépés esetére kötöttek ki maguknak. Azonban erre nincsen szükség, mert amikor a németek a passzivitásból egyenesen a kormányba lépnek, szükségtelen minden előfeltétel, hiszen holnap már a zöld asztalnál ülnek, amelynél az összes állami ügyeket intézik s itt érvényre juttathatják népük követeléseit. A po-

litika nem ismer szentimentalizmust. Mi akarunk a németeket az államban és ezért ugyanolyan jogokat biztosítottunk nekik, mint saját népünknek. Nekünk, akik a németekkel a kormányba megyünk és velünk együtt a kormányba lépő németeknek nem lesz könnyű helyzetünk, mert hiszen óriási bizalmatlanság és elfogultság fogja az ő munkájukat is megnehezíteni. Nem ígérünk sem-

mit, csak becsületes munkát. Szolgálni akarunk a nemzetnek. Svehla harmadik kormánya történelmi kormány, mert olyan többségből alakult, amelyben először vannak képviselve a nemzeti kisebbségek és döntő tényezőként szerepelnek a szlovákok is, mert most már csak a szlovák kommunisták és három szlovák szocialista marad szlovák részről ellenzékben.«

Az új csehszlovák kormány rendezi a nemzetiségi kérdést

Svehla miniszterelnök nyilatkozata a kormány programjáról

Prágából jelentik: Svehla miniszterelnök fogadta a sajtó képviselőit, akik előtt hosszabb nyilatkozatban kifejtette az új csehszlovák kormány programját.

— Az új kormány — mondotta többek közt Svehla — megkísérli a nemzetiségi probléma megoldását. Ez a kérdés olyan régi, mint a nemzet maga; sokféleképp akarták már rendezni és mindig a módszertől függött, hogy a kísérletek milyen eredményre vezettek. Ha ma jellemezni akarnám Európa helyzetét, azt mondhatnám, hogy a mostani szomorú helyzet okozójának nem kis részét ez a kérdés képezi. Nekünk, akármelyik párthoz tartozunk is, európai demokráciát kell folytatnunk és arra kell törekednünk, hogy ez a demokrácia kormányozzon. Meglehet, hogy ez a kísérlet ma még nem fog teljes sikerre vezetni,

de a jóakarattal mellette előbbre viszzük a demokrácia megvalósítását.

A parlament ülésén Svehla felolvasta a kormány nyilatkozatát, melyben szintén kitért a kisebbségi kérdésre.

— A kormányváltás — mondotta — a kitűzött politikai alapelveken történt, nemzetekre és felekezetekre való tekintet nélkül. Mint egyetlen jógu felek nyíltan és őszintén akarnak egymással dolgozni. Már régebben is sikerült másformájú együttműködés alapján bizonyos szociális és kulturális programot megvalósítani. Most azonban az is lehetővé vált, hogy a nemzeti közeledés és együttműködés útját is megnyissuk, mert az új kormány kinevezésével a nemzetek teljes egyenjogúság alapján tárgyalhatnak és dolgozhatnak együtt.

Ötvenhat párt vesz részt a görög választásokon

Ötven pár alakult néhány nap alatt a választások tartamára

Athénből jelentik: Talán még sohasem vett részt választásokon annyi párt, mint amennyi a november negyedikén megtartandó görög választásokon veszi fel a küzdelmet.

Az országos választásokon ötvenhat párt vesz részt, amelyek közül ötven csak most alakult meg kifejezetten a választások tartamára.

A tömörkedés kis pártok természetesen alig van valami jelentősége a választások szempontjából és a tulajdonképpen küzdelem a hat régi párt között fog lefolyni, amelyek közül négy a köztársasági párt, egy monarchista és egy szocialista.

A monarchista párt, amelynek választási harcát Metaxis tábornok irányítja, különös hévvel készül a választási küzdelemre.

Az új osztrák kormányval szemben is fentartják a tisztviselők régi követeléseiket

Az új kancellártól várják követeléseik teljesítését

Bécsből jelentik: Az állami tisztviselők és alkalmazottak nem tágtanak követeléseiktől és el vannak tőkélve arra, hogyha kell, sztrájkjal is kirozszakolják a huszszázalékos fizetésjavítást és a százhetven sillinges minimális havi fizetést. Azonban

a Ramek-kormány hirtelen lemondása keresztülhúzta az állami tisztviselők számításait.

A közalkalmazottak szövetsége péntek este ülést tartott, amelyen Jamnicki, a szövetség elnöke a követelésekben ismertette a helyzetet:

— A kormány lemondása természetesen befolyást gyakorol a tisztviselők fizetési mozgalmára. Új kormány fog jönni, amely a most lemondó miniszteriumnak politikai szempontból verrokonja lesz, de mi már most a legnagyobb elszántsággal kijelentjük, hogy

az a javaslat, amit a Ramek-kormány mint utolsó ígéretet tett, nem lesz elégséges a konfliktus megszüntetésére. Az új kormánynak ennél jelentékenyen többet kell adnia.

A lemondott kancellárral folytatott hosszú és fáradságos tárgyalások

korán mi a bérekérdésben egy utat már megjártunk. Ezt az utat, amely már a hátunk mögött van, nem fogjuk újra megtenni, hanem az új kormánynak kell megtenni az ut hátralevő részét és

az új kormánynak nem adunk több időt, mint amennyi Rameknek állt volna rendelkezésére,

ha nem nyújtotta volna be lemondását.

Szombat délelőtt

Hainisch köztársasági elnök tudomásul vette a Ramek-kormány lemondását és úgy a kancellárt, mint a kormány tagjait felmentette állásuktól,

de megbizta a lemondott kormányt az ügyek átmeneti vitelével. A keresztényszocialista pártban vita indult meg, hogy

ne Seipel volt kancellár lépjen Ramek örökébe, hanem újra Schobert rendőrfőnök vegye át a kormányt.

A pártban ugyanis azt szeretnék, hogyha Schober a hivatalnokkormány élén előbb rendet teremtené és Seipel csak akkora alakítana kormányt,

ha a politikai helyzet már tisztázódott.

Az állami hivatalnokok központi választmánya szombat délben újabb ülést tartott, amelyen a kisebbség hevesen követelte a sztrájk proklamálását, de végül is úgy döntöttek, hogy

az állami tisztviselők várnak, amíg az új kormány megalakul.

Az ülés egyben kimondotta, hogy a tisztviselők az új kormány elé ugyanazokat a követeléseket terjesztik, mint amilyeneket a Ramek-kabinetel szemben támasztottak.

Vigyázz, ha jön a közlekedési rendőr

Szabotican közlekedési rendőrséget állítanak fel

A szaboticanai rendőrségen megalakult a közlekedési rendészeti osztály, amely az uccai közlekedés rendjére ügyel föl. A rendőrfőkapitány Cankovics Miodrag rendőrkapitányt bizta meg az osztály vezetésével, aki a közlekedési rendőrség megszervezésére megkezdte az előkészületeket.

A rendőrség először az autótartókat iratja össze, minden autó új S számot kap. Ugyancsak új számokat fognak kiadni az egyszerű és motorkerékpárokra is. A bérkocsikat hasonlóképpen újból be kell jelenteni. Az autók tartására a jövőben engedélyt kell kérni és az állam, valamint a városi luxusadó kifizetése után kapnak csak városi és vajdasági számokat, amely nélkül nem lehet autót vezetni. Bérautó tartására szintén külön rendőrségi engedély szükséges. A rendőrség forgalmi osztályának közepi a legszigorúbb ellenőrzést fogják gyakorolni, hogy az autó- és kerékpár-, valamint a bérkocsitulajdonosok mindenben betartsák a közlekedési rendszabályokat. Legközelebbi rendelet jelenik meg, amely közli azokat a tudnivalókat, amelyek az autó-, kocsik- és kerékpártulajdonosok számára fontosak s amelyekkel a közönségnek is tisztában kell lenni.

Amosorini véres éj

Az apa bosszúja fia fejének beveréséért

Titelről jelentik: Egy mosorini dobvoljac családon véres bosszút állt egy titeli dobvoljac familia, amely egy ártatlan emberen bosszult meg egy verekedést.

Hrnyakov Száva, aki Mosorinban kapott földet, két testvérrel kint szántott mosorini szállásán, mikor észrevette, hogy birkapásztora hevesen perlekedik Blázsinn Rádának, a szomszédjának a fiával. Blázsinn a veszekedés hevében indulatosan a pásztorra támadt és botjával fejbeütötte. Hrnyakov a veszekedők békítésére sietett és hogy megakadályozza a további verekedést, átkarolta Blázsint. A pásztor, kihasználva ellenfelének védtelenségét, botjával óriási csapatot mért a fiu fejére, úgy hogy azt elborította a vér.

Blázsinn véresen hazá távolgott Titelre és elmondta apjának a történeteket. Az öreg gazda kocsira ültette a sérült fiát, ennek Novák nevű bátyját és még két legényt, felszerelte őket botokkal és sarlókkal, aztán elindultak Hrnyakov szállása felé. Este kilenc órakor érkeztek a tanyára, ahol Hrnyakovot alva találták. A három ember nekiesett az alvó Hrnyakovnak és a sarlóval összevissza kaszabolták. Hrnyakov kiáltásaira előrohant a házból két testvér, Uros és Jova, de az öreg Blázsinn és emberei rájuk támadtak a botokkal és véresre verték őket. Hrnyakov Száva állapota annyira súlyos, hogy életbenmaradásához nincs remény. A másik két Hrnyakov testvér is súlyos sérülést szenvedett.

A titeli csendőrség letartóztatta Blázsinn Rádát és fiait és megindította ellenük a vizsgálatot.

A szombori rablógyilkos

visszavonta, majd újból megerősítette beismerő vallomását

Kutatják Brankov Zsarkó bűntársait és régebbi bűneit

Szomborból jelentik: A vizsgálóbíró pénteken hallgatta ki először a Sztapári-uti gyilkosság tettesét, Brankov Zsarkót, aki a vizsgálóbíró előtt visszavonta a csendőrségen tett beismerő vallomását. Arra nem hivatkozhatott, hogy a csendőrség erőszakkal vette ki belőle a beismerő vallomást, mert — mint ismeretes — a csendőrségen kihallgatása alkalmával állandóan jelen volt dr. Csóvics Mladen ügyész, azonkívül, amikor az ügyészségre kísérték át, ott megkérdezték tőle, hogy bántalmazták-e, sőt orvossal is megvizsgáltatták, hogy vannak-e bántalmazás nyomai testén. A gyilkos a vizsgálóbíró előtt kijelentette, hogy a csendőrségen azért tett beismerő vallomást, mert minél előbb át akart jutni az ügyészségre.

Brankov Zsarkó azonban a vizsgálóbíró előtt ellentmondásokba keveredett és ezért szombaton délelőtt ismét kihallgatták. A szombati kihallgatás alkalmával azután minden további nélkül megerősítette a csendőrségen tett beismerő vallomását és újabb részleteket is bevallott a Sztapári-uti gyilkossággal kapcsolatban. Többek közt elmondotta, hogy amikor Jelasicsekhoz be akartak hatolni, az uton egy nagyobb társaság közeledett a csárda felé, mire ők lebujtak a közeli árokba és csak azután jöttek ismét elő, amikor a társaság tagjai már eltűntek a sötétben.

A csendőrség Brankov Zsarkó két másik társa után tovább folytatja a nyomozást, azonban, bár már a nevüket is tudják, mindeztideig nem sikerült felkutatni őket. Remény van azonban arra, hogy néhány napon belül a másik két gyilkos is kézrekerül.

A csendőrség ezzel egyidejűleg egy régebbi bűnügy felderítésére is nyomozást indított. Még a háború alatt történt, hogy a Sztapári-uton meggyilkoltak egy embert, de a gyilkosság tettesei sohasem kerültek elő. A csendőrségnek most az a gyanúja, hogy ezt a bűntényt is Brankov Zsarkó követte el.

Francia radikálisok a baloldali orientációért

Franklin Bouillon a kongresszus határozata miatt kilépett a pártból!

Párisból jelentik: A radikális szocialista-párt bordeauxi kongresszusa határozati javaslatot fogadott el, amelyben a radikális párt nyomatékosan állást foglalt a baloldali orientáció mellett.

A határozati javaslat többek közt a következőket mondja:

— A radikális párt azon a nézeten van, hogy a legelső politikai feladata a mai helyzetben a francia pénz védelme. Ugyancsak első helyre teszi a párt az adózók védelmét is. Híven azokhoz az eszmékhez, amelyeket a legutóbbi választások előtt is hirdetett,

kijelenti a párt, hogy készen áll

minden baloldali párttal való együttműködésre,

amely őszintén egyesülni akar a közös akcióra. A párt meggyőződése szerint csak a baloldali pártok egyesülése vezethet az oktatásügy, a hadsereg és a szociális élet terén olyan reformokra, amelyek a demokratikusan érző tömegek kielégítik.

Franklin Bouillon a határozat hatása alatt kijelentette a radikális pártból való kilépését, tekintettel arra, hogy

a határozat nem hangsúlyozza olyan mértékben a Poincaré-kormány támogatásának szükségességét,

amint azt Franklin Bouillon javasolta.

Három évre ítélték

a noviszadi Jelzálogbank sikkasztóját

A vádlott azzal védekezett, hogy a hiányos ellenőrzés vitte rá a sikkasztásra

Noviszadról jelentik: A noviszadi kerületi törvényszéken Radulovics Miloje büntetőtanácsa szombaton tárgyalta Szmáilovics Szálihnak, a Jelzálogbank noviszadi fiókja pénztárnokának sikkasztási bűnügyét.

Popovics Dusán, az állami Jelzálogbank pénztárnoka 1926 július 1-én vette át a pénztárt Szmáilovics Szálihól, aki két éven át volt a Jelzálogbank pénztárnoka. Egy hét múlva Popovics jelentést tett Nikolics Szevánnak, a Jelzálogbank noviszadi fiókja igazgatójának, hogy valaki nagyobb sikkasztást követett el. A bejelentés kinos feltűnést keltett és nyomban erőves vizsgálat indult meg. Megállapították, hogy aznap, mint rendesen, sok postautalvány és pénzeslevél érkezett a bank címére, amelyeket csak a pénztárnoknak lett volna szabad átvenni, de Popovics Dusán, amikor a küldemények érkeztek, a Narodna Bankában volt hivatalos ügyben és távollétében a pénzküldeményeket Szmáilovics Szálih vette át, akinél ott volt még a pénztárnok korábban kapott meghatalmazás. Popovics visszaérkezésekor Szmáilovics az asztalára tett néhány pénzesborítékot, amelyek már ki voltak nyitva és amelyekről Szmáilovics azt állította, hogy azok aznap érkeztek. Popovics gyanúlanul átvette a pénzeket, de mert harminc dinárral több volt, mint kellett volna, gyanút fogott, elment a postára, hogy összehasonlítsa az érkezett küldeményeket az átadott borítékokkal. Megdöbbenve tapasztalta, hogy egész más küldemények érkeztek. A pénztárnok bejelentette az ügyet az igazgatóknak, aki jelentést tett a rendőrségen és néhány perccel később Szmáilovics Szálih már mindent bevallott, zsebéből önként előadta a többi pénzesborítékot és elmondotta, hogy 165.702,42 dinárt sikkasztott.

A szombati tárgyaláson látható megbánással, kérdezés nélkül mondta el a sikkasztás következő érdekes részleteit:

— 1700 dinár fizetésem volt — mondotta. — Két éve vagyok a Jelzálogbanknál és amikor egyszer ezer dinár

ros hiányom volt, jöttem arra az eszmére, hogy egy megérkezett pénzküldeményt addig tartok vissza, amíg máshonnan pótolhatom a hiányt. Közben megnősültem, több pénz kellett, mert láttam, hogy az ellenőrzés annyira felületes, hogy akár milliókat sikkaszthattam volna, ismételtén visszafelé fordítottam pénzesleveleket. Beogradból néhány alkalommal jött revízió, de a beograd urak csehbácsicsát és sürt fogyasztottak a bankban és főleg azzal törődtek, hogy a nyugtákon rajta van-e megfelelő összegű okmánybélyeg.

Elmondotta még a vádlott, hogy régebbi sikkasztásait mindig az utolsó pótolta és mert ez nyolc-tíz napon belül, mindig megtörtént, soha sem reklamáltak és így nem jöttek rá a hiányokra. A sikkasztott összegeket elmulasztotta. Azért nem szökött meg, mert felesége gyereke volt.

Ezután Popovics Dusánt, az új pénztárnokot hallgatták ki, aki mindenben megerősítette Szmáilovics vallomását.

Nikolics Szeván igazgató elmondta a sikkasztás felderítésének körülményeit. Csendes, jóra való hivatalnokként ismerte Szmáilovicsot és csak akkor gyanakodott, amikor a pénztárnok felesége öngyilkos lett és nem sokkal később Szmáilovics bekötött fejével jött a hivatalba. Amikor ennek oka felől érdeklődött, megtudta, hogy Szmáilovics egy nacionalista szervezet tagja és a sérülését verekedésnél kapta. Néhány nappal később kölesönöket kért tőle, Szmáilovics egyszer azonban bejelentette, hogy vagyonrészét eladta bátyjának és azóta nem kért többé egyetlen egyszer sem kölesönt.

A bizonyítási eljárás befejezése után Pavlovics Branislav államügyész mondotta el vádbeszédét, majd dr. Aradzki Mita, Szmáilovics védője tartotta meg védőbeszédét és kérte, hogy vegyék enyhítő körülménynek a felületes, laza ellenőrzést, amely a sikkasztásokat lehetővé tette. Dr. Mogin Száva, a Jelzálogbank képviselője jelentette be végül a bank kárigényét.

A noviszadi törvényszék husz pernyi tanácskozás után Szmáilovics Szálih három évi börtönrre ítélt, a büntetésbe betudta az eltöltött három havi vizsgálói fogságot, egyben elmarasztalta a vádlottat 165.702,42 dinár elisikkasztott összeg megtérítésében. A vádlott és az államügyész felebbezést jelentett be az ítélet ellen.

A megboldogult

Írta: Tamás István

Özvegységének második esztendejében megösmarkedett Gyulával, a finomlelkű filatelistával. Ez egy jótékony-célú teadélutánon történt.

Másodszor véletlenül találkoztak a mozi előtt.

— Jónapot! — nyújtott kezét szelesen az özvegy és látszott rajta, hogy kellemesen van meglepve.

Gyula, aki szenvedélyes bélyeggyűjtő volt, mellékesen asszonyokkal is foglalkozott. Egy kicsit kalandor is volt Gyula, mit tagadjuk, kalandor, minden hátsó gondolat nélkül, aki körbe szaladgált már néhányszor a glóbuszt ritka bélyegekért és ritka asszonyokért. Néha a bélyegek elfeledteték vele a nőket, máskor viszont az asszonyok kerékedtek felül és ilyenkor megnyílt Gyula előtt az az örjítő örvény, amit közönségesen szerellemnek hívnak.

— Szabad? — kérdezte grációzen — mert jó modor és sikk az ragadt rá bőségesen az európai turnék alatt és csatlakozott a szép asszonyhoz.

— Ma Chaplin megy — csicsergett az asszony — jó darab biztosan.

Gyula elragadónak találta az özvegy mosolygó, barna profilját és csodálta azt az egyszerű, finom báj, ami eláradt rajta. »Ime — gondolta — beköboroltam a világot és itt, ebben az unalmas kisvárosban akadok rá életem legpompásabb asszonyára.« És Gyulában e pillanatban ismét alul került a filatelista.

— Nagyságos asszony sokat jár mozi-ziba?

— Oh, nálunk máshova se lehet járni — védekezett az özvegy és megsimogatta a szemével.

Istenem, egy pillantásban annyi ku-

za ígéret, sirhatnék, harag, öröm és ölelés van, egy ciklon nem csinál nagyobb felfordulást a földön, mint két nő szem a férfiszívben. Vannak jelentéktelen, ostoba nők, akik úgy tudnak nézni az emberre, hogy... hogy ölni lenne képes! Hogy halni lenne képes! A legnyomorultabb csapda ez, amely ellen még a legjobb szándékú férfi is tehetetlen.

Gyula mesélt a nagyvilágról és közben titkokat olvasott ki az asszony szeméből. A férfi mindig titkokat keres. Minden szerelmes ember egy Kolumbusz Kristóf, aki sosem volt szenzációkora éhes és fel akarja fedezni a vágyak Amerikáját. Ha olvasta volna Schopenhauert, bizonyára undorral belátja, hogy a faji ösztön legszimplább fogásának esett áldozatul és teljes érdeklődésével a filateliára veti magát. De Gyula csak romantikus regényekkel foglalkozott és elvöl került a filozófiát. Ezt az iszonyt különben családi uton örökölte.

*

Egy szeptemberi estén ölelte át először a kertben, a tearózsa előtt. Az égen felhők és sárkányok usztak. A levegő csordultig volt illatokkal.

Gyula úgy hitte, most érkezett el a lélektani pillanathoz, amely két sziv rendezésénél elengedhetetlen és amikor az asszony remegve hozzásimult, diadalt és elégtételt érzett. Mint a mérnök, akinek a kísérletei sikerültek. Mint a játékos, aki egyetlen számrá tette fel a vágyonát, mert tudta, hogy annak ki kell jönnie.

Holott augusztus másodikán, délután öt órakor, amikor egyedül maradtak a patikusné szalonjában és a fehér függöny alatt rézsut süített rájuk a nap, az asszony már várta a vallomást. De a tapasztalt férfiak rendszerint tubecsiluk kedvesük ellenálló képességét.

és így egyuttal a saját férfiúi értéküket is tultaksájják önmaguk előtt.

Az özvegy viszont férfiasságnak hitte a fiu habozását. »Komoly ember — gondolta — nem lehet meghódítani egykönnyen!« — és a lázas pihengést, amelylyel a csókra felkészült, feltűnés nélkül lefokozta a normális minimumra.

*

— Oh! — pirult el az özvegy és le-sütötte a szempilláit.

Tulajdonképpen nem érte váratlanul az ajánlat, mert hisz ezek az eszeveszett ölelések, a fellázadt, agyonspanyargatott vér mind a Béke után ordítottak és a nagy Pihenőt követelték. Vannak láthatatlan parancsok, amiket úgy csempésznek a tudatunkba, mint egy névtelen levelet amelyek úgy törnek ránk, mint egy felfegyverzett örről, aki rettegésben tartja az akarunkat és átveszi helyette a kommandót.

— Holnap este — suttogta az özvegy, nehogy a patikusné, aki folyton körülöttük settenkedett karbólszagu mosolyával, meghallja — egyedül leszek otthon. A kerti kapu nyitva van. Egyenesen jöjjen fel a verandán.

Aztán elbucszott a társaságtól és a pálinkafőzők kisérétében távozott.

— Akár egy leány! — nézett utána gyönyörködve Gyula — friss, úde, en-nivaló!

Valóban: nagyszerű asszony. El tudja feledtetni egy harmincöttesztendős férfivel az élete során elfogyasztott nőket és megörjiteni, hogy úgy vágyódjon rá, mint síheder korában, amikor egy lanygos nyári este először ért női ajkhoz a szája.

*

Mig felelő ment a lépesökön, elhatározta, hogy gyöngéd és lírai lesz. Mesélni fog neki és elébetárja a lelkét, a melyet pedig úgy örzött féltékenyen hat világgrészen át, asszonyoktól, barátoktól. De ez a nő drága, ritka virág, akiért

érdemes szerelmes gesztussal kivágni egy filatelista szívet.

Tetővén botorkázott a homályos folyosón. Arnyékok agálnak előtte és valami kegyetlen esőnd, mint mikor az emberbe erőszakkal szorítják vissza a lélegzetet.

Az egyik kuleslyukból világosság szivárgott ki. Gyula benyitott. Nagy lila lámpaernyő alól omlott bökévekben a fény a butorokra és a kövér, színes szőnyegekre. A hálószobában volt.

A férfit kellemes izalom fogta el. Meghatottan sétáltarta körül a szeméit. A levegőben az asszony parfümjé lebegett és ez az illat perzselt akár a vér, vagy a hang. Megjorult és ekkor szemközt találta magát az ágyval. Az ágyvalkal. Két széles, barnalakkos tölgyfaágy állt egymás mellett, amilyeneket vidéki uriházakban látni, megvetetten, rózsaszínű paplanokkal. A jobbszélső ágy párnáin egy hálóing feküdt. Egy tiszta, trissen vasalt, gusztyosos férfi hálóing, amelynek monogrammos testvérei bizonyára ott lapulnak szepen egymásra rakva a szekrény mélyén.

Gyulának kidagadt az er a homlokán és hirtelen csuklani kezdett.

Persze! hogy erre nem is gondolt! Hisz ez a nő özvegy! Öt évig élt együtt egy másik férfival az egész város előtt. Reggel felkelték, este lefeküdtek. Bizonyára ebben az ingben aludt mellette a férje: a megboldogult.

Idégesen összerándult és odasétált az ablakhoz. Az ablak kertre nyílt. Nem volt magas ablak.

A hálóing úgy feküdt, görbült háttal az ágyon, mintha alvó test lenne benne. A lila fény kitöltötte az árkokat és az ing farkaszemét nézett Gyulával.

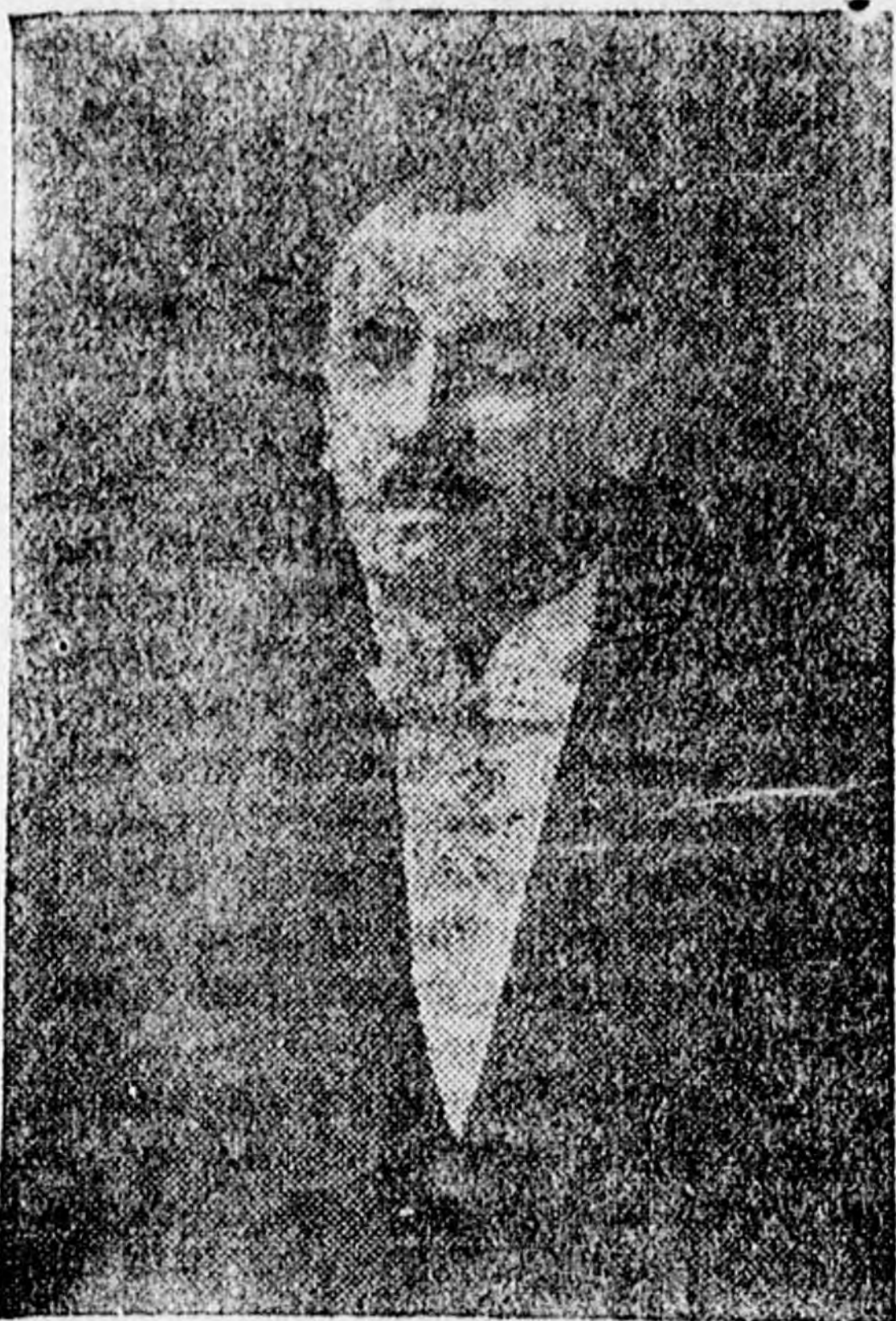
Egyetlen ugrással lenn került a puha petrezsejvem ágyak között. Aztán, anélkül, hogy számot adott volna magának az érzéseiről, andalogva megindult a város felé.

Szubotica város gazdasági felvirágzása és a polgárok békéje:

Gyorgyevics Dragoszláv polgármesteri programja

Alkotó munka és takarékoság a városházán — Az arany középut politikája a kisebbségekkel szemben

Szubotica új polgármestere, Gyorgyevics Dragoszláv fogadta a Bács-megyei Napló munkatársát és kifejtette, hogyan fogja fel a város polgármesterének kötelességeit, körvo-

nalazta előttünk a várospolitikai tendenciák programját és elmondotta nézeteit a nemzeti kisebbségekkel való együttműködés kérdéséről is.

Gyorgyevics Dragoszláv expozéja a következő:

— Nem máától-holnapig szándékozom ezt a tisztséget betölteni és nem azért jöttem, hogy csak elnyerjem a polgármesteri címet, hanem hogy odaadó, megfontolt és fáradhatatlan munkássággal

az évek hosszú során keresztül maradjak ebben a tisztségben.

Nekem imponálnak Szubotica város hajdani polgármesterei: néhai Mamuzsics Lázó és dr. Biró Károly, kormányzati munkatársak és nem fogja előre kifejtetni községpolitikai programját? — azt válaszoltam nekik:

Amikor a polgármesterjelölés körül a pártban kifejtett agitáció idején barátaim hozzám jöttek és kérdezték: Hát semmit sem akar igérni Szubotica polgármesterének és nem fogja előre kifejtetni községpolitikai programját? — azt válaszoltam nekik:

Az én programom a munkám. Engedjétek és segítsétek dolgozni s majd a tetteikben fogjátok meglátni a programomat.

Ezt íme, ma is megismétlem: előre ígérgetni és grandiózus terveket készíteni éppen azok szoktak, akiknek eszéigában sincs dolgozni s akiknek minden aktivitása véget ér megválasztásuk és egy tisztségre való jutásuk napján. Természetem olyan, hogy a munka számomra pszicho-fiziológiai szükséglet és én — ha már azt kívánja, hogy magamról beszéljek —

munka nélkül úgy érezném magam, ahogyan egy született alkoholista érezné magát alkohol nélkül.

Ha ennyire kiemelem a munkát, ez azért van, mert — és ez senki számára se legyen sértés — a munka az, ami a leginkább hiányzott a háború után minden akár állami, akár községi hivatalból (s talán nálunk Szuboticán még inkább, mint másutt!) Csak folyjon a munka lelkiismeretesen, szakadatlan kontinuitásban, ernyedetlenül és az idő, az érdemes és tisztességes embereknek ez a legjobb szövetségese, meg fogja hozni az eredményt elkerülhetetlen kényszerűséggel. Ha hibák történnék a munka során, ez még mindig kisebb baj, mintha semmi sem történne, mert a jószándékú dolgok emberekben mindig meglesz a képesség és az akarat, hogy hibákat helyrehozzák.

Bátran merem állítani, hogy ismerem a szubotical embereket és viszonyokat, mert nem tegnap óta vagyok Szuboticán

és mindig olyan posztokon voltam, ahonnan széles és messzenyíló horizontom lehetett s így tudom, hogy

polgártársaink áhítozzák az organizált és tervszerű munkát a városházán, hogy ez égető, sürgető és legelső szükségesség számukra.

Elsősorban erre van szükség ebben a városban s miután ezt tudom, legelőször ezt is fogom adni Szuboticának. Tudatában vagyok annak is, milyen nehézségekkel leszek kénytelen megküzdni, de ettől nem félek, mert nálam a nehézségekkel együtt növekszik az energia is. Azzal is tisztában vagyok, milyen hátlansággal kell majd harcolnom, de ez sem riaszt vissza, mert soha az életben nem támaszkodtam olyanokra, akik képtelenek a hátra... De

annak is tudatában vagyok, hogy őszinte törekvéseimben Szubotica város egész becsületes és jóakaratu polgárságának támogatására fogok találni

s számomra ez a fődolog és ez elegendő.

Községpolitikai program

Annak, hogy a városházán eddig nem cselekedtek meg azt és annyit, amit és amennyit cselekedni kellett volna, természetesen több oka van. A dolgok az életben, különösen a szociális és a politikai életben sokkal komplikáltabbak, semmint az átlagemberek gondolják és bizonyos szociális-politikai jelenségeknek semmiféle szimolista magyarázata nem helyes. Sohasem egy, hanem mindig több ok hat a politikai események folyamára és alakulására. Aki ezekre csak egy okot talál, az vagy sarlatán, vagy pártfánatikus.

Igy van ez a mi városunkkal is. Hogy sok munkát nem végeztek el, annak sok más mellett az is az oka, hogy nekünk eddig nem volt kidolgozott és fix községpolitikai programunk. Ezért első gondom lesz, hogy elhárítva és orvosolva mindent, ami elhárítható és orvosolható minden különleges program nélkül is,

Szubotica minden mértékadó tényezőjének és érdekelt köreinek osztály- és politikai különbségre való tekintet nélkül meghallgatása után kidolgozzak egy nagy és részletes kommunális programot.

amelyet a város vezetősége az idők folyamán fokozatosan és a megteremtett pénzügyi és más lehetőségekhez képest meg fog valósítani. Mégegyszer mondom, az összes szubotical érdekelt körök meghallgatása után, mert ennek a programnak nem szabad sem osztály- sem politikai értelemben egyoldalunak lenni, mert meg kell felelnie Szubotica város összes polgárai minden gazdasági, szociális, egészségügyi, kulturális és más szükségletének. És még valami: ez kommunális, azaz községi program lesz és ehez képest elsősorban a kommunális, községi szükségleteinkről kell gondoskodnia.

Ezért úgy vélem, hogy közvéleményünknek és közéleti férfitainknak abba kell hagyni a meddő politikai harcokat

— tisztelet a kivételnek — és az üres polémiákat, amelyek rendszerint kölcsönös személyi támadásokra szorítkoznak, hanem komolyan lássanak hozzá egy közös kommunális program kiépítésének munkájához. Mindenkit meg fogok hallgatni és mindenkinél okos és praktikus javaslatát el fogom fogadni és fel fogom használni ennek a programnak kiépítésénél. Ezt nem valami üres forma kedvéért teszem, hogy egy demokratikus elvnek eleget tegyek, hanem arra az egyszerű, de bevált életigazságra való tekintettel, hogy több szem többet lát és hogy a legbölcsebbeknek is gyakran sok dologban másokat is meg kell hallgatni. Csak szüklátókörü emberek gondolhatják, hogy csak az a helyes és jó, amit ők maguk vélelnek és tudnak. Az egész politikai bölcsesség ebben van:

előbb meghallgatni tudni mindenkinek a véleményét és azután tudni mindezek közt eligazodni és mind közül a legjobbakat kiválasztani.

Csap nagy vonalakban adom az új programot és rámutatok annak szellemére, amikor azt mondom, hogy az új programnak pártatlannak, nem részrehajlónak kell lenni. Azt is kijelenthetem ezzel kapcsolatban, hogy működésemben és a községi program kidolgozásánál arra fogok törekedni,

hogy ledöntsek minden sorompót és megnyissak minden lehetőséget Szubotica város minél szabadabb mezőgazdasági ipari és kereskedelmi felvirágzása számára.

Tudatában annak a ténynek, hogy mindehhez elsősorban tökéletes szükség van, módot fogok keresni arra, hogy külföldről is hozzunk tőkét, amennyiben nekünk magunknak nem volna. Államunk már stabilizálódott, elnyerte a külföldi pénzügy világ bizalmát és már érezhető a külföldi tökéletes tendenciája, hogy felkinálkozzék és hasznosan elhelyezkedjék a mi országunkban. Szubotica kedvező földrajzi helyzete, az a tény, hogy az ország letermékenyebb és leghaladottabb vidékén fekszik, azután az a körülmény, hogy a vasutvonalak csomópontjában, valamint az is, hogy két nagy hajózható folyó közvetlen közelében van, elő fogják segíteni, hogy minden tekintetben rentabilis lesz itt tőkét befektetni bármiféle vállalatba és én hiszem, hogy mihelyt sikerül minderről felvilágosítani a külföldet, ezen pedig különös igyekezetet fogok kifejteni konzulátusaink és követségeink után,

a külföldi tökéletes beözönlése sokkal erősebb mértékben érezhető lesz nálunk, mint bármely más városban.

Ismeretes, hogy a város már kapott egy angol kölcsönajánlatot, azután a tervezett nagy exportvágóhid iránt a külföldi tökéletes napról-napra növekszik és már egy francia pénzcsoport nagy tésztagyárat is akar nálunk felállítani.

Elég volt az egyhelyben tipegésből, elég volt a szavakkal való játékból a gyűléseken, most neki kell feküdni a munkának és mozgásba kell hozni az

Nyugtalanúságot kelt Angliában a sztrájkoló bányászok haditanácsának megalakulása

A kormány minden előkészületet megtett az erélyes rendszabályok foganatosítására

Londonból jelentik: A bányászszövetség végrehajtóbizottságának péntek esti határozata az angol bányászsztrájk végleges elmérgesedését és a munkás és polgári osztály közötti éles harc kitörését jelenti. A végrehajtóbizottság péntek esti ülésén ugyanis

a sztrájkbizottság haditanácsa alakult át azzal a céllal, hogy harcot indít a bányászsztrájknak a végletekig való folytatása, a bányákban való szükségmunka abbahagyása és a külföldi szén kirakásának és szállításának lehetetlenné tétele érdekében.

Az angol sajtó a bányászszövetség végrehajtóbizottságának határozatával kapcsolatban egyöntetűen megállapítja, hogy

a bányászszövetségben a szélső radikális baloldali irányzat győzött.

Mindamellett a sajtó mégsem tartja valószínűnek, hogy a szivattyumunkások szakszervezete és az általános szakszervezeti szövetség alkalmazkodni fog azokhoz a határoza-

életet, a valóságos életet előre kell mozdítani.

A kisebbségekről

— Mi az álláspontja polgármester urnak a kisebbségekkel szemben?

— Erre azt felelhetem, hogy Szubotican az egyetlen reálpolitika a középut politikája. Semmi extrémítás sem az egyik, sem a másik oldalról és akkor hamarosan el fog tűnni ez a nagyon kényes kérdés is. Ismétlem, sem az egyik, sem a másik részről, mert a középut politikájához mindkét fél őszinte hozzájárulása szükséges.

Enélkül a mindkét részből való hozzájárulás nélkül a másik fél úgy járna, mint az egyszerű juhász, aki így beszél: »Feleségül vehettem volna a császár lányát, a dolog már félig el is volt intézve, mert én beleegyeztem, aztán mégis minden rosszra fordult, mert a lány nem akart!«

A tisztviselők fegyelmé

Munka, rend, fegyelem és engedelmesség: ezt mindenáron be kell vezetni a városházán — folytatta nyilatkozatát a polgármester. Meg fog erősödni a hivatalfőnökök hatalma alárendeltjeik fölött. Súlyosabbak lesznek a büntetések az engedetlen és dologkerülő tisztviselők ellen, fokozottabb felügyelet alá kerül minden tisztviselő és ezt

a felügyeletet az ügyosztályi főnököknél kívül én személyesen fogom végezni.

A félelem a legjobb szülőcsászár — mondja egy szerb közmondás és ha nincs közvetlen, tényleges és állandó felügyelet, nem is csoda, ha az emberek megbotlanak. Ilyen az emberi természet és ez a legjobbakra is érvényes. Különös súlyt helyezek arra, hogy én magam személyesen mindenről meggyőződést szerezzek.

Takarékoság a városházán

Az egész vonalon és minden kiadási területén takarékoságot fogunk bevezetni. Evégből végre fogjuk hajtani a fölösleges és alkalmatlan tisztviselők redukcióját is. Elrendeltem, hogy e hó 18-tól kezdve délelőtt és délután is legyen munka a városházán. Ilyen módon fölemeljük a munkaidőt és csökkentjük a fölöslegessé váló munkaerőt. Mint látható, ebből háromféle haszon származik: megtörténik a tisztviselői kar szelektója, földolgozzák a restanciákat és megtakarítás áll elő a fölösleges tisztviselők távozásával.

Egyelőre ennyit mondhatok. Önök pedig szíveskedjenek elfogulatlanul figyelemmel kísérni működésemet és, mint már előbb is kijelentettem, cselekedeteimben fogják meglátni programomat. — fejezte be expozéját az új polgármester.

— fejezte be expozéját az új polgármester.

szövetség a végletekig menő harcot semmiesetre sem helyesítheti

és a haditanácsot harcában minden bizonnyal nem fogja támogatni.

A Daily Mail szerint

a kormány a helyzet további alakulását most már kettőzött éberséggel figyeli és minden pillanatban kész a legerélyesebb rendszabályokat foganatosítani.

ha a bányászszövetség haditanácsának intézkedései Anglia érdekeit komolyan veszélyeztetnék.

A bányakerületekben a feszült hangulat több helyen összeütközéseket idézett elő. A Daily Telegraph jelentése szerint

az Avon-völgyi bányákat több, mint száz sztrájkoló bányász megtámadta.

A bányászok és a bánya védelmére kivonult rendőrség között összeütközésre került a sor, amelyben

tizenkét rendőr és harmincöt sztrájkoló, köztük három aszszony megsebesültek.

A bányát védő rendőrség létszámát kétszeresére emelték.

Román óvónő — szerb nac onalista

A becskeréki pedagógiai affér

A Bácsme gyei Napló október 9-iki és 13-iki száma közölte, hogy a becskeréki tanítónők egyesületében kínos feltűnést okozott, hogy Bröder Sándorné román nemzetiségű tanítónő felszólalt az ellen, hogy a becskeréki Petar király-szobor leleplezési ünnepélyén nemzetiségi tanítónő jelenjen meg az egyesület nevében Alekszandar király előtt. Emiatt a szerb tanítónők Brödernét ki akarják zárni az egyesületből. A tanítónő a cikkekre nyilatkozatot küldött be, amely szerint nem Bröder Sándornének, hanem Breder Alekszandarnének hívják, nem román, hanem született szerb és egy szót sem tud románul. Igaz, hogy felszólalt a magyar nemzetiségű tanítónő deputációja ellen, de emiatt csak egy tanítónő hagyta el a termet. Bröderné kijelenti végül, hogy önként lemondott egyesületi tagságáról, azonban lemondását az október 13-iki gyűlésen egyhangulag nem fogadták el.

Perujitást kért a zagrebi pénzhamisítók vezére

Azt állítja, hogy társai kedvéért vállalt mindent magira

Zagrebból jelentik: A zagrebi pénzhamisítók és kokaincsempészek bűnügyében — mint ismeretes — a zagrebi törvényszék a napokban hozta meg ítéletét. Az ügyben most érdekes fordulat történt.

A bűnügy elsőrendű vádlottja, Kralj József, akit pénzhamisításért tíz évi fegyházra ítélték, szombaton kihallgatásra jelentkezett az ügyésznél és kihallgatása alkalmával kijelentette, hogy minden eddigi vallomását visszavonja, egyben pedig a per újrafelvételét kéri. Kralj elmondotta, hogy a tárgyalást megelőzően bűntársai rábeszéltek, hogy vállaljon magára mindent, mert ugysem kap nagy büntetést. Ő abban bízta, hogy nem mérnek rá súlyos büntetést, teljesítette társai kívánságát. Most azonban látja, hogy amíg ő tíz évet kapott, mert mindent magára vállalt és társai ellen nem vallott terhelően, addig a többiek alig kaptak büntetést és ezért egy újabb tárgyaláson fel akarja tárni az egész bűnügyet, amelynek többi szereplője — szerinte — éppen olyan bűnös, mint ő.

Az ügyészség még nem döntött Kralj kívánsága felől.

CIRKUSZ

Páneurópa jövője

I.

A páneurópai gondolatot, mint ismeretes, gróf Coudenhove-Kalergi Richard vetette fel, aki, mikor rájött arra, hogy Pánnak és Európának az összepárosításából okvetlenül meg kell születni valamely nagyszabású dolognak. (— ha másnak nem, hát egy kis világunknak az uttörő számára —) sietve megalakította a Páneurópa Társaság-ot. Az egyesület megalakulásáról annak idején a következő kommuniké jeient meg:

— Tizennyolc állam kiküldötteinek részvételével megalakult Bécsben a Páneurópa Társaság. Az egyesület feladataul tűzte ki, hogy előkészítse az Európai Egyesült Államok megteremtését és ezzel egyszersmindenkorra kiküszöbölje egy újabb háboru lehetőségét. Propagandát kíván az egyesület kifejteni abban az irányban, hogy az egyes nemzetek közt a szeretet legyen a jövőben az összekötő kapocs. Meg kell szünni a természetellen gyűlölködésnek és ellenségeskedésnek. Mindenki, akinek szívében fekszik a világbéke megteremtése, csatlakozzék a Páneurópa Társasághoz!

II.

Az európai politikusok egyrésze, akik magát a páneurópai gondolatot helyeslik, de a Társaságba magasabb szempontokból nem léphettek be, (— ugyanis nem gönnölik Coudenhove-Kalerginek, pont ő legyen világhírű —) legutóbb, mint ismeretes, Európai Egyesülés címmel szövetséget létesítettek. Ez a szövetség, amely körülbelül ugyanaz habbal, mint a fentemlített társaság, az alábbi kommunikében adta hírül megalakulását:

— Huszonnégy állam kiküldötteinek részvételével megalakult Genfben az Európai Egyesülés. Az egyesület feladataul tűzte ki, hogy előkészítse az Európai Egyesült Államok megteremtését és ezzel egyszersmindenkorra kiküszöbölje egy újabb háboru lehetőségét. Propagandát kíván az egyesület kifejteni abban az irányban, hogy az egyes nemzetek közt a szeretet legyen a jövőben az összekötő kapocs. Meg kell szünni a természetellen gyűlölködésnek és ellenségeskedésnek. Mindenki, akinek szívében fekszik a világbéke megteremtése, csatlakozzék az Európai Egyesüléshez.

III.

A Páneurópa Társaság elnöksége másnap ezt a hirdetést tette közzé a lapokban:

— Páneurópa csak eredeti csomagolásban. »Kalergi« védjeggyel valódi. Óvakodjunk az értéktelen utánzatoktól!

IV.

Az Európai Egyesülés nem hagyta magát és nyilatkozat közleménnyel válaszolt a hirdetésre:

— Egy magát meg nem nevező, de mindazonáltal mindenki által jól ismert egyén, aki obskurus, de átlátszó céljainak elérése érdekében valami zugegyteltecskét alakítani sem röstelt, mocskoshangu förmedvényit tett közzé az újságokban és nem ártallja ebben galád inszINUÁCIÓKTól sem visszariadni. Caveant consules! Egyesületünket a rágalmak nem szennyezhetik be, hanem visszahullanak a rágalmazó fejére. Aki mondja, az az! Vederemo!

V.

Természetes, hogy a Páneurópa Társaság nem hagyhatta ezt szó nélkül, hanem a következőket felte:

— A piszkos konkurrenczia tehetetlen dühében, hogy szegényletes trükkjével nem sikerült megtévesztenie az európai közvéleményt, amely átlátott a szmán és hü maradt továbbra is cégünkhöz, a veszett kutya habzószájú csaholásával ront neki társaságunknak. Méltóságunkon alulinak tartjuk, hogy az utszéli hangu fogalmazványra egyetlen szóval is válaszoljunk. Kutyaugatás nem hallatszik a menyországba.

VI.

Az Európai Egyesülés rövid és tömör válaszát plakátoszlopokra ragasztatta ki:

— Fogjátok be a szájátokat, bűdösök!

VII.

— Fogjátok be ti! — felelte ugyancsak plakáton a Páneurópa Társaság.

VIII.

Az Európai Egyesüléshez tartozó huszonnégy állam kiküldöttei értekezletet tartottak, amelyen elhatározták, hogy ultimátumot intéznek a Páneurópa Társaságban tömörült tizennyolc államhoz és felszólítják őket, hogy kérjenek bocsánatot, mert ellenkező esetben megszakítják velük a diplomáciai összeköttetést.

IX.

A Páneurópa Társaság tagállamai egyhangulag visszautasították az ultimátumot és elrendelték a mozgósítást.

X.

Az új világháboru kitört.

— skiz —

Diplomáciaitárgyalás

indult meg a tangeri kérdésről

Nem lesz külön tangeri konferencia

Rómából jelentik: Besnard római francia követ, aki most érkezett vissza Párisból, Briand és Poincaré utasításainak megfelelően pénteken hosszasan tárgyalt Mussolinivel az olasz-francia viszonyról és a tangeri kérdésről. A római lapok értesülése szerint a tangeri kérdésben olyan megállapodás jött létre, amely szerint ezt a kérdést diplomáciai uton rendezik.

Madrid és Páris között a diplomáciai jegyzékváltás máris megindult és mihelyt a marokkói kérdésben érdekelt két legnagyobb állam közt létrejött a meg egyezés, akkor Angliát és Olaszországot is be fogja vonni a francia és spanyol kormány a diplomáciai tárgyalásokba, külön nemzetközi tangeri konferencia azonban nem lesz.

Naponta egy betörés

Tolvaj cigánybandát fogott el a novakanizsa csendőrség

Szentáról jelentik: A szentai főszolgabírószághoz Novakanizsáról sorozatos betörésekről érkezett jelentés. A hét csaknem minden napjára jutott egy-egy betörés, a sorozat kedden Csukurov Dancsónál kezdődött, ahol a tettesek behatoltak az ablakon, elraboltak tizenkétezer dinárt és a ruhákkal telt két szekrényt felrakva az uccán rájuk várakozó kocsira, áthajtottak a hidon. A gazda, aki Sztarakanizsa felől tért épen haza, a hídnál találkozott a kocsival és látta, hogy a cigányok szekrényeket szállítanak. Hazaérve, később vette csak észre, hogy házából lopták el a tele szekrényeket.

Szerdán Szögi János cipész üzletének kirakatát betörték és onnan kiszedték néhány pár cipőt, de amikor észrevették, hogy belül világosság gyul, elmenekültek. A házbeliek utánuk eredtek és látták, hogy a sötétben hat férfi menekül. Ugyanakkor éjjel Pavlov Zsiva házában nagykapuján keresztül beugrottak, belülről kinyitották és két kocsit két pár lóval, valamint ötven birkát elhajtottak. Utközben a birkákat elhagyták, mert nyilván attól tartottak, hogy ezeket nem lehet áthajtani a hidon. Csütörtökön este Rajesics Zsiva kereskedő kapuját feszítették ki, de a kutyaugatás hallatára elmenekültek.

A csendőrség pénteken reggel három kocsit cigánynépet fogta el, köztük tizenegy férfit, Kofin Gyuró cigányvajdával együtt. Miután nem merült fel kétséglen bizonyíték arra, hogy ez a cigánytársaság követte el a betöréseket, a csendőrség szabadonbocsajította őket. Rögtön pénteken éjszaka azonban újabb betörés történt, ezúttal a Sulpe-tanyán, ahonnan nyolcvan pár csirkét vittek el. A tanya lakói látták, hogy a tettesek cigányok voltak. Ezért a csendőrség újabb letartóztatta a cigánybandát és megindította ellenük az eljárást.

Október végén

nyílik meg az új Lifka-mozi

Modern filmszínházzal lesz gazdagabb Szubotica

Szuboticán már évek óta a mozi képviseli csaknem kizárólag a művészetet, kulturát és szórakozási lehetőséget, a nagyrítján rendezett kevés hangverseny és műkedvelőelőadás mellett. Így helyi viszonylatban is már régen megnőtt a mozi jelentősége és ez érthetővé teszi, hogy a közönség fokozottabban érdeklődik a most átalakítás alatt álló Lifka-mozi megnyitása iránt.

A modern új filmszínház építése már a befejezéshez közeledik és a teljesen újjáalakított Lifka-mozi még e hónapban rendelkezésére fog állni ismét a közönségnek. Aki a helyszínen szemléli meg az átalakítási munkálatok folyását, az alig ismeri meg a régi Hungária tánctermét. A nagyterem elé művészien kiépített bejárat került, innen nyílik a tágas vestibül, amelyben a büffé lesz elhelyezve, azután következik a páholyok bejárata. Magát a nézőteret megnyobbitották és felemelték, úgyhogy a páholyok és az erkélysorok kényelmes elhelyezéshez jutottak. Teljesen új lesz a berendezés, modern és kényelmes színházi székekkel és izléses falfestés fogja díszíteni a mozit, amely így különbségekben teljesen hasonló lesz a nagy luxussal berendezett nagyvárosi mozipalotákhoz.

Az újjáépített Lifka-moziban még éjjel-nappal lázas munka folyik, de október végén már megtartják az ünnepélyes megnyitó-előadást, amelyet a mozi igazgatósága az új filmszínházhoz minden tekintetben méltóvá akar tenni.

LEGUJABB

Elsimult

a francia radikális párt konfliktu a

Sarrault belügyminiszter lett a párt elnöke

Párisból jelentik: Hosszas tárgyalások után a radikális párt kongresszusának résztvevői szombaton délután megegyezésre jutottak az elnökség kérdésében. Ez által a párt kebelén belül fölmerült konfliktus, legalább kifelé elintéztést nyert.

Sarrault belügyminiszter vállalta a párt-elnöki tisztséget és a délutáni hivatalos választáson teljes győzelmet aratott. A párt jobb és bal szárnyának konfliktusa ezzel megoldásra jutott. Így az esti órákban kiadott hivatalos jelentés már azt a hírt is megcáfolja, hogy Franklin Bouillon kilépett a radikális pártból.

Véget ért a válság

Uzunovics a királynál — A kormány visszavonta lemondását

Beogradból jelentik: Lapzártakor értesültünk, hogy Uzunovics miniszterelnök este fél tizkor kihallgatáson jelent meg a királynál. A kihallgatás után Uzunovics visszatért a miniszterelnökségre, ahol már vártak rá a kormány radikális tagjai.

Uzunovics miniszterelnök a várakozó újságírókat megkérte, hogy legyenek tíz percig türelemmel, mert fontos közölni valója van a miniszterterátsaival. A miniszterelnök hangulatából arra lehet következtetni, hogy a válság megoldódott.

Tíz perc elteltével Uzunovics lejött a vesztibülbe, ahol az újságírók előtt kijelentette, hogy

a koalált pártok egymásközötti megegyezéséből megállapítható, hogy azok az okok, melyek a kormány lemondását okozták, eltűntek és a kormány visszavonta lemondását.

Uzunovics kijelentéséből megállapítható, hogy az új kormányban az előbbi kormány miniszterei kapnak tárcát.

HIREK

— **A magyar radikális klub tisztelgése az új polgármesternél.** A magyar radikális klub választmányának szombaton délelőtti tisztelgett György Dragoszlávnál polgármesterről a kinevezése alkalmából. Az új polgármestert Futó Béla és Majláth István képviselték.

— **Szubotica város közgyűlése.** Szubotica város kizselyesített tanácsa legközelebbi közgyűlést október 25-én, hétfőn tartja meg. A közgyűlés tárgysorozatában az 1927. évi költségvetés, néhány nyugdíj és kegydíj iránti kérvény szerepelnek.

— **Csak délután lesznek bizottsági ülések a szuboticei városházán.** Györgyevics Dragoszláv polgármester rendeletet adott ki, amely szerint a jövőben a városi tanács üléseit, valamint a közigazgatási, egészségügyi, nyugdíjügyi, iskolaszéki és más bizottsági üléseket csak a délutáni órákban lehet megtartani. A polgármester ezzel azt akarja elérni, hogy a tanácsnokok és a többi hivatalnokok, akik résztvesznek a tanácsüléseken, délelőttökint mindig a közönség rendelkezésére álljanak.

— **Kinevezések és áthelyezések a szuboticei vasutigazgatóságnál.** A közlekedésügyi miniszter dr. Pavlovics Milost, a szuboticei vasutigazgatóság jogi osztályának főnökét Szarajevóba helyezte át, helyébe Szubotica Lilina Dusánt helyezte át Beogradból. Briszky József, Reimböck Milán, Lipszki Rude, Hónig Vilim szuboticei vasúti tisztviselőket előléptették. Nikolics Tamás beogradi tüdőházi inspektort a szuboticei fűtőházhoz, Paragi Lajos és Sztéfánovics Radován vasutigazgatósági tisztviselőket a beogradi vasutigazgatósághoz helyezte át.

— **Bogojevics pénzügyi felügyelő Apatinban.** Apatinból jelentik: Bogojevics pénzügyi felügyelő Apatinba érkezett, ahol felülvizsgálja a járási adóhivatalok. Apatinból Odzsacira megy a pénzügyi inspektor.

— **A román király leánya amerikai milliárdoshoz megy feleségül.** Bécsből jelentik: Párisi jelentések szerint Ileana, a román királyné leánya egy dús gazdag amerikai milliárdoshoz fog nőül menni. A készülő házasság hírére — tőzsdekorokban egy értékkelik, mint a lei stabilizálására irányuló — kísérletet.

— **Előadás az adóról.** Dr. Fischer János szuboticei ügyvéd vasárnap délelőtti féltenegy órakor a Lloyd helyiségében »A ma nálunk érvényes adórendszer« címen előadást tart. A Lloyd vezetősége felkéri a tagokat, hogy minél nagyobb számban jelenjenek meg az előadáson.

— **Visszavonták a topolai főszojgábiró áthelyezését.** Beogradból jelentik: A belügyminisztérium Nikolics Dusán, topolai főszojgábirót Pancsevóra helyezte át. A belügyminisztérium ezt a rendeletét szombaton visszavonta és Nikolics Dusán tovább is Bácska-Topolán marad. Pancsevói főszojgábirónak a belügyminiszter Alekszics Dragutin volt belügyminisztériumi titkárt nevezte ki.

— **Mussolini nagybeteg?** Münchenből jelentik: A müncheni Tag jelentése szerint Sauerbruch müncheni orvostanárt táviratlag Rómába rendelték. Mussolini kell megvizsgálnia, aki már hosszabb idő óta betegeskedik. Sauerbruch véleményétől függ, vajjon a ducét megoperálják-e és szabadságra küldik, vagy pedig a miniszterelnök továbbra is hivatalában marad.

— **Párisi művészek jönnek Szubotica-ra.** A szuboticei Francia Klub művészeti akcióiról közlő részletes tudósítást a Revü legújabb száma, a Francia Klub vezetőtagjainak fényképével. Ezenkívül sok érdekes cikk, színházi, mozi, sport és divathírek teszik változatossá és értékessé a lapot, amely minden újságárusnál kapható.

— **Szabadlábrahelyezték a becskerekeli csodadoktort.** Becskerekéről jelentik: Mint a Bácsmegyei Napló jelentette, a becskerekeli vizsgálóbíró pénteken elrendelte dr. Gócs Endre szabadlábrahelyezését. Maximovics Sztetiszláv dr. ügyész felfolyamodása folytán szombaton tárgyalta a becskerekeli törvényszék vádtanácsa dr. Gócs szabadlábrahelyezési ügyét. A szombati tárgyaláson a vádtanács jóváhagyta a vizsgálóbíró rendeletét és Gócs Endre dr. szombaton délután négy órakor elhagyta a becskerekeli fogházat. Érdekes dr. Radoszav Istvánnak, Gócs Endre dr. védőjének az a nyilatkozata, hogy feljelentést tesz dr. Makszimovics Sztetiszláv államügyész ellen, mert védcélt a törvényes határidőn túl tartotta kihallgatás nélküli vizsgálati fogságban. Gócs Endre dr. barátai elhatározták, hogy kiszabadulása alkalmával virágosóval fogadják, hogy így is jelét adják annak, hogy hisznek Gócs dr. ártatlanságában.

— **A románok kladtak Magyarországnak egy körözött törvényszéki jegyzőt.** Nagyváradról jelentik: A román hatóságok szombaton a kurdécsi határállomáson átadták a magyar határrendőrségnek dr. Tabó Ferenc debreceni törvényszéki jegyzőt, akit különböző szabálytalanságok miatt köröznek Magyarországon. Tabó a debreceni törvényszék vizsgálóbírójához volt beosztva és amikor szabálytalanságai kiderültek, Bihar-keresztesnél Romániába szökött. A nagyváradi sziguranca letartóztatta és a román kormány a magyar hatóságok kérésére elrendelte kiadatását. Érdekes, hogy Tabót saját kérésére nem Bihar-püspökinél kísérték át a határon, hogy ne találkozzék a biharpüspöki-i határrendőrség főnökével, akit szökésekor hamis sürgönyökkel félrevezetett.

— **Véres verekedés a beogradi korzón.** Beogradból jelentik: A beogradi korzón szombaton délben véres verekedést rendezett Stosics Milutin egyetemi hallgató és Kraszojevics Mladen tisztviselő. Kraszojevics egy hölgyvel sétált a korzón, Stosics utánuk ment és goromba szavakkal illette a nőt, mire Kraszojevics hátrafordult és hatalmasan pofonította a diákok. Stosics feldühödött, rárohant a tisztviselőre és beverte a fejét. A tisztviselőt a kórházba, Stosicsot a rendőrségre kísérték és eljárást indítottak ellene.

— **Különvonat a noviszadi löversenyterre.** Noviszadról jelentik: A vasárnapi löversenyhez 13 óra 15 perckor különvonat indul a noviszadi pályaudvarról, visszatér 17 óra 30 perckor.

— **Felmentés nemzetgyalázás vádjáról.** Noviszadról jelentik: Vukovics János szuboticei földműves ezévi február 17-én a szuboticei Nevenben cikket írt, amelyben az ügyészség nemzetgyalázást látott, de a szuboticei törvényszék május 17-én felmentette a vádlottat. A fellebbviteli bíróság helybenhagyta az ügyészség semmiségi panaszt.

— **Ujabb adományok az árvízkarosultak részére.** Szomborból jelentik: Az árvízkarosultak javára ujjában Bresztovác község huszezer, Parabutij tizezer, Pivnica tizezer és Palánka huszonezezer dinárt adott. Szombor város összesen százhuszezer dinárt adott segély címen az árvízkarosultak javára, azonkívül önkéntes adományokból összegyűlt három és fél vagon buza, amelyet a Vörös Kereszt megkerülésével egy bizottság fog kiosztani a segélyre szorulóknak között. Ezt a bizottságot vasárnap fogják megválasztani Szomborból.

— **DFC—BSK 5:1 (3:0).** Biró: Jokics. Szombaton játszott a prágai csapat a beogradi SK ellen és habár a mérkőzést fölényesen nyerte, a játék, amelyet nyújtott, nem felelt meg a hozzá fűzött várakozásnak. A BSK is igen gyengén szerepelt, különösen a csatársor, mely tulkombinálásaival tönkretett minden akciót. A prágaiak gyenge játék valószínűleg annak tudható be, hogy erőit gyűjtöttek vasárnapra a Jugoszlávia elleni mérkőzésükre.

— **Harc kommunisták és nemzeti szocialisták között Grácban.** Grácból jelentik: Pénteken este a nemzeti szocialista munkáspárt nyilvános gyűlést hívott egybe az iparesarnokba. Az ülés megnyitása előtt nagyszámu kommunista és szociáldemokrata munkás állt a bejáratok elé. Nyolc óra tájban súlyos összejáratások került a sor. A kommunisták a terembe akartak hatolni s »Vorwärts! Sturm!« kiáltásokkal megostromolták a bejáratokat. A nemzeti szocialisták gummibotokkal és székekkel fordultak a támadók ellen. Csakhamar heves kizselyesítés támadt. A kívül rekedt kommunisták bevették az ablakokat, majd ösztörtörték az ajtókat s a gráci mintavásár parkjának kerítését lebontva, lécekkel fölfegyverkezve újból megtámadták a nemzeti szocialistákat. Közben erős rendőri különítmény érkezett, amely rövid idő alatt szétszórta a támadó tömeget. A rendőrség sok embert letartóztatott. A sebesültek száma körülbelül harminc.

— **Felszámol az apatini Elza-cipőgyár.** Noviszadról jelentik: Az apatini Elza-cipőgyár részvénytársaság elhatározta felszámolását és felszólította hitelezőit, hogy törvényes határidőn jelentkezzenek.

— **Tömörülnek a dohányárosok.** Noviszadról jelentik: A dohányárosok országos szövetsége, miután a belügyminiszter jóváhagyta a szövetség alapszabályait, felhívja az összes dohányárosokat, hogy haladéktalanul jelezzék be a szövetséghez való csatlakozást. Tagsági igazolványok Fried Miksa dohánytőzsdésnél kaphatók.

— **Gyújtogató kisili.** Noviszadról jelentik: Frei Vilmos sóvéi tizenegy éves fiú kukoricát pörkölt és vigyázatlanságból lángbaborította özvegy Weisz Katarina fészert, amely teljesen leégett. Az eljárás megindult.

— **Szabadlábrahelyezték dr. Gortva Jánost.** Noviszadról jelentik: Dr. Gortva János sztaribecsei földbirtokost, akit a noviszadi törvényszék vádtanácsának rendeletére egy verekedés miatt vizsgálati fogságba helyeztek, szombaton délelőtti a vádtanács újabb határozata folytán ötvenezer dinár óvadék ellenében szabadlábrahelyezték.

— **Vasárnap akkreditálják Cena bég albániai követet.** Beogradból jelentik: Cena bég, Albánia beogradi követe vasárnap délelőtti tizenegy órakor ünnepélyes audiencia keretében nyújtja át Őfelségének megbízólevelét. Cena bég kreditálása nagy jelentőséget nyert amatt a kampány miatt, melyet a délszerbiai képviselők folytattak ellene.

— **Megindult a légi forgalom Berlin és London között.** Londonból jelentik: Szombaton indult el Berlinből az első utasszállító repülőgép Londonba és ezzel megkezdődött a rendszeres légi forgalom a két ország között. A repülőgép Hamburgon, Brémán és Amsterdamban keresztül teszi meg útját.

— **Dr. Brezovszky Nándor sebész főorvos szabadságáról visszaérkezett,** renddelését Noviszadon újra megkezdte a Futaki-uti szanatóriumban.

— **Rabindranath Tagore Bécsben.** Bécsből jelentik: Rabindranath Tagore szombaton érkezett meg Bécsbe, ahol a pályaudvaron hatalmas tömeg várta, úgy hogy alig tudott áthatolni a sokaságon. A pályaudvart ellepő embertömeg kíváncsi érdeklődéssel vette körül az ősz költő szálal alakját. Az újságírók előtt Tagore kijelentette, hogy a Kelet és Nyugat kulturális kapcsolatát akarja megteremteni. Este előadást tartott »A civilizáció és a fejlődés« címmel.

— **Kisiklott a tehervonat egy horvátországi állomáson.** Zagrebból jelentik: A horvátországi Sveta Klara állomáson szombaton reggel kisebb mérvű vasúti baleset történt. A Zagreb felől beérkező tehervonat még nem haladt át a váltón, amikor a váltóór véletlenül átesapta a váltót, úgy hogy a tehervonat több kocsija kisiklott és felborult. A baleset következtében a beogradi gvors utasai csak átszállással folytathatták útjukat.

— **Komlójelentés.** Noviszadról jelentik: A vajdasági komlótermelők szövetségének jelentése szerint az I. osztályu komló ára 9—10,500 dinár, középjő minőségű 8—9000 dinár és gyengébb minőségű 6—7500 dinárig. Forgalom: gyenge. Irányzat: lanyha.

— **Féltékenységből ölt.** Noviszadról jelentik: Horváth József, titeli napszamos multév augusztus 1-én a kocsmában féltékenységből megölte Gyenes Pált, akit zsebkésével szíven szúrta. A noviszadi törvényszék Horváthot két és fél évi fogházra ítélte. Az ítéletet a fellebbviteli bíróság és a semmitőszék megerősítette.

— **Aki csak repülőgépen tud regényt írni.** Joan Sukherland, az ismert regényíró, egy repülőgépet bérel állandó használatra, azzal az indoklással, hogy csak akkor tud szépet és maradandót alkotni, ha repülőgépen ülve, legalább ezer méter magasban írhatja meg művét, mert csak a magasabb légkörből, elmenekülve a földi élet bajától tud ihletet meríteni. Ezzel tultett az összes eddigi írónok és legmesszebbre Schiller hagyta maga mögött, aki igazán szerény igényű volt, amennyiben állítólag csak néhány rothadt almára volt szüksége, hogy drámát írhasson. Ezzel szemben Sinclair Lewis, a híres amerikai regényíró már nagyobb igényű, mert ő csak egy tengeri hajó írószobájában van jó formában a regényírásához. Egy másik angol író, Shella Kaye-Smith csak akkor tud írni, ha szállodai szobában van, mert ha privát lakásában ül, akkor minden pillanatban megzavarja az alkotáshoz az, ha egy függöny, vagy egy kép nem lóg egyenesen, vagy egy gyűrődés van a szőnyegen. Ilyenkor mindig fel kell ugrania és megigazítania ezeket a szépséghibákat. A szállodai szobában viszont nyugodtan tud dolgozni. Így azután ha elérik az ihlet percei, mindig szállodába megy és ott marad addig, amíg művét be nem fejezte. De mindezeket az írót felülmulja most Sukherland asszony, aki csak repülőgépen tud dolgozni.

— **Egy becskerekeli lelkész bocsánatot kért az egyháztanácsától.** Becskerekéről jelentik: A Bácsmegyei Napló már megírta, hogy Gutjahr Károly becskerekeli katolikus lelkész és hitoktató hónapokkal ezelőtti sértő kifejezést használt az egyháztanácsal szemben. Annakidején küldöttsgent ment az érsekhez s kérte, hogy az egyháztanács számára szerezzen elégtételt Gutjahr sértéséért. Az érsekesség azonban akkoriban nem vette tudomást az egyháztanács panaszáról. Napokban Gutjahr levelet intézett a becskerekeli egyháztanácsához, melyben bocsánatot kér kijelentéséért. A levelet vasárnap fogják felolvasni az egyháztanács ülésén és előreláthatólag Gutjahr levelet elégtételnek veszi az egyháztanács.

— **Nem helyezik szabadlábra a vrsaci pénzhamisítót.** Noviszadról jelentik: Dics János, a röviddel ezelőtti vizsgálati fogságba helyezett vrsaci pénzhamisító banda feje kérvényt adott be a noviszadi vádtanácsához, amelyben hatvanezer dinár készpénzavadék ellenében szabadlábrahelyezését kéri. A vádtanács szombati ülésén elutasította Dics János kérelmét, mert a pénzhamisításra kiszabható büntetés maximuma tíz évi fegyház.

— **Tizenötmillió dollár értékű bélyeg.** Newyorkból jelentik: Newyorkban a napokban kezdődik a nemzetközi postabélyeggyűjtemény-verseny. A világ minden részéből híres bélyeggyűjtők jelentkeztek a Grand Prix elnyerésére, mely mellett rengeteg arany-, ezüst- és bronzérmét osztnak ki jutalmul. A kiállított bélyeggyűjteményeket tizenötmillió dollárra biztosítják.

CHARLESTON TÖLTÖTT

CSOKOLÁDÉBONBON?

— **Zagrebi újságírók a spliti törvényszék előtt.** Zagrebből jelentik: A zagrebi *Novosti*, még abban az időben, amikor a sajtóban is nagy harcok folytak a neptuni konvenciók miatt, cikket közölt, amelyben *Perovics* spliti főispánt és *Bonetti* spliti kereskedőt megtámadta, azt írta róluk, hogy hazafiatlan módon támogatják az olasz aspirációkat. *Perovics* főispán és *Bonetti* kereskedő rágalalmazásért a spliti törvényszéken sajtóperet indítottak Mandl újságíró ellen, aki a cikk írójaként szerepelt. A spliti törvényszéken szombatra ki is tüzték a tárgyalást, amelyen Mandl jogi képviselője kifogásolta, hogy a sajtóper Splitben tárgyalják le, holott annak letárgyalására egyedül a zagrebi törvényszék illetékes. A spliti törvényszék azonban magát mondta ki illetékesnek és a főtárgyalást meg is tartotta. A bizonyítási eljárás befejezése után a bíróság az újságíró rágalmazásban mondotta ki bűnösnek és öthavi fogságra, valamint tíz-tizezer dinár kártérítés megfizetésére ítélte.

— **Tanítógyűlés Sztaribecsejen.** Sztaribecsejéről jelentik: A sztaribecseji és a zsalbaji járásban működő tanítók Hadnagyev Demeter tanfelügyelő elnökle alatt gyűlést tartottak. A gyűlésen *Lackovics Antal* sztaribecseji és *Jankovics Milos* zsalbaji tanítók mondtak beszédet, majd elfogadták a petrovoszleői tantestületnek azt a javaslatát, mely szerint kérni fogják a közoktatásügyi minisztert, hogy a jövőben a tanítók előléptetése hivatalból történjék és az előléptetett tanítók nyomban kapják meg az előléptetéssel járó fizeteskülönbözetet. A gyűlésen elhatározták azt is, hogy az állásától felmentett *Hadnagyev Demeter* tanfelügyelőnek állásába való visszahelyezését kéri a közoktatásügyi minisztertől és evégből küldöttség megy Beogradba. Végül megállapodtak abban, hogy a legközelebbi gyűlést tavasszal Csurogon tartják meg.

— **A Francia Klub teadélutánja.** A szubotica-i Francia Klub ma, vasárnap délután fél ötkor tartja első, táncdal egybekötött teadélutánját a Bárányszálló helyiségeiben. A vezetőség a klub tagjait és barátait ezuton hívja meg.

— **Becsej nem fizetheti ki az adósságát.** Sztaribecsejéről jelentik: Sztaribecsej képviselőtestülete nemrég elhatározta, hogy a Magyar Földhitel Intézetnél fennálló tartozását kifizeti és e célból 772.000 dinárt utalt ki az Uprava Fondavához, hogy az továbbítsa az összeget Budapestre. A napokban azonban a pénz, tizennégyezer dinár hiányával visszaérkezett Sztaribecsejre azzal, hogy az Uprava Fondava nem teljesítheti az átutalást, mert a kölcsönre vonatkozó akták elvesztek.

— **Szabadlábrahelyezték Fogl III.-t.** Budapestről jelentik: A hatóság elleni erőszak miatt letartóztatott Fogl III.-t pénteken átszállították az ügyészség fogszázába. A népszerű futballista letartóztatása Ujpesten nagy izgalmat keltett és az Ujpesti Futball Klub felkérte az újpesti kerület képviselőjét, dr. Fábrián Bélát, hogy haladéktalanul járjon el Fogl III. szabadlábrahelyezése érdekében. Fábrián képviselő szombaton felkereste Sztrache főügyészt, aki nyomban elreferáltatta magának Fogl ügyét, majd azonnal elrendelte a futballista szabadlábrahelyezését azzal az indoklással, hogy a büntetés előrelátható csekélyisége nem teszi indokolttá az előzetes letartóztatást. Fogl III. szombat délután már el is hagyta az ügyészség fogszázákat.

Kitették a...

...padokat az uccára és meg kell állapítani, pont jókor, közeledik a tél és kell a tüze való. Fogadni merek, hogy karácsonyra a padokból még a szög se marad az uccán — mert vagy elviszi egy szegény ember és a láb-víz-reklámokkal megfőzi a vacsoráját, vagy pedig a tulajdonos teszi el téli álmra. Egyelőre Szubotica világvárosi kóloritot kapott. Most már csak apróságokra van szükség, jobb világításra, alapos uccaseprésre, csatornázásra és egyéb ilyesmire s akkor Szuboticát a világvárosok sorában emlegetnék. A pad mindenesetre meg van, hozzá a többi majd jön, idővel...

Azt is megállapítottam, hogy az *Alekszandrova* ulica két végén elhelyezett padok nagyon jól jöttek. Az innesső a bérkocsisoknak. Tegnap már ellep-ték és az egyiket huszonegyezték; a másikon meg malmoztak — a közön-ség pedig irigyen nézte a fiakerosokat, akiktől minden látszott a padon, csak ép a reklám nem.

A másik oldalon a frauleinek stop-polták le a padokat és így tovább, szóval minden padnak meg van a maga speciális publikuma. A Kaszinó előtt például szombaton délelőtt egy egész család napfürdőzött lidói gyönyörrel. A feleség megkérdezte a fér-jét, hogy mi is ez tulajdonképpen, a férj azt felelte: — egzotikum. De mi az az egzotikum? — kérdi az asz-szony? — izé... hát ez a pad.

De ime egy friss történet: Egy csinos festett ajku hölgy gyanutlanul le-ül az egyik padra. Egyedül, hódítón. Ül, ül, keresztbetett lábakkal, a korzó pedig nevet, mert a reklámpad tábláján, ahol a Drága ült, ez állt: Né-zék meg legujabb párisi fehérműi-met. Szabott árak!

(sz. e.)

— **Nyolc orvos pályázott a noviszadi városi főorvosi állásra.** Noviszadról jelentik: A Steics Jován dr. városi tiszti főorvos elhalálozása folytán megüresedett városi főorvosi állásra a következő nyolc pályázat érkezett: dr. Kluka György városi tiszti orvos, helyettes főorvos, dr. Cseremov György városi és törvényszéki orvos, dr. Popovics Jován noviszadi járási orvos, dr. Adamovics Péter noviszadi orvos, dr. Szuvajcsics Cseba titeli járásorvos, dr. Jovánovics György csurogi községi orvos, dr. Mogn Vászta noviszadi orvos és dr. Szavkovics Ljubomir putincei községi orvos. A pályázati határidő pénteken járt le. A beadott kérvényeket az egészségügyi miniszterhez terjesztik fel.

— **Katolikus sajtóalapot létesít a becskerekéi érsekség.** Becskerekéről jelentik: A becskerekéi római katolikus érsekség támogatásával, Kaufmann István szerkesztésében német nyelvű hetilap indult meg. A hetilap megjelenése előtt, mint értesülünk, *Rodics Rafael* érsek köriratot intézett a bánáti katolikus lelkészekhez. A köriratban felszólította a lelkészeket, hogy a pápai körirat alapján hassanak oda, hogy Bánátnban is megteremtsek a sajtó-alapot, amelyből katolikus szellemű lapokat támogatnak és adnak ki. A körirat felhívta a lelkészeket, hogy tartsanak sajtóvasárnapokat és vegyék rá a hivatást, hogy a sajtót támogassák és adományozzanak részére. A sajtó-alapra az érsekség ötezer dinárt, dr. Kovács István pápai prelátus kétezer dinárt adományozott.

— **Autószerencsétlenség a sztapari országúton.** Szomborból jelentik: Dr. Adzsics János és dr. Schmidt Konrád szombori ügyvédek pénteken reggel autót Bresztovácra igyekeztek. A sztapari úton azonban az autónak elött a tengelye és a kocsi felborult. A bentülők valamennyien kirepültek az uttestre, dr. Adzsics a fején szenvedett súlyosabb sérüléseket, azonkívül a balkarja kifiamodott, a soffőr a fején és karján sérült meg, Schmidtnek semmi baja sem történt. A sebesülteket dr. Tapavica Györgyarrá haladó autója vette fel és szállította be Szomborba, ahol orvosi segélyben részesítették őket.

— **Az üvegcserépek átvágták az ütőerét.** Alma István harmincöt éves radonováci napszámósok szombaton délután egy ötszötört üveg átvágtá az ütőerét. Alma egy ölületes üvegből pálinkát akart önteni, de az üveg eltört és az üvegcserépek átvágták az ütőerét. A mentők beszállították a kórházba.

— **Férgek pusztítják a sarkkutató hajót.** Frithjof Nansen híres »Fram«-ját, mint Hortenből jelentik, a pusztulás veszélye fenyegeti. A hajó, amelyen Nansen sarki utjait megtette, már évek óta elhagyatottan áll a Horten kikötőben és annyira elszaporodtak a férgek rajta, hogy már közel áll a széteséshez. Az a bizottság, amely a hajót mint történelmi emléket meg akarja menteni, a norvég belügyminisztérium engedélyével most *Fredrikstadba* vontatta a Framot, mert remélik, hogy az édesvízben a férgek elpusztulnak. Ha azonban a norvég tengerészeti minisztérium nem hajlandó a Framról gondoskodni, úgy végkép átadják ezt az enyészetnek.

— **Iglói diákok.** A szubotica-i Népkör műkedvelői október 24-ikén vasárnap felelevenítik *Farkas Imre* örökbecsű diáktörténetét, az Iglói diákok-at. A darabot *Garay Béla* rendezi, a főszerepeket *Szedlák Lajos*, *Sztipics Béla*, *Garay Béla*, *Szkenderovics Bözsi* és *Nagy Pál* játsszák. Jegyek elővételben a Népkör gondnokánál és az előadás napján egész nap a pénztárnál kaphatók.

— **Cserniczki Andor ügyének újrafelvételét kéri.** A budapesti ügyvédi kamara fegyelmi válaszmánya — mint a *Bácsmegyei Napló* már jelentette — dr. Cserniczki Andor ügyvédet, volt szombori pénzügyigazgatósági tanácsost az ügyvédi gyakorlatól örökre eltiltotta. Cserniczki szombaton igazolási kérelemmel fordult az ügyvédi kamarához és beadványában előadja, hogy a fegyelmi válaszmány tárgyalásán súlyos idegja miatt nem jelenhetett meg. Hangsúlyozza, hogy az ellene emelt vádak nem felelnek meg a valóságnak, ő sohase vétett az ügyvédi etika ellen, miért is kéri, hogy az ügyvédi kamara helyezze hatályon kívül ítéletét és tüzön ki ügyében újabb tárgyalást. Az ügyvédi kamara válaszmánya a legközelebbi napokban dönt a kérelem ügyében.

— **A vihar zavarokat idézett elő az angol-amerikai kábelösszeköttetésben.** Londonból jelentik: Pénteken mágneses vihar száguldotta körül a földet, a mely megzavarta a kábelösszeköttetést Angliától Észak- és Délamerika felé és az európai kontinensre vezető kábelokban is zavarokat idézett elő. A táviratok továbbítása Angliából egy napos késedelmet szenvedett.

— **A Nyugat októberi száma.** *Jászai Mari* irodalmi hagyatékának örököse, a kit naplójának és levelezésének kiadásával megbízott: *Lehel István* cikke vezet be a Nyugat október 16-iki számát. *Jászai Mari* méltatják és róla emlékeznek meg *Ignotus*, *Babics Mihály*, *Gellért Oszkár* és *Török Sophie*. A szám egyéb tartalma: *Kassák Lajos* (Egy ember élete) és *Kosztolányi Dezső* (Édes Anna) regényeinek folytatása mellett *Móric Zsigmond* novellája (Vizesöpp a tengerben), *Kosáryné Réz Lola* novellája (A csizma) és két fiatalabb novellista, *Hajós Miklós* és *Bársony Dezső* elbeszélései. A gazdag Figyelő-rovatban irodalmi, színházi, zenei, képzőművészeti és film-aktualitások. A szám ára 10 dinár, negyedévi előfizetés 100 dinár. Aki a Nyugat előfizetői sorába lép, nagy kedvezményekben részesül, a melyekről a szám ad tájékoztatást. Főbizománys: »Literária« könyvterjesztő vállalat, Szubotica. Kapható minden könyvkereskedésben.

— **Nagy vasúti szerencsétlenség Braziliában.** Santo Paolóból jelentik: A Torre-Caban-vasut *Anastacio* nevű állomása mellett egy személyvonat kisiklott. A vasúti szerencsétlenségnek nyolc halottja és hatvanegy sebesülte van. A sebesültek többnyire súlyosak. A katasztrófa oka valószínűleg hibás váltóállítás.

— **Papigyűlés Sztaribecsejen.** Sztaribecsejéről jelentik: A sztaribecseji római katolikus esperesi kerület papsága gyűlést tartott *Michler Ferenc* molli apár-plebános elnökle alatt. A gyűlésen különböző adminisztrációs kérdésekkel foglalkoztak.

— **Leesett a tizenhetedik emeletről.** Newyorkból jelentik: *Tobka khán*, volt perzsa főkonzul, Newyorkban a Yaialle-klub helyiségének a tizenhetedik emeletén levő ablakából kizuhant és szörnyethalt. A szerencsétlen ember kis börtén-kája után kapott, amely az ablakon kiesett, eközben elvesztette egyensúlyát és ő maga is a borzalmas mélységbe zuhant.

— **Borzalmas lincselés Délkarolinában.** Londonból jelentik: Délkarolinában véres lincselés történt. Négy négyet, három férfit és egy nőt azzal vádoltak meg, hogy egy sztrájk alkalmával megölték egy rendőrt. Az elsőfoku bíróság halálra ítélte a négyeket, de a másodfoku bíróság felmentette őket. Amikor a felmentettek elhagyták a bíróság épületét, a felzúgott tömeg megtámadta őket és az uccán borzalmas módon végzett a szerencsétlenekkel. Valósággal széttaposták és összeszaggatták a négyeket, akiknek borzalmas megkínóztatását a rendőrség kénytelen volt tehetetlenül végignézni.

— **Katasztrófális vihar Japánban.** Londonból jelentik: Szikratávirat jelenti Tokióból, hogy Japánban egy nap óta pusztító vihar dühöng. Yetterofu-sziget körül tíz japán hajó elsüllyedt, illetőleg zátonyra futott. Több mint kétszáz matróz a tengerbe veszett.

A **baranyai menekültek** szubotica-i egyesülete vasárnap délelőtt tíz óra körül a szokott helyen fontos ügyben taggyűlést tart.

— **Egy amerikai milliomos eltűnt a Majestic fedélzetéről.** Párisból jelentik: *Dawis* amerikai milliomos, az amerikai cementipar egyik legkiválóbb képviselője, titokzatos módon eltűnt a *Majestic* fedélzetéről, amely péntek délután érkezett Newyorkból *Cherbourgba*. Ed-dig még nem sikerült megállapítani, hogy az amerikai milliomos szerencsétlenség áldozata lett-e vagy pedig öngyilkosságot követett-e el.

— **Eljegyzések.** Sztipics Teréz és *Miskolczy János* október hó 12-ikén tartották eljegyzésüket. (Minden külön értesítés helyett).

— *Wolf Margitka* Noviszad, *Engl Ferenc* Szubotica jegyesek.

— *Barkovics Mirosláv* dr. orvos (Beograd) és *Loncásr Xénia* (Szubotica) jegyesek. (Minden külön értesítés helyett).

— **»A nóta vége«.** November hó 6-án és 7-ikén lesz a szezon első operett-előadása a szubotica-i Népkör színpadán. Ez alkalommal *Zerkovitz* nagysikerű operettje »A nóta vége« kerül színpadra. Az előadást *Szabó Marci* a legnagyobb gonddal készíti elő. A főszerepeket *Weisz Irénke*, a szubotica-iak legkedveltebb primadonnája, továbbá *Piukovich Manci*, *Török Manci*, *Koncz Dani*, *Konczmár Ferenc* és *Szabó Marci* játsszák.

SZÖRMEKABÁT
1500 dinártól

SZÖRME 30 DINÁRTÓL

Spitzer

SUBOTICA
SOKOLSKA UL.

— Sztaribecsen se tartották be a vasárnapi munkaszünetet. Sztaribecseről jelentik: A sztaribecsei rendőrség eljárást indított több gabonakereskedő ellen, mert a fennálló rendelet ellenére is vasárnap nyitva tartották üzleteiket.

A nagyvilági rózsák című rendőrileg csak felnőtteknek engedélyezett film kerül hétfőtől szerdáig a Narodni mozgóban bemutatásra. A világváros bűneinek, fertőinek hü tükre a film, melynek értékét hatalmasan növelik a német filmművészet reprezentánsainak Reinhold Schünzelnek és Erika Gläsernek kitűnő alakításai. Reinhold Schünzel a tipikus csábító, Erika Gläser a tipikus kurtizán alakításában magukat multák felül. Mindazt, amit nekünk elképzelünk is nehéz, világváros forgataga, táncrevüik, toalettkiállítás, görölök stb. stb. vonulnak fel előttünk e rendkívül elmés és pikáns filmben. Erotikus tartalma bünt korbácsoló és teljes valójában tárja elénk az erény göröngyös útjait. A film megérdemli a legmesszebbmenő látogatottságot.

— Öngyilkos mosónő. Kovacevics Éva szuboticei mosónő szombaton délután Kiskőrösi-ucca 289. szám alatti lakásán zsirsódát ivott. Tettének oka ismeretlen. A mentők beszállították a kórházba. Állapota veszélyes.

— Halálos szerencsétlenség egy svájci atlétikai versenyen. Lausanneból jelentik: Az atlétikai versenyen H. Staub rudugró 340 cm. magasság átugrása után oly szerencsétlenül zuhant le, hogy súlyos belső sérüléseket szenvedve, pár óra múlva a kórházban meghalt.

Dugulás, aranyeres bántalmak, máj- és lépduzzadás, hát- és derékfájás ellen a természetadta »Ferenc József« keserűviz, naponként többször bevéve, biztos segítséget nyújt. Tudományos megfigyelések beigazolták, hogy a »Ferenc József« víz alhasi megbetegedések eseteiben is gyorsan és mindig enyhén hat. Kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

Meghülésnél, influenzánál, idegfájdalmaknál, reumánál, asztmánál, tüdőbajnál naponta fél pohár természetes »Ferenc József« keserűviz rendes gyomor- és bélműködést biztosít. Egyetemi orvostanárak véleménye szerint a »Ferenc József« víz hatása gyors, kellemes és megbízható. Kapható gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

Takarékoskodhat télen is a fával, ha »Zephir«-kályhát használ lakásában. Kapható Barzel vaskereskedésben Subotica. Telefon 123.

Meggyőz erről bárkit egy pohárka: kraljevregi pezsgő a vezető márka.

A szuboticei Izr. Nőegylet és Nép-konyha október 23-ikán a Bárány-szállodában Millos Aurél, a hamburgi »Tanzbühne Laban« tagja és Krutsay Erzsébet, a budapesti Operaház tagjának közreműködésével modern balettestélyt rendez. A balettestélyt tánc követi Pátkai zenekarával.

— Orvosi hír. Dr. Gál Imre fogorvos specialista berlini tanulmányutjáról visszaérkezett és rendeléseit Szomborban Kralj Alekszandra ulica (Főucca) 20. megkezdte.

Urinök figyelme! Szinte lehetetlen olesó árban készülnek angol és francia munkák elsőrendű kivitelben. Weinert női divatszalonjában. I., Paje Kujundzica 22. 8062

ELSER-fonal, ELSER-mosott, ELSER-Webe. Selyemszalu (Seiden-webe)vásznak felülmúlhatatlan minősége 75 év óta közismert.

8448

KINTORNA

Máramarosszigeten sok zsidó fiakkal van. A város főterén egy ilyen zsidó kocsihoz odamegy egy ur, aki csomagokkal a kezében siet a vonathoz és megkérdi:

— Mehetünk a pályaudvarra?

Mire a zsidó fiakkal flegmatikusán válaszolja:

— Hogyne mehetnék, ha addig szerez valakit ide helyettem, aki vigyáz a lovaimra.

*

A tanító megkérdi az iskolában Mórickát:

— Mondd meg fiacskám, mennyiben jártak el Jákob fiai helytelenül, amikor eladták fivérüket, Józsefet?

Móricka azonnal rávágja a választ:

— Azzal, hogy túl olesón adták el!

*

Mayer ur a sorsjegyirodában válogat a különböző számok közt.

— Ezt tessék megvenni — mondja neki a sorsjegyarúsító az egyik sorsjegyre mutatva — ezzel megnyeri az ötszáz ezer dináros főnyereményt!

— És mikor lesz a húzás? — kérdi Mayer.

— November 21-ikén! — hangzik a válasz.

Mayer ur gondolkodik egy ideig, majd borus arccal feleli:

— Sajnos, akkor nem használhatom a sorsjegyet, mert nekem már tizenötödikén szükségem van a pénzre.

SPORT

Mi lesz vasárnap?

A bajnokság vasárnapi fordulóján négy mérkőzés kerül lejátszásra; ebből három Szubotícán dől el.

A Bácska-pályán kettős bajnoki mérkőzés lesz: fél kettőkor a Szuboticei Sport—Verbászi SC játszik, utána pedig az SzMTC—ZsAK küzd meg a pontokért.

A Sand-pályán a Szentai AK kerül össze a Sand-al, mely, ha kijátsza a DFC elleni formáját, 2—3 góllal a maga javára döntheti el a mérkőzést.

Szomborban kerül eldöntésre a bajnokság szempontjából legérdekesebb futballmeccs: a Bácska—Sport. A bajnokság számára életkérdés, hogy a mérkőzést megnyerje, mert ha csak egy pontot elveszít, a Sand behozhatatlanul elébevé. A mérkőzés kimenetele teljesen nyílt, bár a hazai pálya a Sportnak nagy előnyt jelent.

A másodosztályban a Ferrum a Pincérekkel játszik. A mérkőzés a Sand-pályán kerül eldöntésre.

Uj sportklub alakul Szentán. Szentáról jelentik: Szentán pénteken új sportegyesület alakult, mely főleg a birkozósporttal kíván foglalkozni. Az egyesület tisztikara: elnök: dr. Beleslin Bránkó, alelnök: Szlavics Nikola, titkár: Josimovics Mata, pénztárnokok: Wünsch Péter és Keczeli István, ellenőrök: Sztójkov Sándor és Novoszel István. A választmány hat tagból áll. Az új klub neve: Radnicski Sport Klub.

Futballcsapat helyett — szakácsnő érkezett. Mulatságos sporthistória történt Szlovénzkóban. A rozsnyói futball klub táviratilag meghívta mérkőzésre a losonci Szlaviát. A válasz hamarosan megérkezett a losonci csapatától, mely közölte, hogy 700 csehkoronáért hajlandó Rózsnyón játszani. A vendéglátó egyesület intézője nyomban visszatáviratozott: »Slávia, Restante Lucevec. A 700 koronás ajánlatát elfogadva várjuk«. Másnap az intézőnek a következő táviratot kézbesíti a postás: »A vasárnap reggeli vonattal érkezem, Lubovics Róza«. Az intéző felesége gyanút fog: »Ki az a Róza és mit akar veled? — kérdi a férjétől, aki valahogy kivág-

ja magát. Vasárnap reggel nagy izgalmossal várják a losonci csapatot: helyette megérkezik egy természetes hölgy: »Lubovics Róza vagyok — mutatkozik be az intézőnél — a hétszáz koronás állást elfogadom«. Nagynehezen kiderült, hogy Róza a Szlavia vendéglő szakácsnéja és a losonci posta »Szlavia Restant« című táviratát »Szlavia Restaurantnak« kézbesítette. Miután azonban a szakácsnő futballozni nem tudott — a mérkőzés egész Rózsnyó kacagása közben elmaradt — és Róza dühösen visszautazott Losoncra.

Jubiláló futballisták. A vasárnap délután két órakor döntésre kerül Vrbácsi Sport—Szuboticei Sport bajnoki mérkőzésen Csete István és Illgen Károly, a Szuboticei Sport régi, kiváló játékosai kétszázadosor játszanak egyesületeik színeiben. Mindkét játékos több ízben képviselte válogatott keretben Szubotica város színeit. A klubtagok értékes ajándékait a Sport elnöke, dr. Rafajlovics Milos fogja átadni beszéd kíséretében a jubiláló játékosoknak a mérkőzés előtt.

KÖZGAZDASÁG

A Narodna Banka kimutatása. Beogradból jelentik: A Narodna Banka szeptember 30-ikán a következő kimutatást adta ki. Aktivák: érckészlet aranyban és ezüstben, idegen pénzekben és külföldön elhelyezett különböző értékekben 436.1 millió dinár (16 millió dinárral több, mint az előző kimutatásban). Értékpapírok: 1542.6 millió (13.4 millióval több, mint az előző kimutatásban). Különböző számlák: 489.7 millió (71.5 millióval több, mint az előbbi jelentésben). Az aktivák végösszege: 9077 millió dinár. Passzívák: aranyban 30 millió, tartaléktőke 8 millió, bankjegyforgalom 5.897.5 millió (178.8 millióval több mint az előző jelentésben). Jövőrészek a különböző állami számlákra 31.9 millió, különböző giró-számlák 536.3 millió. A többi passzívák változatlanok maradtak. A passzívák végösszege 9077 millió dinár.

Gazdasági előadások a Bácskában. Szomborból jelentik: A bácsvármegyei gazdasági egyesület elhatározta, hogy a téli hónapok alatt a bácskai községek gazdaköreiben népszerű előadásokat fog rendezni. Ezeket az előadásokat szerb, magyar és német nyelven tartják meg.

TŐZSDE

Zürich, okt. 16. Zárlat: Beograd 9.15. Páris 14.9125, London 25.11 ötnyolcad, Newyork 517 ötnyolcad, Brüsszel 14.575, Milanó 21.225, Amszterdam 207, Berlin 123.20, Bécs 73.05, Szófia 3.75, Prága 15.325, Varsó 58, Budapest 72.50, Bukarest 2.775.

Budapesti gabonátözsde, okt. 16. A határidőpiacon a kedvező csikágói és liverpooli jelentések nyomán élennebb üzlet fejlődött és az irányzat is megszilárdult. A buza 6000, a rozs 4500 koronával drágult. Hivatalos ármegállapítások ezer koronákban: Buza októberre 374, novemberre 378, márciusra 405.5—407.5, zárlat 406.5—407, májusra 410—413, zárlat 412—412.5, rozs márciusra 299—303, zárlat 302—302.5. A készáru piacon a forgalom nem emelkedett, az irányzat azonban itt is szilárd és a buza és rozs ára 2500 koronával emelkedett. Hivatalos árfolyamok ezer koronákban: Buza 357.5—377.5, rozs 265—270, árpa 215—235, sörárpa 270—320, köles 180—190, zab 200—215, tengeri 252.5—255, repce 570—580, korpá 155—157.5.

Szentai gabonaárak, okt. 16. A szombati piacon a következő árak szerepeltek: Buza 270—272.50 dinár. Takarmányárpa 130—135 dinár. Sörárpa 150—152.50 dinár. Rózsa 160—165 dinár. Kö-

les 120—125 dinár. Zab 122.50—125 dinár. Óbab 100—105 dinár. Ujbab 120—125 dinár. Ótengeri 140—145 dinár. Ujtengeri csöves 75—80 dinár. Ujtengeri morzsolt 100—110 dinár. Tavaszsi szállításra ab hajó 120—125 dinár.

Noviszadi terménytözsde, okt. 16. Buza 2 vagon bácskai 75—76 kilós 272.50 dinár, 2 vagon bácskai 272.50 dinár, bánáti 2 vagon 270 dinár, zab 1 vagon bácskai 142.50 dinár, tengeri 1½ vagon bácskai 165 dinár, 20 vagon bácskai Tisza paritás 150 dinár, 3 vagon bácskai szárított 150 dinár, 2 vagon szerémi, szárított India paritás 146 dinár, 5 vagon szerémi uj 111.50—112 dinár, 2 vagon bácskai szárított 140 dinár, bab öt vagon bácskai fehér 150 dinár. Liszt 2 vagon 0-ás G. bácskai 430 dinár. Irányzat: szilárd.

RÁDIÓ-MŰSOR

(A város melletti szám a hullámhosszt jelenti)

Hétfő, október 18

Bécs (531): 11: Koncert. 16.15: Hangverseny. 20.05: Koncert.

Zagreb (350): 20.15: Kamarazene.

London (365): 17.30: Táncczene. 21: Hangverseny. 22.45: Zongorahangverseny.

Breszlau (418): 16.30: Koncert. 21: Hangverseny.

Róma (425): 17.15: Koncert. 17.45: Jazzband. 20.40: Hangverseny.

Rádióamatőrök!

Megőkezték a világhírt

„WEILO“

transformátorok. Ára 115 dinár.

Kapható minden jobb rádióú letben.

Konrath d. d. Subotica

München (489): 16.30: Koncert. 20: Brahm-est.

Budapest (560): 17.30: Zongoratrio. 20: Tárogató hangverseny. 22: Táncczene.

Berlin (504): 17: Kamarazene. 22.30: Táncczene.

Kedd, október 18

Berlin (504): 16.30: Koncert.

Bécs (531): 11: Koncert. 16.15: Hangverseny. 20.05: Koncert. 21: Operaelőadás. 23: Jazzband.

Zagreb (350): 20.15: Koncertest.

London (365): 16.15: Zenekari hangverseny. 18.15: Táncczene. 19: Táncczene. 22: Hangverseny. 23.30: Táncczene.

Breszlau (418): 16.30: Koncert. 20.25: Hangverseny.

Róma (425): 17.15: Jazzband.

München (489): 12.30: Koncert. 17.05: Hangverseny.

Budapest (560): 17.15: Koncert. 19: Operaelőadás. 22: Táncczene.

Reuma Köszönőlevél

Dr. J. Rahlejev urnak

Beograd, Kosovska 43

Néhány hónappal ezelőtt én is rendelttem az Ön »Radio Balsamika« gyógy-szeréből, amely megszabadított az egész testemben érezhető, elviselhetetlen fájdalmaktól. Rendkívül nagy fájdalmaim voltak a lábamban, kezemben és a fejemben és most már teljesen jól érzem magam. Hálás szívvel köszönöm Önnek jószágát úgy a magam, mint szegény szenvedő embertársaim nevében, akiket Ön szintén megszabadított fájdalmuktól. A mindenható Isten fizessen meg Önnek jószágáért. Plehan kod Derventa, 1926 augusztus 2. — Ana Jablanović, tanfelügyelő neje.

A »RADIO BALSAMIKA« gyógyszerét készíti, forgalomba hozza és postán utánvétellel szétküldi dr. J. M. Rahlejev »Radio Balsamika« laboratóriuma, Beograd, Kosovska 43. 9532

KÖNYVEK

Assisi Szent Ferenc halálának hétszázadik évfordulója alkalmából a »Magyar Könyvtár« megírta a szentnek életrajzát, erre a munkára az ifjabb írói nemzedék egyik legkiválóbb tagját, **Brisits Frigyes** cisztercita tanárt nyerve meg. Az Assisibe induló zárandókat idejére különösen alkalomszerű ez az éppoly alkalossággal, mint lelkes hévvel megírt monográfia. A népszerű vállalat most megjelent új sorozatában van **Mikszáth Kálmán**-nak »Kisérlet Lublón« című remek elbeszélése is, amely mostanában, mikor Mikszáth műveinek dramatizálása a közönség érdeklődését fokozott mértékben fordítja e nagy író felé, bizonyára egyike lesz a Magyar Könyvtár legkapósabb füzetének. A régi irodalom egyik klasszikus munkáját, **Gvadányi »Pelekesi Nótárius«**-át adja sorozat harmadik füzeté. Külföldi irodalom legkiválóbb termékei közül pedig egy immár világhírre emelkedett osztrák írónak, **Stefan Zweig**-nek egy elbeszélését teszi közé, melynek címe: »Huszonegy óra egy aszony életéből.« Ezt a munkát nemcsak a montecarlói játékbank milieujének kitűnő leírása teszi becsessé, hanem az egészen újszerű, elejétől végig izgalmasan érdekfeszítő mese is. A »Magyar Könyvtár« e négy terjedelmesebb műve mint ket-tős szám jelent meg. Ára számonkint 60 dinár. Megrendelhető a Minerva könyvosztályában.

SAKK

Játszották a Novisad—Vrsac város-közi mérkőzésen, 1926 október 3.

Tót — Kulzsinszki

1. c2—c4 c7—c5

Ha sötét nem akarja világos lépését átmozni, igen jól húzhatja e7—e5-öt f7—f5-el kapcsolatban.

2. Hb1—c3 Hg8—f6

Most már jobb Hb8—c6 lépéssel világos utánpótlása, mert világos királyhuzárját e2-re helyezi és így előbb jut f2—f4-hez és világos előnybe kerül.

3. g2—g3 Hb8—c6

4. Ff1—g2 g7—g6

5. d2—d3 Ff8—g7

6. e2—e4! d7—d6

7. Hg1—e2 e7—e5!

8. O—O Fc8—g4

9. h2—h3 Fg4×e2

10. Vd1×e2 Hc6—d4

11. Ve2—d1 Hf6—h5

akadályozza f4-et

12. Fc1—e3 O—O

13. Vd1—d2 Vd8—d7

14. g3—g4 Hh5—f6

15. f2—f4 e5×f4

16. Fe3×f4 Hf6—e8

A huszár itt állandóan utban van.

jobb lett volna Bf8—e8

17. Ff4—h6! He8—c7

18. Fh6×g7 Kg8×g7

19. g4—g5 Ba8—e8

20. Hc3—d1? Be8—c8

21. Hd1—c3 f7—f5

22. e4×f5 g6×f5

23. Bf1—f2 Vd7—e7

24. He3—f1? Bf8—e8

25. Fg2—f3 Hd4×f3

26. Bf2×f3 Ve7—e2

27. Vd2—c3+ Ve2—e5

28. Bf1×f5 Ve5×c3

29. b2×c3 Be8—e2!

30. Hf1—g3 Be2—e3!

31. Hg3—e4 Be3—e2!

B×d3 után világos duplázza tor-nyát és sötét matthálóba kerül

32. Bf5—f2 Be2×f2

33. He4×f2 Hc7—e6

34. h3—h4 Hc6—f4

35. Hf2—e4 Hf4—g6

36. h4—h5 Hg6—f4

37. dd zőőx bék(j möáyp hrldu in remis.

Legutóbbi rovatunkban közölt 1 lépéses önmatt feladvány megoldása 1.0—0.

A másik egy lépéses feladványnál látható, hogy sötétnek nincs utolsó húzása, vagyis sötét következik lépni, mire világos könnyen mattot ad.

Az önmatt pontos állása a következő:

Világos: Ke1, Vb6, Ba1 és c4, gy: f2 és h2 (6).

Sötét: Ka4, Va2, Bb4 és b2, Fa3, Hg1, gy: b3, f3, h3 (q).

Az egy lépéses matt feladvány állása a következő:

Világos: Ke8, Ve7, Fd7 és e3, Hd5 és f5 (6).

Sötét: Ke5, Fe6, gy: f7 és e4 (4).

Szerkesztői üzenetek

Többeknek. A szombori Hadirokkant Egyesület által kibocsátott sorsjegyek huzását technikai okokból 1927 február 25-re halasztották el.

K. M. Dárda. Minden olvasónknak a legnagyobb készséggel állunk rendelkezésére. 1. Budapesten van iparművészeti főiskola és Zagrebban is. Semmi különös képzettség nem kell hozzá. 2. Wintertérjő grafológus, sziveskedjék levélben hozzá fordulni és ő minden felvilágosítást megad.

Többeknek. Budapesten Voronoff-féle műtétet Lohmayer Géza dr. egyetemi tanár végeztet.

Sz. E. Beograd. Azok a tulajdonságok, amelyeket ön felsorol, kitűnő kvalifikációt jelentenek a filmszínészi pályára, mégsem állapíthatjuk meg csak úgy a levele alapján, hogy boldogulhat-e vagy sem ezen a pályán. Ha ki tudna is jutni Hollywoodba, a filmszínészek Mekkájába, vagy akárcsak Berlinbe is az Úfához, vagy Bécsbe a Saschához, akkor is kérdéses, hogy adnak-e önnek alkalmat képességei bemutatására és ha igen, be fog-e válni. Baios innen az íróasztal mellől ilyen sorsdöntő ügyben tanácsot adni, csak annyit jegyzünk meg, hogy ez az a pálya, amelyre aránytalanul többen kíváncsiak, mint ahánvan alkalmasak.

S. K. Strahoniner. A sorsolás megtartására a lottóigazgatóságtól kell engedélyt kérni és ez eltart 4—5 hónapig. Nincs is kálátás rá, hogy a sorsolást megengedjék, az üzletnek és lakásnak

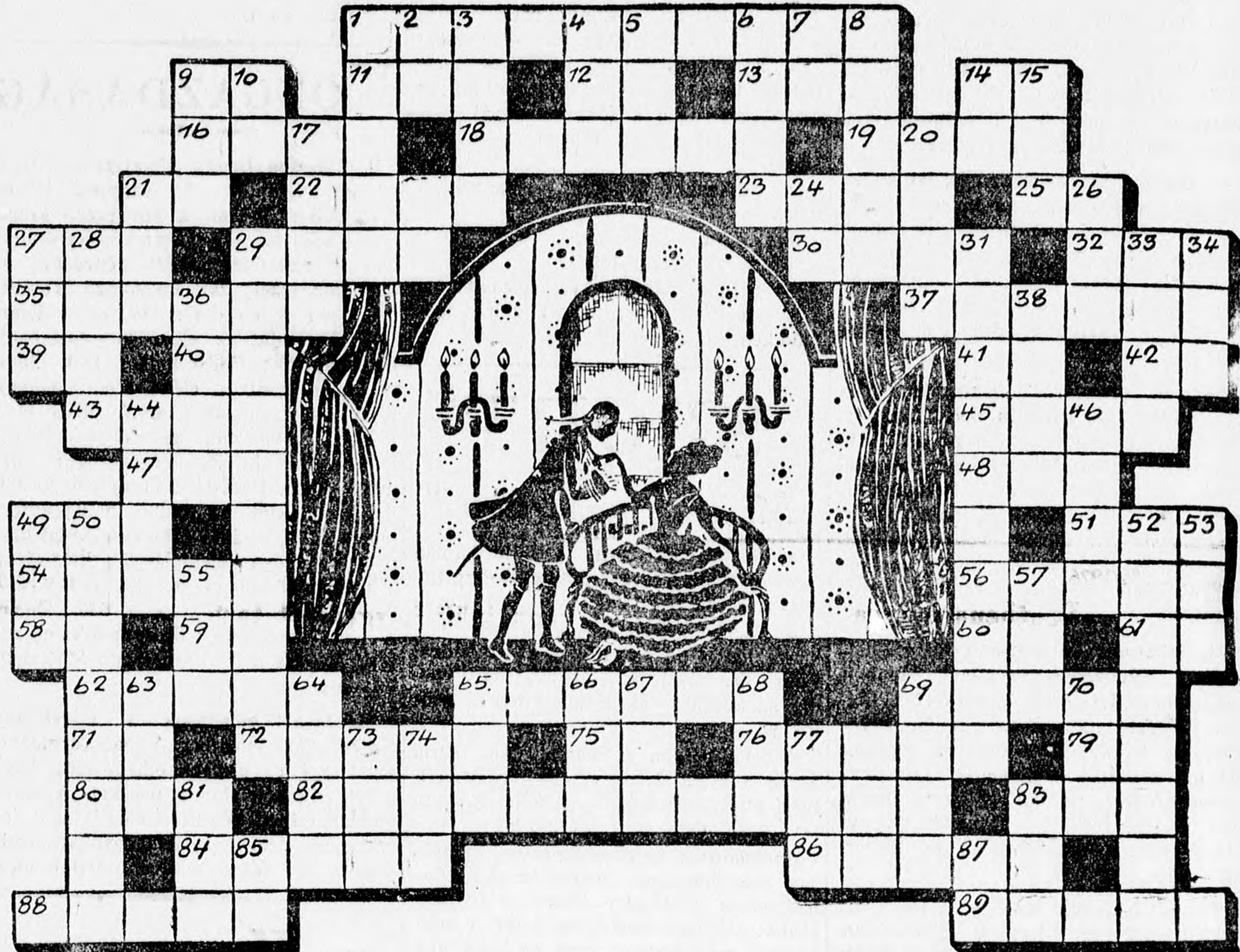
értékesítése ilyen módon nem lehetséges.

I. I. Vel-Torák. A nyugdíjak kölcsönös fizetésére nézve még nincs Magyarország és Jugoszlávia között egyezmény. Az optálási idő nincs meghosszabbítva, csupán az optáltak itt tartózkodási ideje.

B. I. Sztaribecse. Kanadába való bevándorláshoz nem kell különösebb engedély, munkaalkalom azonban ott is nagyon kevés van. A kivándorlást nem ajánljuk. A Kyffhauser intézet 3 éves tanfolyam után mérnökké képez ki, azonban csak érettségivel.

Cs. A. Sztaramoravica. A hitelező a tartozásért csak azt perelheti, aki a tartozást felvette, aki alá van írva. Ha tehát a felesége nincs aláírva, azt nem lehet beperelni. Ha a felesége is perelve van, akkor a felesége forduljon ügyvédhez, azzal szemben a bank peresztes lesz.

Keresztsoros rejtvény

Vizsintes:

- 1 Egyik Petőfi vers így kezdődik
- 9 Rag
- 11 Árpád házi királyi név
- 12 Ige — de főnév is
- 13 Filmgvár neve
- 14 Korielző rövidítés
- 16 Kivánság szinmimája
- 18 Archaistikus
- 19 A háztulajdnos nem szereti — ez se őt
- 21 Favágószerszám
- 22 Jakab becézőneve
- 23 Ige
- 25 Válasz fizetve
- 27 Pesti villamos vasut rövidítése
- 29 Bőrbai
- 30 Ahol az asszonyok legtöbbit tracs-csolnak
- 32 Minden futballista teszi
- 35 Péter Pálkor kezdődik
- 37 Enélkül nincs élet
- 39 Dlóló szó
- 40 Egy »m« betűvel a végén német város
- 41 Személves névmás többese
- 42 Névelő
- 43 Indulatszó tömeg uiiongás kifejezésére
- 45 Az a bizonyos kedves kis erdei állat
- 47 Tömeg — csöcselék idegen szóval
- 48 Mértani alak
- 49 A keresztrejtvénykészítők kedvenc japán álomférfija
- 51 Férfi név
- 54 Ilven növény a káposzta
- 56 A beteg reménysége
- 58 Németa propozíció
- 59 Hangutánzó

- 60 Kereskedelmi rövidítés — súly meg-megjelölésnél
- 61 Mássalhangzó fonetikusan
- 62 Női név becézve
- 65 Megy — rokonértelmű szava
- 69 Szuboticaí rőfőskereskedő társaság egyik tulajdonosának neve
- 71 Kosztolányi Dezső szerint — az eleven poézis.
- 72 A faivédők gyűlöletének tárgya
- 75 Tojás idegen nyelven
- 76 Hiu — idegennyelven
- 79 Német propozíció
- 80 A legelső női név
- 82 Elhunyt világhírű olasz operaénekesnő
- 83 Menetrendekben előforduló szórövidítés
- 84 Kutvát fog
- 86 Biharmegyei község
- 88 Cigányszó
- 89 Cseresznye németül (fonet.)

Függőleges:

- 1 Férfi név
- 2 A hűség szimboluma
- 3 Becéző női név
- 4 Megfordítva erős bar ital
- 5 Szerb számnév
- 6 Dió idegen nyelven
- 7 Maiom idegen nyelven
- 8 Megszűnt magyar szerzetesrend
- 9 Nők gyakran hallják
- 10 Felkiáltószó
- 14 Ige végződés
- 15 Régi görög stílus
- 17 Férfi név
- 20 Helvathározó szó
- 21 Ugyanaz mint viszont 80.

- 24 Két egyforma mássalhangzó
- 26 Szerb propozíció
- 27 Irány
- 28 Tőzse réme
- 29 Kártyajáték
- 31 Ilven a Bárány-szálló
- 33 A kutya igéje
- 34 Energiaforrás
- 36 Teitemék
- 38 Ige melléknévi ige neve
- 44 Fáradság szerbül
- 46 Ünnepe előestéjén zsidó nyelven
- 49 Fényképezőgép márka
- 50 Ilven szertartás is van
- 52 Egy szerzetesrend megalapítója
- 53 Csapadék
- 55 Számnév
- 57 Ezt a vonalat a háborúból ismerjük
- 63 Rabbí héberül
- 64 Izsák — idegen nyelven írva
- 65 Rag
- 66 Textil — növény
- 67 Pestmegyei község előneve
- 68 Föld istennője
- 69 Test németül
- 70 Finom dohányfajta
- 73 Helvathározószó
- 74 Gyümölcsöskert réme
- 77 Helvathározószó
- 81 Az a bizonyos családifő
- 83 Ahol... ott üti
- 85 Kötőszó
- 87 Ugyanaz mint viszont 21.

BUTORSZÜKSÉGLETÉT
legocsióban szerzheti be 110
Nagy Varjas Rókus
sztalosmesternél, Subotica, VI. Vukovićeva 13

NYILT-TÉR

Nyilatkozat

A különféle temetkezési-, kiházasítási- és szülészeti egyletek legutóbbi hangos botrány-pereivel kapcsolatban a lapok és a közönség szívesen azonosította ezeket az egyleteket a biztosítási intézménnyel s gyakori volt a ki nem fizetett „biztosítási összegekről“ való megemlékezés. A nagyközönség tájékoztatására szükségesnek tartjuk kijelenteni, hogy ezek az egyletek a biztosítási intézménnyel semmiféle összefüggésbe nem hozhatók. Azok a komoly elemek, akik öreg napjaikról tőkegyűjtéssel, elhalálozásukra özvegyeikről és a vállról gondoskodni kívánnak, gyermekeiknek kiházasítási, katonai vagy családalapítási tőkét akarnak, ezt leghelyesebben életbiztosítás kötésével érhetik el. Intézetünk, mint az SHS. állam egyik legnagyobb, tőkeerős és világszerte összeköttetésekkel rendelkező intézete, olyan rendkívüli kedvezményekkel összekapcsolt életbiztosítási módokat léptetett életbe, amelyek mindenki számára lehetővé teszik, hogy övéiről csekély megerőltetéssel életbiztosítás útján gondoskodhassék. Itt nem kell meglepetésektől tartani, keservesen összerakott dinárjait senki sem veszíti el, bajba jutott embertársaink mellett segítő kézzel azonnal ott állunk!

Életbiztosítás ügyében akár levélbeli, akár szóbeli információval készségesen szolgálunk.

Rossija-Foncière

biztosító és viszontbiztosító
társaság fiókgazgatósága

Subotica

Aleksandrova ulica 4.
(Rossija-Foncière-palota)

Izvr. br. 935/1926.

Dražbena objava.

Dolepotpisani sudski izvršilac, u smislu §. 102. zak. čl. LX. 1881 ovim objavljuje, da će usled rešenja Kr. Sreskog Suda — Okružnog Suda u Kuli br. 1669/1926 u korist poverioca fabrike šećera A. D. i dr. zastupajući po advokatu dru Josifu Sekelju iz Kule protiv dužnika iz Padeja na javnoj prodaji prodati pokretnine koje su popisane u plenidbenom zapisniku pod G. n. br. 5959/1926 od 30 jula 1926 god. u procenjenoj vrednosti od 12565 din. a koje se sastoje od predmeta: razne stvari i nameštaj za birt., 1 bure sa 25 lit. vina, 9 buradi, 1 sanduk, 1 sic, 1 furuna, 2 met. ječma, po rešenju Vel. Kikindskog Suda G. n. br. 5959/1926 određena javna prodaja, radi podmirenja glavnice od 379 din. 75 p. na ovaj od 1. I. 1926 gog. pripadajućih 6% kamata i do sada ustanovljenih troškova u iznosu od 264 din. održaće se: 22. oktobra 1926 god. u 3 sata po podne, na licu mesta u Padeju u smislu §§. 107 i 108. zak. čl. LX. 1881 po naplati kupoprodajne cene u gotovom a u slučaju nužde i ispod procenjene vrednosti prodati. U koliko su ove pokretnine, uzapćene i po drugim licima i u koliko ova lica imaju pravo na podmirenje svojih tražbina, određiće se ova javna prodaja u smislu §. 120 zak. čl. LX. 1881. i u njihovu korist.

Vel. Kikinda, 1. oktobra 1926 god.

Božidar Mišković
sudski izvršilac

Önkéntes árverés.

Üzlethelyiségek a Rudics-uccában, gyümölcs piacra és a Zrinjski trgen, vendéglő, cipészüzlet, rőfös-, borbély- és papírüzlet 1926 október 17-én délután 4 órakor dr. Kunetz Béla ügyvédi irodájában önkéntes árverésen eladottnak. A megvett üzlethelyiségek 1926. nov. 1-én átvehetők. Árverési feltételek megtudhatók dr. Kunetz Béla ügyvéd és Földes Samu ruhakereskedőnél, Szuboticán. 9066

Hirdetmény

Van szerencsénk Pančevo város és környéke igen tisztelt kereskedő urak becses tudomására juttatni, hogy Pančevón, Mihajlovićeva ulica 2. szám alatt a mai igényeknek megfelelően berendezett

só-malmot

nyitottunk, ahol minden nekünk átadott rendelést legpontosabban és jutányos áron eszközölünk.

Az igen tisztelt kereskedő urak szíves támogatásáért esedezve, maradunk

kiváló tisztelettel

Bachmann Péter és Sohl Mária

9481

Vidákovics M. Félix és Fiai

kézmű, divatáru és vaskereskedés

Tisztelettel értesítjük a nagyérdemű közönséget, hogy az

őszi és téli

szezonra a legjobb és világhírű gyárakból nagy tétel áru érkezett. Télikabáthoz szövetek, sils-kinek, női és férfi ruhakelmék, pájak, vállkendők, velorsiffonok, krepdesinek, parchetok, vásznak, damasztgarnitúrák és még nagyon sok más áru.

Tisztelettel kérjük a nagyérdemű közönséget, hogy mielőtt

őszi és téli

szükségletét beszerezné, tekintse meg raktárunkat hol alkalma lesz meggyőződni a szolid árainkról és jóminőségű szép árunkról.

E hó 17-én, vasárnap kirakataink nyitva lesznek, hol megtekinthetik a jó minőségű áruinkat és olcsó árakat!

294

POKOPNO UDRUŽENJE „SLAVIJA“

Értesíti tagjait, hogy folyó hó 17-én d. u. három órakor Szudarević-ut. br. 52. Margit-malommal szemben levő vendéglőben

rend ivűli kögyűlést tarti.

A tag urakat ezuton meghívjuk.

Tárgysorozat:

1. Elnöki jelentés az eddigi működéséről.
2. Választmányi indítvány az egyesület további fenmaradásáról és esetleges feloszlása ügyében.
3. További fenállás esetén tisztikar és a választmány megválasztása.
4. Indítványok.

Szubotica, 1926 október 9-én.

9425

Végrehajtóbizottság.

Értesítés

A SREĆA Jótékony Kiházasító Egyesület

igazgatósága közli, hogy folyó évi október hó folyamán a 809., 768., 123., 110., 598., 533., 801., 104., 105., 581. számú tagsági könyvecskék tulajdonosai részesülnek kiházasítási segélyben. Szíveskedjenek az igazolványtulajdonosok 20.-tól kezdődően a délutáni órákban a hivatalos helyiségben jelentkezni.

9493

Az igazga'óság.

Autó árverés

Folyó hó 18-án, délelőtt 9 órakor Novi-Vrbason a Kendergyár mellett levő Kiss Tibor-féle autogarázsban 2 személyautó, 2 teherautó és 2 autóbusz nyilvános birói árverésen eladásra kerül.

Dr. Székely József ügyvéd

Kula

9517

ÁLLATTENYÉSZTŐK!

Az országban már mindenki tudja, hogy májmételykór ellen a legjobb szer a

„DISTOL“

amelyet a hazai KASTEL d. d. vegyészeti gyógyszerészeti gyár r. t. gyárt.

Őrizkedjék utána! Októl és hamis Distol-tól

Csak olyan kapszulát fogadjon el, amelyen a „DISTOL“ bélyegző látható

A „DISTOL“ árai:

Kapszula bárányoknak drbja 3.50 din.
„ szarvasmarháknak „ 11.50 „

Kapható minden gyógyszerertárban Utasítással és felvilágosítással szolgál a gyár

ADAGOLÁSI TÁBLÁZAT

Bárányok és kecskék:		2 bárányak való kapszulát 2 napra	
20-25	3	2	2
25-35	4	2	2
35-45	5	2	2
45-55	6	2	2
Szarvasmarhák:		2 marhának való kapszulát 4 napra	
50-100	4	4	4
100-150	6	4	4
150-200	8	4	4
200-250	10	4	4
250-300	12	4	4
300-350	14	4	4
350-400	16	4	4
400-450	18	4	4
450-500	22	4	4
500-550	22	4	4

„KAŠTEL“ tvornica kemijsko — farmaceutskih proizvoda d. d., KARLOVAC 8159

Csödárverés.

A vb. Leichter Mór-féle lakóház Szentán és a mellette levő üzlethelyiségek f. évi október hó 21. csütörtökön d. e. 9 órakor a szentán tkvi hatóságnál végrehajtási árverésen külön-külön eladottnak. Ugyanakkor kerül árverésre a Kórház-utcában levő kisebb ház is.

Árverezni szándékozók a feltételeket alulírott tömeggondnoknál és a bíróság hiv. hirdetőtábláján is megtekinthetik.

Szenta, 1926. október 11.

Dr. Löbl Nándor
tömeggondnok.

9447

651/1926. ügyszám

Önkéntes nyilvános árverés

Mandits J. István sombori kir. közjegyző ezenel közhírré teszi, hogy 1926. évi október hó 20-án délelőtt 10 órakor irodájában (Kraljevića Djordja ul. 6. szám alatt) nyilvános szóbeli árverésen a Wohanka és Társa utóda R. T. budapesti cég tulajdonát képező 25 HP lőerős nyersolajmotor Hutflus Miklós és társai krusevlyai lakosok, mint késedelmes vevők kárára és veszélyére eladottnak.

Kikiáltási ár 16.000 dinár.

Az árverezők a kikiáltási ár 10 százalékát kötelesek készpénzben lefizetni.

A motor Somborban Vojvoda Bojovits körut 23. szám alatt megtekinthető.

Bővebb információt ad az alulírott kir. közjegyző és Dr. Turányi Zsigmond ügyvéd Somborban.

Sombor, 1926. október hó 12-én.

Mandits J. István

kir. közjegyző.

9561

Butorkiállítás

volt Pančie régi helyiségében
(Engler mellett)

megtekinthető. — Készítette:

Szenti és Virág
műbutor és épület vállalata, Subotica

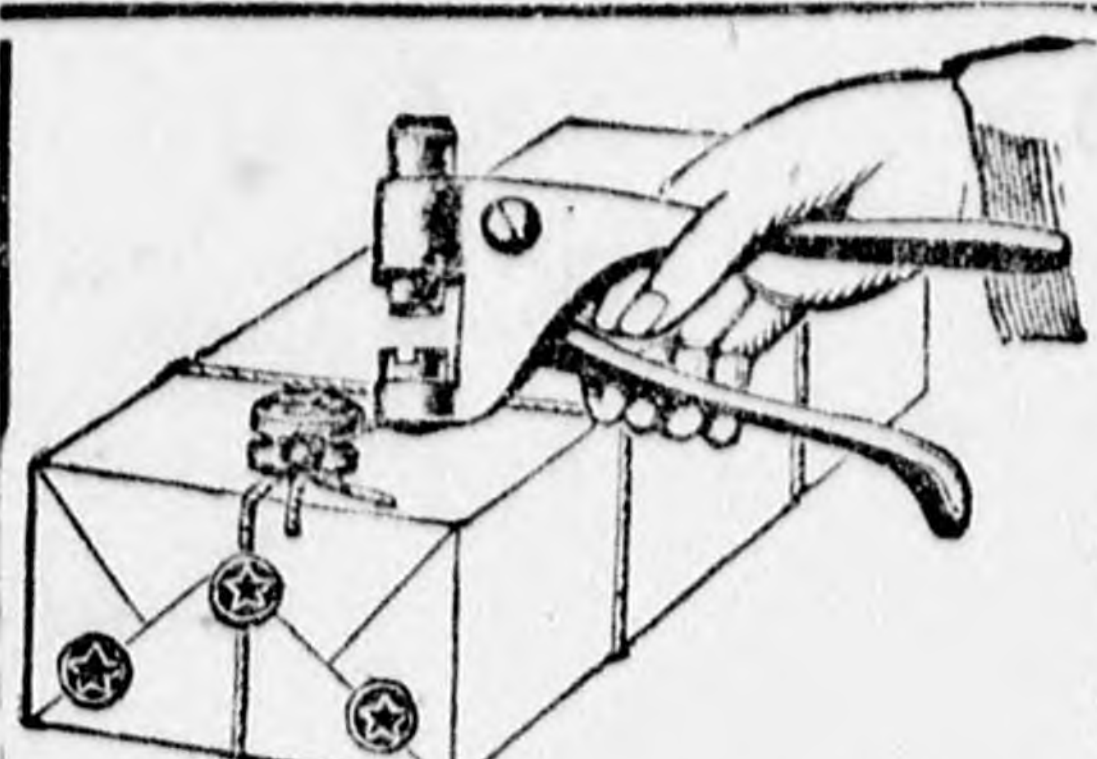
Árverés

Léko Ernő szállásán levő gazdasági eszközök (vető, morzsoló, járgány, ökrök, lovak) folyó hó 20-án d. e. 9 órakor a helyszínen nyilvánosan eladottnak.

A szállás Bogaras állomástól 3, Doline állomástól 2 kilométerre fekszik.

Dr. Pecarski csödtömeggondnok

9529

Malmok, gyárok, kereskedők figyelmébe!

Zsákok, bálák, postacsomagok részére acéllemez plombák bármily kívánt dombornyomásu felirattal

WEITZENFELD és TÁRSA CÉGNÉL
SUBOTICA

Első
Suboticiai Esernyőkészítő Műhely
megrendelés szerint 2 óra alatt készít bármilyen ernyőt.

Anyagokban nagy raktár!
Vidéki megrendeléseket tucatonként teljesít.

Özv. GERBER JAKABNÉ SUBOTICA
Bene Sudarevićeva ulica 32.

Főmolnárt keres

vidéki 4 vagonos kereskedelmi malom. Csakis elsőrangú szakemberek, akiknek a modern őrlési eljárásban hosszabb gyakorlatuk van, küldjék ajánlataikat koruk, eddigi működésük, fizetési igényeik, családi állapotuk pontos megjelölése mellett „T. K.” jellegére a lap kiadóhivatalába.

Kaucióképes és szakmabeli

üzletvezetőt

keresünk suboticiai fióktelepünk részére

„KALLA”

Jugoslavenska
Tvornica Ribnih Konzerva

A városi kávéházban

Suboticián hétfőtől, október 18-tól kezdve az egész kávéházi berendezés edényekkel, felszolgáló állványok, kanál tartók, poharak, villanyerőre berendezett sörkészítők 2 csappal és vízvezetékkel, motor, fagyaltgép és jégkészítők 6 tartállyal, jég-szekrény, villanyerőre berendezett kávédaráló, kávépörkölő, asztalok, székek, párnázott butorok (várószobáknak alkalmas), egy kettős vas pénz-szekrény, bilárd asztalok felszereléssel és egyéb tárgyak kerülnek eladásra.

Intelligens főmolnár

állást keres, ki már 23 éven át nagy malmokban mint főmolnár működik, beszél szerbül, németül és magyarul, a malomtervezésben és szerelésben teljesen jártas. Csakis állandó helyre reflektál. Ajánlatokat üzem és fizetés megjelölésével kér a kiadóhivatalba „Törökű” jellegére.

Ki akar érettségizni?

Összevont magánvizsgát tenni?

Teljes anyagi felelősséggel előkészít a

BAROSS-GÁRDOS TANINTÉZET
BUDAPEST, RÁKÓCZI-UT 57/A. INTERNÁTUS.

Apró, vörös marhasót

bármely állomásra szállítva ajánl

Vlada Radan, Zagreb
Mihanovića ulica 14
Telefon 21-85 Táviratcim: Vladan Zagreb

Széna Szalma Szeeska valamint **Tűzifa**

legelősebben kapható

HORVÁTH JÓZSEF
takarmánykereskedőnél
Snbotica, Trenkova ul.
Sánta-szanatóriummal szemben
Kívánatra házhoz szállít

Egy jólmenő éjjei üzlet azonnal szabad kézből eladó.

Erdeklődni a tulajdonosnál

Gerzsetity János
Nova Palánka 23. Bácska

Bársonykalapok már 150 dinártól kaphatók

„PÁRIS”
SZENDI JOLÁNKA
kalapszalonjában
Subotica, Pašičeva-utca 9.

Üzleti KÖNYVEK
ajánlatosabban

JISCHER ERNO
KALAPKAI MŰINTÉZETÉBEN
SUBOTICA

JUGOSZLÁV SZERB és HORVÁT NEMZETI ZÁSZLÓK

tiszta gyapjuból, színe nap és víz ellen garantiál

75 cm széles 120 cm hosszú Din.	70.—
100 cm széles 150 cm hosszú Din.	100.—
110 cm széles 200 cm hosszú Din.	150.—
120 cm széles 250 cm hosszú Din.	200.—
150 cm széles 300 cm hosszú Din.	300.—

szállítunk bérmentve az összeg előre való beküldésnél vagy utánvétellel.

KLEIN i WINKLER SUBOTICA, Trumbićeva ul. 22
Viszonteladók kerjének ajánlatot!

Mérlegképes könyvelő

aki a szerb és német nyelvet teljesen bírja, felvétetik jugoszláv iparvállalathoz november 1-re. Ajánlatok, referenciák, eddigi működés, kor, fizetési igény megjelölésével „Redukált igényű, nőtlen” jelleg alatt a kiadóhivatalba kéretnek.

Gépiró(nő) ki a gyorsírást, szerb és német nyelvet teljesen bírja, felvétetik. Önálló levelező(nő) előnyben részesül. Továbbá, **Önálló irodavezető** ki egyttal önálló német, szerb, magyar levelező is, azonnali belépésre keresteti. Írásbeli ajánlatok az eddigi működés és referenciák megjelölésével Schmo ka hirdetőirodába Novisad Jevrejska 7 alá küldendők.

Láng L. gépgyár R. T.
Budapest 56

Ajánlja elsőrendű, jónevű, ismert gyártmányait:

DIESELMOTOROK légsűrítővel
DIESELMOTOROK légsűrítő nélkül
STABILGŐZGÉPEK
FÉLSTABILGŐZGÉPEK
GŐZKAZÁNOK

Mérsékelt árak. Kedvező fizetési feltételek. Rövid szállítási határidő. Díjtalan mérnöklátogatás. Azonnali részletes felvilágosítással szolgál

Somogyi László okl. gépészmérnök
Subotica
Kralja Aleksandra ulica 15

Mindennap

10 ÓRAKOR
FRISS MASCHÉ
és
SENDVICH
SUDÁR
cukrászda

Nea-Crem

legmegbízhatóbb arc- és kézápoló

KORONA GYÓGSZERTÁR
VÁROSHÁZA
SUBOTICA

Bársonykalapok 100 dinártól

Filzkalapok 75 dinártól kezdve kaphatók.

Modelikalapok nagy választékban

BEER BÖZSI
kalapszalonja, Čača Dušana 2.

Hazak posta közeli-ben lakásokkal, tűzlethelyiségek a főtéren és kocsma lakással. Villatelkek Palicson sürgősen jutányosan eladók. Bővebbet Földes ruhaüzlet

Jótállás a biztos eredményért!!!

REITTER OSZKÁR találmánya

PATKÁNIN

Törv. véd.

PATKÁNYIRTÓSZER
Egy doboz ára 15 dinár

Megrendelhető:

Patkánygyár (Torontáli Agrárbank RT.) Val.-Bacskekerek

Viszonteladók Suboticián:

Herzl Drogeria, Kurtes Milos csemöge- és fűszerkereskedés, Decsi Jenő gyógyszer-tár

Vidéki viszonteladók:

Ada Wolf Soma vegye kereskedés
Araž (Torontál) Veselinov gyógyszer-tár
Bajmok Balassa Bertalan vegyeskereskedés
Beltinci Ebenspanger Jean vegyeskereskedés
Bač-Petrovoselo Kolofon K roly gyógyszer-tár
Čantavir Krausz Mór vas- és fűszerkereskedés
Novisad Popity Milán gyógyszer-tár
Kosta Živojnović, Higijena drogeria
Nakovo (Panat) Bárany Lajos gyógyszer-tár
Odžaci (Bačka) Rausch Ede vegyeskereskedés
Pančevo Dragutin Irasek drogeria
Sombor Fehér drogeria
Senta Bánffy Gyula gyógyszer-tár
Glücksthal Zoltán gyógyszer-tár
Jovanovits Vojislav gyógyszer-tár
Ormos Andor drogeria
St.-Kaniža Domokos János gyógyszer-tár
Stara-Moravica Facsar Albert vegyeskereskedés
Topola (Bačka) Balla Árpád kereskedés
Veiki-Bečkerek Kovács drogeria
Balla Richard drogeria
Kollarich Gábor gyógyszer-tár
Vinkovci Eisenstädter Adolf vegyeskereskedés
Vršac Flórián G. és Fiai vaskereskedés

Kapható minden gyógyszer-tárban és drogeriában
Írtásokat felelősséggel vállalunk. 1045

Uj könyvek:

Jack London: Mikor az Isten kacag D 35.—
Mario Puccini: Megváltó bűn . . . D 50.—
P. Morand: A gálans Európa . . . D 40.—
H. G. Wells: Anna Veronika . . . D 52.—
Artur Schnitzler: Álomok éjszakája . D 26.—
Laurdis Bruun: Van Zanten kalandja D 26.—
Biró Lajos: Az élet arénája . . . D 52.—
Conan Doyle: A kód országa . . . D 39.—

Ha mind a nyolc kiváló irodalmi művet egyszerre rendeli meg, 300 dinárért és portómentesen szállítjuk. Különben egyenkénti rendelésnél 5 dinár portó küldendő. Pénz mindkét esetben előre küldendő. Szállítja:

MINERVA D. D. könyvosztálya
SUBOTICA 9600

Kész

férfi- és női fehérnemű

legjobb és legolcsóbb 9227

Pollák Leónál Szentán
Kérjen árjegyzéket

Ford alkatrészek
Ford javítások

Ha olcsó és megbízható munkát akar, forduljon **Ford** autorizált ügynökségéhez:

Klein Géza és Fiai
Subotica

LEVELEZÉS

Kérem azon urat, ki nekem a multkor szívességet tett...

Jucibaba. Kis fehér virág szive, mintha megfagyott volna...

Hölgyeim! Ki óhajt levelezni Önök közül egy férfival...

Mechanikus 27. Tudatom az érdekellettel, hogy a mult vasárnap...

Hölgyek figyelmébe!

Hajvágás, ondulás, hajmosás manikűr, hajtesés, babajavitás...

Lagner János

ur- és női fodrász Szabolcs, Pašičeva ul. 3.

HÁZASSÁG

Házasságot legjobb családoknál diszkrétan elintézek...

52 éves. özvegy hivatalnok, állomásfőnök, ismeretséget óhajt kötni...

FOGLALKOZÁS

Iómeneteli üzlethez befektetnék biztosíték ellenében 30.000 dinárt...

Szabóüzlettemhez keresek társat. Feltételek: ipari-gosult, jó uriszabó...

Munkásnök állandó tiszta munkára jó fizetéssel felvétetnek...

Kifutóleányt, ügyvest, feltétlen megbízható felvesz azonnal...

Karbid angróban mélyen leszállított árban kapható. Ugyanott helybeli ügynökök felvétetnek...

Fiatal jó munkás bognár-segédet felveszek állandó munkára...

Két fiugyermek mellé nappalra keresünk jobb leányt vagy egyedülálló nőt...

Keresünk megvételre egy nyersolajmotort, 6-10 lóerőig...

Jövedelmező vállalathoz kisebb tőkével közreműködő társ kerestetik...

Állást keres Somborban gyakorlattal bíró szerény igényű leány bármilyen irodában...

Józan soffőr állást keres november 1-ére, esetleg feleségével...

Órakovvelést, elhanyagolt könyvek rendbehozását, könyvlefejtetést...

Suche deutsch-serbische Erzieherin zu meinen 5 und 10 jährigen Kindern...

Ház, lakómentes, nagy telekkel, eladó, III. Duličeva ul. 27...

Ház, lakómentes, nagy telekkel, eladó, III. Duličeva ul. 27...

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetés egy szó 1 dinár, vastagbetűs és címszó kétszeresen számít...

Német és angol nyelvoktatás csoportokban, havi 60 dinár tandíj...

Ügyes lányokat sapkamunkára felvesz Facsar sapkaipar Szubotica...

Hentes szakmunkások, kizárólag elsőrendű munkaezők felvétetnek...

Két mészáros- és hentessegéd, fiatal, ügyes, azonnali belépésre felvétetnek...

Jólfőző, szerény igényű asszony tanyára azonnal felvétetnek...

Utazót keresek, ki egész Jugoszláviában csak fűszerezéseket látogat...

Bádogossegéd, ki önállóan tud dolgozni, épület-és grammunkát, állandó munkára jó fizetéssel felvétetnek...

VÉTEL-ELADÁS

Más vállalat miatt olesón eladó egy 4 lóerős magánjáró szalagfűrészmotor...

20-as szívógázmotor cséplővel vagy a gépek külön is eladók...

Eladó 4 HP nyersolajmotor, bővebbet Róka Ferencnél...

Hengerszék, 50 éves, Ganz-gyártmány, szimpla, teljesen jókarban...

Teleskannákat veszek, használt, de jó állapotban lévőket 8-25 literig...

Ház, teljesen új, Poštanska ul. 5. alatt eladó, vagy kiadó...

Eladó mahagóni szalontükör, szalonzsuffal, női íróasztal, előszobafal tükkörrel...

Ford-autó, jókarban levő, használt, eladó, Hallgató Lajos, Staramoravica...

Luxusautót veszek, használtat, Lehetőleg jókarban levőt...

Motorkeréknár angol gyártmány, használt, eladó, Kemikalija, Novisad...

Két idomított maiom eladó, Narodni Bioskop, Novivrbas...

24 lánc nagyfényű szántóföld tanyával szabadkézből eladó...

Eladók olesón legszebb fekvésű tehermentes házhelyek...

Jól képzett ápolónő állást keres, Cim a kiadóban...

Két jómegielenésű leány üzletbe, gyermek mellé vagy szobalánynak elmenne...

Boroshordók hatvan hektós és kisebbek, jókarban, olesóért eladók...

65 voltos 16 amperes egyenáramu dinamó eladó, Üzemben megtekinthető...

Mahagóni hálószoba eladó, Skotus Viatora ulica 14...

15 kocsi lótrágya olesón eladó vagy szalmaért cserélhető...

Posta közelében modern sarokház három nagy lakással, felparcellázva...

Családi házak eladók és kerestetnek, Kétszobás lakások, üzletek, irodák...

Ház sürgősen eladó, azonnal átvehető, Topnička ul. 27...

Női káncsalon Somborban a legjobb helyen, bevezetett, kitűnő forgalmu...

Keresünk megvételre használt Fordson-tractorkat és Ford teherautókat...

Szalagfűrészgép Kirchner 700 m/m, Tüzipariz, baltá, két karu, 5.2 HP villanymotor...

Keresünk megvételre egy komplett darálót, 42 colost és köveket...

Eladó forgalmas helyen fűszerüzletnek és vendéglőnek alkalmas sarokház...

Autóalkatrészek, használhatók minden gyártmányhoz...

Eladó óbor, Horgoson 105 hektoliter jóminőségű, 2 éves óbor eladó...

210 és 190 holdas elsőrendű birtokok, szép épületekkel, gazdag felszereléssel...

Szőlő legjobb karban tartott hat hold termő szőlő Kraljevbragen...

Szódák 200 darab kőből mangalica, 7-8 hónapos, 46 kilóig...

Automata orchester, 2 éves 24.0000 dináros 5000 dinárért eladó...

Advertisement for PERO clothing store, featuring various garments like coats, suits, and shoes, with prices and descriptions.

KORZÓ MOZI

Október 18-20. Hétfőtől—szerdáiig Premier!

FEKETE PIEROT

szencziós kalandor-dráma 9 felvonásban.
Rendező és főszereplő:
HARRY PIEL
Mindvégig idegfe-szítő és lebilincselő filmújdonosság. Hajmeresztő mutatványok 3000 méter magasságban hóborított hegy-csúcsok tetején.
Mindkét rész egy-szerre.

Előkészü-letben: **LUXEMBURG GRÓFJA** ope-rétt

LIFKA MOZI átalakításán éjél-nappal dolgoznak. Az építkezés a nappali órákban megtekinthető. M. gnyitó október végén.

Bačka-Topolán közvetlen a község mellett kilenc hold szántó és szőlő vil-lával. gazdasági épüle-tekkel 4 borpincével és iégveremmel eladó. Kü-lönösen téglagvárnak al-kalmas. -rtekezhetni To-polán Tószegi János tu-laidonosnál. 9412

Órásüzlet teljes berende-zéssel. bácskai község-ben. forgalmas uton. el-költözés miatt eladó. — Ugyanott egy fiatal far-kaskutya eladó. Bővebbet Filipović Jakab órás és ékszerésznel. Bezdán.

Beltéren sarokház üzlet-helyiségekkel (iölmenő fűszerüzlet) eladó. Ba-kó Pál Ciril i Method trg 2. 9413

320 hold kitünő bácskai föld elsőrendű épületek-kei. gazdag felszerelés-sel bevetve. egy év mul-tva leendő fizetésre ol-csón eladó egyben vagy részletekben. Bömches ügynöksége Bačka-To-polán. 9438

Megvételre keresek ki-sebb szőlő vagy szántó-birtokot urilakkal. Böm-ches ügynöksége Bačka-Topolán. 9437

KÜLÖNFÉLE

Két uccai butorozott szo-ba konyhával november 1-re kiadó. Ésetleg kony-na nélkül külön-külön gar-zón uraknak is. Trumbi-čeva ul. 34. 9519

Butorozott szobát keresünk külön bejáróval egy vagy két vámtiszt részére. él-lemzéssel és teljes ellá-tással. Cimeket továbbít a kiadóhivatal 9580. szám alatt. 9580

Butorozott szoba belté-ren ellátással. vagy konyhahasználattal kiadó. Cim a kiadóban. 9558

Elköltözés miatt azonnal eladó szép midern kom-plett hálószoba. előszoba és konyhabutor. Dr. Hol-steinné. Novivrbas. Ka-nális ucca 477. Gross-mann-ház. 9582

Különbejáratu. utcai 2 ágyvas szoba fiatal ház-as-párnák. vagy 2 nőnek. vagy két férfinék kiadó. Stipe Grgića 79. szám. 9545

Kinek cselédre van szük-sége. forduljon Ocsay Mária cselédszerzőhöz. Mali-Idoš. 9465

A legjobb minőségű fából szállít 550 dinárért kocsi-kerekeket bárhová. spe-diteur kerekeket 650 di-nárért. Jó munkáért szavatolok. Ili. Tállasi József bogvár. Bezdán. 9575

Elveszett Noviszadon egy barna foltos vágott farku vadászkutya. Becsületes nyomravezető illő juta-lomban részeseül. Gros-singer. Novisad. Njegoše-va ulica I. II. emelet. 9567

Figyelem! Figyelem! Kérem. ha olesó és ele-gáns. divatos férfiruhát akar. akkor csakis Návai-hoz menjen. ahol garan-cia mellett a legolcsóbb fazont nyerheti el. Férfi fazon 300 dinártól 400 di-nárig. Elvállal fordításo-kat. télikabátokat. javítá-sokat. vasalást. Egy öl-tőnyvasalás. állandóan 15 dinár. Gyors és pontos kiszolgálás. Návay And-rás. Frankopanska ul. 23. 9587

Két szoba-konyhás lakást keresek. Česka 2. 9595

Utcai szoba előszobával belvárosban kiadó. — Ugyanott butorozott szo-ba. teljesen modern kom-forttal. kiadó. Eladók to-vábbá gyünyörű kaktu-szok és egy női télikabát. Cim a kiadóhivatalban. 9596

Gyümölcsplacon. Zriniski trg II. szép üzlethelyiség. betonozott pince. pékség. nagy raktár. műhely. au-tógarázs kiadó. 9598

Két vagy három egymás-ba nyíló nagy üres szo-ba irodának kiadó. — Pietsch-ház. 9599

Bádoghól tömegmunkát minta vagy raiz szerint gépekkel olcsón készít Bádogháru Pallas-Reklam. Subotica. 9546

Kétszobás konyhás üres lakást bérbre keresek. Fi-zetés megvezetés sze-rint. Cim a kiadóban. 9604

Elcserehném magyaror-szági 80 hold prima földemet Szubotica közelé-ben levő birtokért. Cim a kiadóban. 9603

Közvetítő irodamba kere-sek és elhelyezek: házve-zetőnőt. nevelőnőt. szál-lodai személynőt stb. Lang Agentur Szubotica. Pašičeva 3. I. em. 7608

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetés egy sor 1 dinár, vastagbetűs és címező kétszeresen számít. Legkisebb apróhirdetés ára 10 din. Csak felbélyegzett jelzés leveleket továbbítunk Kérdezőkódokhoz válaszbélyeg melléklendő.

Pince kiadó. Özv. Joó Ká-rolyné. Petrogradska ul. 13. 9602

Egy fűszerüzlet lakással sürgősen kiadó. Cim a kiadóban. 9606

Butorozott uccai szoba egy esetleg két személynek kiadó. Save Tekelijé ul. 61. 9501

3-4 szobás komplett lakást keresek a beltéren. Cim: Rádio Reklam Kralja Petra Park 9. 9460

Hauser Nővérek leszálli-tott áron készítenek francia ruhát, ugyszintén elsőrendű térfiszabó által köpenyeket és öszikosztü-möket. Karadžičeva ulica 9. (Bárányköz). 9554

A beltéren városháza köz-elében szép nagy tágas üzlethelyiség kiadó. Cim a kiadóban. 9426

Figyelem! Egy íómenteli éjeli üzlet. konkurrencia nélkül. kiadó vagy házzal együtt eladó örök áron. Bővebbet: Madasz János. Novibecsei. 9491

A főtéren egy csinosan butorozott kétágyvas szo-ba. esetleg konyhahaszná-lattal kiadó. Cim: Ci-iril i Metoda trg br. 5. 9525

Keresek különbejáratu garzonszobát azonnalra első körben. Cimeket a kiadó továbbít. 9500

Üzletfelosztás miatt nagy bolthelyiség ke-vés berendezéssel nov. 1-ére átadó. Cim: Pallas. Subotica. 9479

Somborban nőruhaszalo-nomban 2-3 hónapos szabászati tanfolyamot nyitok. mely idő alatt a növendékek saját ruhái-ka is megvarrhatják. — özv. Dániel Béláné. Mra-zovića (Sándor Béla) ul. 7. 9470

Kiadó Suboticán. forgal-mas helyen sarokhelyiség és két helyiségből álló vendéglő lakással. u. o. fehérbor eladó. II. Oslo-bodienia 18. 8918

Különbejáratu udvari szo-ba két személyre. esetleg egy udvari és egy utcai szoba konyhahasználattal azonnal kiadó. Trumbi-čeva ulica 3. 9490

Elveszett Juhász József névre szóló 349. számú 194/277 határszámú fe-keke vászonkötéses határ-átlépési igazolvány 6 arcképpel ellátva. A be-csületes megtaláló hozza-be a kiadóba. hol titalom-ban részeseül. 9504

Legjobb minőségű fehér és arany FOGAKAT
mindenképpen előbb, legmesszebbmenő garancia mellett készítik. Tartós fogtömések. Erzéstelenített foghuzás.
Dent. SCHÄFFER GÉZA
Subotica Kr. Aleksandrova ul. 15. Vasúti parkkal szemben. Kétemeletes sarokház.
Vidékiek aznap lehetőleg kielégíttetnek. 6704

Egyetlen olcsó hét az „ESZTERKA“ NŐI KALAPÜZLETBEN A KORZÓN
Minden hölgy olcsón vásárolhat. Tekintse meg az árakat kirakataimban! Ne mulassza el megtekinteni párisi és bécsi legújabb model-leimet!

500 DRB. ÓRA INGYEN
Minden **IDOL-KREM** dobozban van egy betű az

J D O L K R E M
szóból. Ha azokat összegyűjti és beküldi az üres dobozokkal együtt **jutalmul kap egy órát**
Kérje **Idol** Ne fogadjon mindenhol! **Choreaux** el mást! **Crème**
Prva Jugoslavenska Kemična Fabrika D. D. NOVISAD

NARODNI BIOSKOP
Ma vasárnap utoljára **HOOT GIBSON** a cow-boy király brillians sze-repében
Kisértet a farmon című 6 felvonásos cow-boy attrakcióban. — Miut kísérő: **4 felv. Burleszk Komédia**
Hétfőtől **A nagyvilági rózsák** Reinhold Schünzel ezidei első filmje. Megrendítő tragédia a nagyvárosi élet fertőjéből 7 felv. **Csak felnőtteknek!**

Legolcsóbban vásárol kész férfi- nő- és gyermek-ruhákat Földes Samu ujonnan berendezett ruha-áruházában. Gyümölcs-piac. Rudics utca. Divatos férfiföltöny 500 din., férfi raglán 600-700. fiu téll-kabát 475. lánykabát 350. női raglán 550. gummi kö-peny 250. szövetszumi 450. bőrkabát 850. szörmebé-léssel 975. divatnadrág 225. munkaköpeny 145 és föltöny 165. Vidékre után-vétellel meg nem felelés esetén a pénzt visszakiül-döm. — Sajat érdekében ügyvelien a címre. Földes Samu ruhaáruhaza. Kü-lön osztály mérték utáni rendelésre. 5905

Paolan részletfizetésre gvári áron. heti vagy ha-vi fizetésre. Raktáron klotl és vatta minden mennyiségben. paplanok minden színben és minő-ségben 140.— dinártól fel-jebb. paplan-varrás 55.— dinár. Buliovčić Béláné Német Margit paplanos. Subotica. Pašičeva 8. — Edénypiac. Gőzfürdő so-rán. 9549

Hölgyek figyelmébe! Tu-domására hozom a t. hölgyközönségnek. hogy az ősi és téli szezőnra. rendkívül kedvezményes áron készítek kosztümö-kei. kabátokat. szövet és estélyi ruhákat. Ga-rantált elsőrendű kivitel-ben. Tessék próbarendé-lest tenni. Tisztelettel Hoffmanné Szabó Annus-ka. Tumbičeva ulica 30. 9441

Négyzobás lakásomat el-cserélném kétszobás la-kással. Peić agentura.

Ruhavásár! Siessünk Eisler Izsóhoz szebbnél-szebb nőiföltő modellek érkeztek és olvan olcsón árusítia! Mi férfiföltönyt. télikabátokat a fiuknak is csak ott veszünk! Leg-lobban csak **Eisler Izsónál** vásárolhat. Barátok tem-ploma során. 9215

Plüssé és gouvrirozást a legújabb bécsi minták-kal olcsón és pontosan vállal özv. Hollanderné. Párluzamas-ut. Czigler-ház. 9157

Kölcsönt hosszú vagy rö-vid lejáratra. bekebele-zés vagy anélkül. olcsó kamat mellett kapható. — Bömches ügynöksége Bačka-Topola. 9380

Ingyenes műhímzőtanfo-lyam. Tartia a Singer varrógép társaság. Min-denki. aki vett vagy ven-ni akar egy eredeti ame-rikai Singer varrógépet. résztvehet ezen ingvenes műhímzőtanfolyamon. — Kezdete e hó 18. az ipar-terület termében. Trum-bičeva ulica. 9298

Apollo Novisad
Október 15., 16., 17.
Noviszád szenzációja
Schellenberg testvérek
Kellermann regénye 7 felvonásban
Dupla főszerepben: **CONRAD VEIDT**
A filmeteknika legnagyobb vívmánya
Rendes helyárak!

Német és magyar nyelv tanítását iskolásgyerme-keknél elvállalja Petro-gradska (István), ul. 30.

10 nap alatt nagyon szép lesz. ha a **»Pompadour«**-ba jár arcápolásra. Te-hát siessen. hogy megsza-badjuljon: szeplő. pattanás. máifolt. alkalmatlan halszájak. szemölcs. stb.-től. **Gyógykenőcs. Gyógy-szappan. Gyógyvudér. Fodrászat. Manicur** 8430

Prágai zongoratermében Vel. Kikindán mindenkor a legelőnővebben vásárolhat zongorát. Nagy vá-laszték. 8820

Damburozás. madeira és festés ruhákra. sálakra stb. fehérművarrás és himzés. plüssözés és guvrirozás olcsón és szépen. Aida. Csirkepiac. Péics-ház. 8956

Gesztenye. szép. egészse-ges. szétküldöm 50 kg. fe-lül vasuttal legolcsóbb árban. utánvétellel is. — Diuro Vincianović. Sla-vonska Požega. 9480

Aki nekem 10 dinárt be-küld. megkapja a most megjelent 3. sz. levélbélyeg ár-jegyzékemet és hozzá 50 drb kü-löntéle bolgár bé-lyegyet. Isidor Steiner bé-lyegkereskedő Brod n/S. 8600

150 dinár egy va-gon dunai ho-mok, vagonba rakva. Dunapart. Bogojevo. A szállításokat az árviz után újra megkezdtem. Ádám József. 9586

Iparosok sok pénzt meg-takarítanak. ha lakk. min-dennemű festék. olaj. ve-gyészeti anyag. esetek. láda és minden egyéb szükségletüket nagyvani árban Franio Forgacs Zagreb. Marovska 18. de-tail-osztályában szerzik be. 6986

Olcsó kölcsönöket folyó-sít a Toržanska Štedioni-ca. Torža. 7558

Ne mulassza el az alkal-mat. Női kizitáskák finom bőrből 30 dinártól. Női ha-risnyák nagy választék-ban. Selyem nyakkendők 28 dinártól. Férfi ing. pri-ma anyagból 75 dinártól. Jó minőségű férfi zokni 15 dinár. Gyermekeidők 30 dinár. Duplán varrott szandál minden számban. Vuikovic János (volt Kis Bazár) Rudičeva 3.

Varrógépiavítás. Ujonnan felszerelt és elsőrangú szakember vezetése mel-lett levő műhelyünkben elvállalunk mindennemű varrógépiavítást legu-tánvosabban és jótállás mellett. Singer varró-gépraktár. Subotica. Hal-piac. 6955

A vaspaktum

Irta: dr. Seltmann Rezső

A Páneurópa-kongresszussal egyidejűleg a vaspaktumnak nevezett gazdasági szerződés az, ami a külföldi sajtót nagyban foglalkoztatja. A tárgy látványosan nem olyan vonzó, mint a bécsi Páneurópa-kongresszus, de kétségtelenül reálisabb s ez adja meg óriási fontosságát. Míg a Páneurópa-eszme a kivételül messze távolról áll s a gondolat apostola, Coudenhove-Calergi az új, egységes Európát, melyet ő Páneurópának nevez, csupán a ködös távolból láthatta, mint Mózes a Kánaánt a Nébó hegyéről.

A csodálatosan szép bibliai allegória valóra vált újra szemünk előtt. A legzenésibb államalkotó művész ott áll az Igéret földjének határhegyén és az isteni akarat láttatja vele azt: »de te oda nem fogsz bemehetni«, hangsúlyozza háromszor is az írás szövege. Az államalkotó próféta, aki a jövő alapjait rakja le, csak látja a jövőt, de ő maga, a látók sohasem jut be az Igéret földjére, azért nem, mert ő is, meg akik kortársai, vétkesek.

A mai nemzedék — *noleus voleus* — mind részes a világháború szörnyű vétkében: a konzervatív latifundiumtulajdonostól és a vagyonát halmozni akaró kapitalista vállalkozótól a szocialista ideológusig mindenki ott volt s aktív vagy passzív részét kivette a borzalmakból, azoknak előidézéséből. Hogy az események tragikus menete új gondolatokat, egészségesebb belátást eredményezett, akármilyen kecsesítő is ez a jövőre, még nem jelenti azt, hogy a kivétel is olyan gyors lesz, mint a megismétlődött görög tragédia lepergése. A Páneurópa-eszme látómai is csak a hegy ormáról láthatják az Igéret földjét, de oda be nem jutnak s ez a nemzedék sem fog oda bejutni soha, mert éppen úgy bűnözött mint az a generáció, amely háromézer év előtt nem juthatott be oda. Páneurópát is csak az utódok fogják látni, mert sok mindennek kell azt még megelőzni.

Elsősorban teljes egyöntetű és pontosan kidolgozott leszerelési program, másodsorban a vámsorompók ledöntése, harmadsorban pedig a nemzetiségi probléma megoldása szükséges ahhoz hogy Páneurópa valóra váljon. Ehez pedig ma még csak uton vagyunk a legjobb esetben is, de az út még igen hosszú. Bizonyos, hogy a nacionalizmus Németországban és Franciaországban, Angliában és Belgiumban ma már egyre közelebb jut a normális állapotokhoz, de gazdasági közeledésről eddig még nem volt szó, hanem csupán a legyőzöttek és adósok fizetésének behajtásáról. Eppen azért van óriási fontossága annak a gazdasági szerződésnek amely a francia, német, belga és luxemburgi acélpár érdekeltjei a múlt héten kötöttek egymással Brüsszelben, öt esztendőre. Az ilyen gazdasági béke mindenesetre nagyobb lépés a Páneurópa utján, mint az esztétikusok és zeneművészek kongresszusi játéka, mert a nagyipar volt ellenséges képviselőinek megegyezése egy közös kartell megteremtésében realitás és nem frázis. Azonban ez csupán az érem egyik oldala, mert a másik oldalon áll a fogyasztók érdeke. A kérdés tehát, amit meg kell vizsgálnunk, az, mennyiben előnyös és mik a hátrányai a »vaspaktum« nevű nemzetközi trösztnek.

A felsorolt négy állam vastermelése évi huszonhét és fél, esetleg harmincmillió tonnának felel meg. Ennyi termelés jut közös vezetés és egységes organizáció alá s minthogy a többi európai államok mint Lengyelország, Csehország, Románia, Olaszország, Magyarország csatlakozása is idővel remélhető, ez a termelés még növekedni fog. Mindez pedig ugyanakkor, amikor Angliában stagnál a vasipari termelés. Angliában egyébként a hangulat e tekintetben teljesen elutasító. Anglia, ahonnan Locarno eszméje ered, nem támogatja ezt a kontinentális trösztöt, sőt a legirányadóbb közgazdasági revü, az »Economist« ridegen elutasítja azt, jóllehet kiszámították, hogy magát Németországot nem érinti gazdaságilag különös mértékben előnyösen ez a vas-

kartell. A számításból az tűnik ki ugyanis, hogy míg békeidőben másfél-millió tonna volt az évi produkció Németországban, addig a vaspaktum szerint így az első évben pont egymillió tonna lesz ott termelhető, ellenben a másik három állam valamennyiében, főleg Franciaországban a vastermelés a békeidőbelinek kétszeresére fog emelkedni! A kitűnő német organizáló képesség az, amely a francia nagyipart s annak főképviselőjét, Loucheurt a trösztbe való belépésre kényszerítette. Nagyon valószínű, hogy német organizátorok és francia mérnökök kölcsönösen egymás hazájában fognak majd működni, a hasznavehetőség szerint.

Itt tehát a nagytőke közeledését látjuk megvalósulni a békebelinél is nagyobb méreteken. Kérdés, hogy a fogyasztók érdekeit mennyiben mozdítja elő a tőke internacionáléja. Az angol vélemény igen érdekesen válaszol erre a kérdésre. Eszerint Anglia és Amerika kívül állván a paktumon, nem versenyezhet vele a kontinentális vastermelés, azonkívül pedig — mint minden tröszt — ez is drágító hatású lesz, mely a fogyasztókat fogja érzékenyen sújtani és károsítani s az exportot megnehezíti.

Erre viszont a következőket lehet megállapítani az objektív bírálónak: Igaz ugyan, hogy az Egyesült Államok a trösztellenes törvény miatt nem is léphet be, ha akarja se, a kontinentális

trösztbe, azonban ez semmiképp sem változtat a dolgon, éppugy, mint távolmaradása. Ugyanis a statisztika szerint az Egyesült Államok vastermelésével, amely sokkal nagyobb, mint az egész kontinentális vastermelés, kilencvenöt százaléka ott marad és ott lesz felhasználva Amerikában. Az az észrevétel, hogy a tröszt árdrágító hatása, majdnem teljesen bizonyos, az eddigi tapasztalatok szerint, de viszont a termelés fokozása a munkaalkalmat és így a fogyasztást is növeli, amely körülmény viszont az árak csökkenését idézi majd elő.

Ha már mostan mindezeket az érveket és magát a tényt tekintjük, akkor meg kell állapítanunk, hogy a háború óta először lehetett egy fedél alá hozni idegen érdekcsoportot a vaspaktumban, amely már ezért is uttörő gazdasági tén. A rögtöni következmények a vármok eliminálásában fognak jelentkezni, ami magában véve óriási jelentőségű és a békének legfőbb előmozdítója. Így tehát a vaspaktumot ridegen elutasítani, mint az »Economist« teszi, nem lehet, bármily érthető is az a speciális angol nézőpontból. Ahogyan azonban szóltanul elmenni nem lehet emellett a nagyleletőségű közgazdasági esemény mellett, éppugy nincsen értelme annak az egyoldalú feldicsőítésnek, amely a gazdasági szükségszerűség rideg, de fontos tényeit is az idealizmus szemüvegén át akarja szemlélni.

Ők ketten

Irta: Baedeker

A süket zenésznél nem volt boldogabb ember a teplitzi fürdőn, hogy rátalált a nagy költőre, akit bálványozott, amióta először olvasott tőle verset. Betűnival is a Goethe-kultusz kapcsolta őt össze, — épp a *Kennst Du das Land?* halhatatlan dalát zenésítette, mikor a költőbe szerelmes poétikus lány bemutatkozott neki. A rajongó fiatal hölgy csak fokozta az érdeklődést, amelylyel ez ismerkedésre vágyott, s amint a költőfejedelemnek szoborszerűen impozáns alakja a Clary herceg gyönyörű parkjában fölbukkant, Beethoven lelkesen kereste a társaságát napról-napra. Ez együttlét a költőre kevésbé volt vonzó, mert az érintkezés az aligvalamithalló művésszel nem lehetett épp kényelmes, — Goethe mégis őszintén örült, hogy a Biela völgyében is találkozhatott egy hozzá méltó előkelő szellemmel. Ottidőzésének rövid tartama alatt nem egyszer gondolta el: mily jó volna, ha Beethoven is Weimárban lakna! Valóban, a Karl August udvarának csak a *Sinfonia pastorale* klasszikus szerzője hiányzott, hogy a muzsáknak igazi otthona legyen... De a nagy zeneköltő Bécshöz, a zenevároshoz kötötte a sorsa, az osztrák és magyar főúri világ mecénássága és minden érzelmi vágya, — a weimári udvari költőnek s a bécsi mánások saját külön muzsikusanak meg kellett elégedniük azzal az öthet nappal, amelyet együtt tölthettek.

A költő ideje már letelt, másnap utaznia kellett, s a két nagy férfiú július 21-én (1812) utolsó sétáját tette a *Kurpark*-ban.

Beethoven közlékenyebb volt, mint valaha.

— Gondolkoztam azon, amiről tegnap beszéltünk, — így szólt, — s belátom, hogy megint fején találta a szöveget.

Goethe. — Megint?
Beethoven. — Igen. Azt hiszem, ön az az ember, aki azt *mindig* fején találja.

Goethe. — Mondtam már egyszer, hogy rosszabb vagyok a híremnél. Bizony, gyarló ember vagyok, és néha melléje kalapálok.

Beethoven. — Az én dolgomban ezt nem tette. Teljesen igaz volt, amikor figyelmeztetett, hogy házasság céljából csak polgárlányra szabad a szememet emelnem.

Goethe. — Ezentul csak ilyenekre fog nézni?

Beethoven. — Ha még el nem késsem. De hát negyvenkét esztendő vagyok, s már annyit csalódtam, hogy önnek is elegendő volna, aki már hatvanon túl van.

Goethe. — Az ember mindig csalódik, amíg szeret, s majdannyit csalódik, amennyit szeret.

Beethoven. — Ezt ön mondja, aki oly szerencsés volt mindig a szerelemben?

Goethe. — Szerencse a szerelemben nem mindig szerencse. Sok nyugtalansággal jár az!

Beethoven. — Még se annyival, mint a boldogtalan szerelem, amiben szinte specialista vagyok... Arisztokrata hölgyet csak egyet szerettem (Giulietta Giucciardi grófnőt), aki viszontszeretett ugyan, de hűséget fogadalmát megszegte s férjhez ment —

Goethe. — Egy grófhöz.

Beethoven. — Ugy van. De honnan tudja?

Goethe. — Nem tudtam, de biztos voltam benne. *Gleich und gleich gesellt sich gerne*.

Beethoven. — Könnyű önnek szentenciákat mondani a filozófiájával. Én bizony, mikor ez elhatározásáról értesültem, annyira kétségbeestem, hogy öngyilkoságot kíséreltem meg, — éhen akartam halni.

Goethe. — Mily jó, hogy e balgaság nem sikerült önnek!

Beethoven. — Ki tudja? Azóta nem egyszer gondoltam el, hogy jobb lett volna mindaddig koplalnom, amíg csak a doktorok a beállott halált nem konstatálják. De közben — épp javában élheztem — hozta hírül egy barátom, hogy contessa Giulietta lélekben hű maradt hozzám, csak a leányságát áldozta föl egy »standesgemass« házasságnak az oltárán, s engem mindenesetre jobban szeret, mint az urát.

Goethe. — Az a kérdés, mennyire szerette azt a szegény urat?

Beethoven. — Azt hiszem, jóformán semmit... Mégis — ilyen hű az ember, még ha muzsikus is! — e hír hallatára rohantam a *Roter Igel*-be, dupla porciót ettem, s önmagamnak a nagy boszúságára életben maradtam, de a szívem grófnőjével többé sohase találkoztam.

Goethe. — Azóta persze elfelejtette?

Beethoven. — Ő se engem. Az ilyen szerelmet s az ilyen leányt nem lehet könnyen felejtetni. Azt hiszi, az az ebéd jó volt? Óh, még sokáig tar-

tott, amíg ez érzélem fölött urrá lehettem... Most már persze nem kívánok meghalni, de élni se valami nagyon... Az én csalódásom azért volt szerfölött nagy, mert Giuliettában nemcsak feleséget és szerelmet kerestem, de családot is. Első sorban családot, s ha erre szert lehetne tenni feleség és szerelem nélkül, talán nem is bánnám, — megszerezném.

Goethe. — Szerelmem nélkül könnyen juthat ön hozzá. A legtöbb család így jön létre. Feleség nélkül természetesen nehezebben megy a dolog.

Beethoven. — Köszönöm szépen! Ha a feleségemet nem szeretném, akkor gyűlölném. S micsoda család lenne ebből?

Goethe. — Isten mentsen!

Beethoven. — Nekem család a mindenem, a legmelegebb óhajom. Hány szerzeményemben szólal meg fájdalmasan ez a vágy!

Goethe. — Igazán? Én oly kevésbé értek a zenéhez.

Beethoven. — Kár. De mivelhogy mindenhez máshoz ért, nem kell önt nagyon sajnálni... Ön mosolyog e családvágyamon, — de mit csináljak? Ebben a kérdésben *bourgeois* vagyok.

Goethe. — Ne restellje! Ez is jogosult vagy legalább megbocsájtatható állapot, s ha a művészek oly mértékben tudnának polgárok módjára gondolkodni, mint amennyire a polgároknak *kellene* művészi érzéssel fölruházva lenni, akkor boldogabbak volnának a művészek, s remélhetőleg nem lenének boldogtalanabbak a polgári osztály emberei. Nos, mi történt a szép grófkisasszony után?

Beethoven. — Azóta is tetszett nekem nem egy előkelő dáma, — hiszen ők oly szépek, szeretetreméltók, illatosak, műveltek, s rendszer szeretik a zenét. De egyikükért se kívántam meghalni. Mindannyinál jobban kötött le Teresa Malfatti, aki nem született mágnásfamiából, de igen finom szépség volt, karcsu, mint egy grófnő, s a muzsikának, főleg az enyéennek, lelkes rajongója. Három évig szerettem őt, ő se volt közömbös irántam, s a házasságunkból még se lett semmi. Hozzám nem szoktak feleségül jönni a leányok...

Goethe. — Különös ember Ön! Szinte külön! Azért szeret, hogy házasodjon, s azért akar házasodni, hogy szerethessen!

Beethoven. — *Es muss auch solche Käuze geben*, amint az ön halhatatlan Faustja mondja... Reméltem nem találja nevetségesnek, hogy azért óhajtok házasodni, hogy családom legyen.

Goethe. — Ezt mások is teszik... Nos, Teresa-ból, reméltem, könyebben gyogyult ki, mint Giuliettából.

Beethoven. — Egész tavaly nyárig busultam utána. Ekkor találkoztam itt Teplitzben — s e fürdő azóta lett oly drága nekem — egy kiválóan szép teremtéssel —

Goethe. — Mágnáshölgy? Polgárlány?

Beethoven. — Se egyik, se másik. Nemes kisasszony. Amalia von Seybold. Az arisztokrata nők minden erényével s a polgáriak összes jó tulajdonságaival. Az idén is leginkább azért telepedtem itt meg, hogy találkozzak vele.

Goethe. — A hölgy itt van?

Beethoven. — Még nem érkezett meg. De szerencsére itt van ön, kedves Goethe, s így kevésbé türelmetlenül várok a jövetelére. Hogy eljön-e, nem tudom, — hogy viszontszeret, abban félig-meddig biztos vagyok. Mégis, mivel már annyiszor csalódtam, attól félek, hogy nem lesz belőlünk egy-pár.

Goethe. — Csak ő fog vesztetni.

Beethoven. — Ugy érzem, én többet.

Goethe. — Szerencse, hogy az ember sose tudja meg, mit vesztett, vagy nyert azért, hogy valakivel nem kapcsolta össze az életét... Mindenesetre különös, hogy míg mások azokat a nőket nem veszik el, akik nem szeretik őket, ön azokat nem kapja feleségül, akik viszont-

szeretik. Mondja, nem bártalan ön egy kicsit?

Beethoven. — Hogy' kérdezhet ilyet? Akit megszeretek, azt bátran meg is kérem. Éppen csak, hogy el nem rablom. Mozart állítólag megszőktette az imádott Constance-át. Talán nekem is így kellett volna tennem? Ehhez természetesen a másik fél beleegyezése is szükséges, s én attól tartok, hogy aminő pechem van —

Goethe. — Ha fél, akkor ne reszkirozza. Mindenesetre a legjobbat kívánom, s ugy-e, majd hírül adja, hogy a lány mit felel önnek?

Beethoven. — Ha igen-t mond, megírom.

Goethe. — Ha megint kosarat kap, csak anak tulajdonítsa, hogy házasság tekintetében kissé arisztokratikus hajlandóságai vannak. A Kinskyk, Lichnowskyk, Esterházyk, Apponyiak, Pálffyok, Rasumowskyk, Waldsteinok és Lovkowitzok elkényesztették önt. Látja, én, aki szintén jó körökben fordulok meg, sokkal demokratikusabb vagyok. Mit nevet?

Beethoven. — Azon, hogy demokratának tartja magát. Avagy tréfálni méltóztatik?

Goethe. — Hogy mennyire nem, bizonyítja a házasságom.

Beethoven. — A házasság mitse bizonyít. S az, öné nagyon is morganatikus jellegű. Hogy én is ilyet kössék, ahhoz nem vagyok elég előkelő. Azt csak fejedelmeknek és Goethenek szabad... Egyébaránt, aki együtt lát bennünket, rögtön tudhatja, hogy kettőnk közül ki a nagyur és ki a szerény művész.

Goethe. — Van valami abban, amit mond. Mert nézze, kedves Mester, csak néhány napja időzők itt, s mennyien emelik meg előttem a kalapjukat. Már megint nevet!

Beethoven. — Csak mosolygok. E jó emberek és naiv fürdővendégek nem a németek legdicsőbb költőjének köszönnek, hanem az ön nagy bámulójának, a szegény muzsikusként, aki itt törzsvendég, s akit Tep-litzben minden gyerek ismer.

A költő elkedvetlenedett s az arcára felhő borult. Boszantotta, hogy a tömeg hódolatában csalódott, még jobban, hogy e csalódását elárulta, s leginkább, mert a művész oly ki-méletlenül világoztotta föl. Ha az ő fürdőjében, Ilmenauban, sétál vele Beethoven s a magáéinak tulajdonítja a kalapemeléseket, ő nem vette volna el tőle ezt az ártatlan illuziót. S magában gondolta:

— Én az apám fia vagyok, az urimberé, a patriciusé, s ő is az apjáié, a részeg muzsikuse.

A kedvetlensége csak akkor enyhült, mikor a császár kocsija tünt föl a látóhatáron. Ferenc császár és Mária Lujza hajtottak végig az uton, ahol a két nagy ember sétált. — most már nem karöltve, mert ahogy a hintót a költő észrevette, gyorsan kikapta kariját a társáéból, az ut szélére ugrott, mereven megállott s ebben a tartásban várta be az uralkodópárt, amely előtt alázatosan és mélyen meghajolt. A muzsikuskus a helyén maradt, hanyagul nyult a kalapjához, s fejcsóválva így szólt:

— Csodálom önt, nagy Goethe, hogy ennyire megalázkodik önnél nem különb emberek előtt. Excellenciád semmiképpen se szorul ily behódolásra.

Goethe. — Mért hiv engem excellenciásnak?

Beethoven. — Hiszen ez a hivatalával járó cím... De én nem azért szólítottam így, hanem mert e percben éreztem meg, hogy mily ür tátong közöttünk... S ez fáj nekem, nem magamért, hanem önéért, aki nemcsak fölöttem áll, de azok fölött is, akiknek hizeleg. A császárok kinevezhetnek bennünket titkos tanácsosokká, sőt a legegységűbb embereket is kitüntethetik ily címmel, s cífránál-cífrábnak rendjeleket akaszthatnak a nyakukba, de nem nevezhetnek ki senkit Goethe-vé, — s még csak Beethovené se. Ugy illene, hogy ők köszöntsének bennünket s

mi fogadjuk az üdvözlésüket kegyes leereszkedéssel. Ők azért uralkodnak, mert az apjuk is trónon ült, s mi azért uralkodunk a szavak és hangok birodalmában, mert a tehetőségünk helyezte fejünkre a koronát.

Goethe percről-percre merevebb s feszesebb lett, — az ember azt hitte volna, hogy egy rosszkezdű király beszél, amikor megszólalt:

— Én pedig azt hiszem, kedves Beethoven hogy meg kell adni a császárnak, ami a császáré. S ön, bocsásson meg nekem az őszinteségemért, kissé udvariasabb is lehetett volna.

Beethoven. — Ha én Goethe lennék, nem hajtánám meg a fejem senki fia előtt.

Goethe. — Én pedig, ha Beethoven volnék, tisztelettel köszönteném az uralkodót, akit fejedelmemmé tett a történet és a tradíció.

Beethoven. — Ebben a kérdésben aligha fogjuk megérteni egymást, Mester.

Goethe. — Mert ön nem hallgat az okos szóra, kedves Beethoven.

Emlékezzünk régiekről

Polit Mihály a nemzetiségi kulturáról

II.

Polit Mihálynak a magyar képviselőház 1907. évi április 4-ikén mondott beszédéből a következőkben fejezzük be az »aktualitások« idézését:

Védi a hazát a sikkasztó jegyző

Elborzad az ember, ha arra gondol: milyen hatalmuk van a községi jegyzőknek a határszélen. Emlékeszem rá, hogy 1876-ban, a szerb-török háboru idején, mikor az a nagy hajszá volt a szerbek ellen, kitaláltak mindenféle összeesküvést, mindenféle konspirációkat, amiben nagy szerepet játszottak a községi jegyzők. Így volt a Határörvidéken, volt egy falusi jegyző, neve volt Szabadkai, volt izraelita, aki megmagyarosította a nevét. Mikor Mileticsnek végtárgyalása volt Budapesten, én voltam a védője. Ez a falusi jegyző úgy beszélt a végtárgyaláson, mint egy miniszter, aki hivatva van Magyarországot megvédeni az Omladinával és mindenféle konspirációval szemben. Én azt mondtam a bírónak, tessék meghallgatni, ez a falusi jegyző úgy viselkedik, mintha valami miniszter volna. Ez a falusi jegyző egy jámbor falusi néptanítóról azt mondta, hogy résztvevett a konspirációban. Mikor pedig azután fogházba helyezték, melyben két hónapig volt minden vizsgálat nélkül, azután felhurcolták Budapestre, ahol szintén nem lett kihallgatva.

Én véletlenül megtudtam, hogy mit csinálnak ezzel az emberrel. Interpelláltam a volt igazságügyminisztert, Percelt, és a szélsőbal azt mondotta, hogy ez nem járja, hogy ez szégyen Magyarországra, hogy itt ilyen eljárás folyik. A miniszter elrendelte a vizsgálatot és két hét múlva az az ember szabad lett. Az a szegény tanító sirt, amikor kijött, családjá azonban egészen tönkre ment, pár év múlva ő is meghalt. És mi történt azzal a falusi jegyzővel, aki vele így bánt? Kitünt, hogy sikkasztott és a bíróság elítélte pár évi fegyházra.

Ilyenféle emberek grasszálnak nálunk. Ez volna a magyar kultúra? Ez volna a kultúra Magyarországon? Nem t. Ház, ez nem kultúra, ez barbarizmus. Ilyennek civilizált államban nem szabad megtörténni.

A régi Magyarországon a szerbségnek „nemzeti” intézményei voltak

Magyarország ma is a keleti államok jellegével bír, mert benne a románoknak is van nemzetegyházi autonómiájuk, a szerbeknek van nemzetegyházi kongresszusuk, van szerb nemzeti kongresszusi választmányuk, vannak szerb nemzeti egyházi alapok és alapítványok. Ha valaki ma a szerb nem-

Beethoven. — És ön nem becsüli eléggé a saját művészetét és az enyémet.

A két művész beszélgetése a legnagyobb hangon s a kölcsönös rokonszenv jegyében folyt le mindaddig, míg csak az udvari hintó megjelenése azt más mederbe nem terelte. A német génusz e két kitünősége ez incidens előtt a fürdőközönségnek két kivételes elme és kongeniális szellem ölekezésének a szép látványát nyújtotta. Ettől kezdve a társalgásuk vontatott lett. Goethe süketebbnek találta a zeneszerzőt, mint azelőtt, ez pedig kevésbé meg-tisztelőnek érezte a költővel való együttlétet, mint eddig. Amint Goethe-nek szállásához, a *Goldenes Schiff*-hez értek, bucsut vettek egymástól.

A költő azt mondta magában: — Muzsikálni azt tud. De micsoda faragatlan tuskó!

A muzsikuskus pedig kedvetlenül morogta:

— A versei nagyszerűek. De micsoda szervilis fráter!

deke ellen van, tehát nem szabad segílyezni. És mit tett a minisztérium? Megsemmisítette a törvényhatóság határozatát.

Magyarország mindig respektálta a nemzetiségeket

Magyarország történeti fejlődése azt bizonyítja, hogy a magyar állam mindenkor respektálta a felekezeteket, mindenkor respektálta a külön fajokat.

Allampolgárokkal szemben nincs nemzeti szuverenitás!

Elismerem a nemzeti szuverenitást a külfölddel szemben, elismerem bizonyos fokig az uralkodóval szemben, de az állam saját honpolgáraival szemben nemzeti szuverenitásról beszélni, ennek nincs értelme. Ne traktáljon a miniszter ur bennünket azon kifejezéssel, hogy ebben az államban a magyar az ur!

UTI EMLÉKEK

2. Bucsuzás

A nagy, fedett pályaudvar csaknem üres. Már mindenki beszállt, kiséző alig van, mert kin szakad az eső, aki kijött is, igyekszik vissza, kocsit keríteni, mielőtt befut a Simplon-expressz. — Késő is van már, fél nyolc, az emberek is igyekeznek a vacsorájukhoz. Itt-ott futva érkezik egy-két elkésett utas. Boldogan nevetve, vagy még utólag is bosszankodva, idegesen és lihegve ugranak föl, elhelyezik a podgyásukat, sóhajtának, leülnek. Megkönnyebbülve törölik a homlokukat, vagy rágyujtanak egy cigaretára, a nők a puderozót és a ruoszt veszik elő.

Mindegyiknek van egy mozdulata: az elhelyeztettségnek, a megkönnyebbülésnek valamely gesztusa, amely azt látszik mondani: Most már biztos, hogy nem késtem le, hogy van helyem, a bucsuzásokon is átestem: ez jó.

Ezer apró izgalom megoldódik. Mindenki lezart egy fejezetet, de még nem kezdte meg az utat. Ez az abszolút pihenés, ez a két-három perc, amíg áll a vonat egy városban, ahol a dolgunkat egyelőre elvégeztük, amelytől bucsut vettünk és a melyben már semmit se csinálunk; cigarettázunk, puderezkedünk, nagyokat lélekzünk, várunk. (Azaz, hogy nem is várunk, mert hiszen az már nem pihenés, ellenkezőleg, egyike a legidegölőbb foglalkozásoknak.)

Pihenünk. Addig tart ez, míg a vonat megindul. Első lökésével kinnyilik a lelkünk, az új tervek, új gondok, az életnek — bármilyen jelentéktelen, mégis csak foglalkoztató és törődésre kényszerítő — új állomásai felé.

Csaknem mindannyian, utasok, ebben a kellemes lelkiállapotban vagyunk. Alig ketten-hárman vannak, akik még nem végeztek el a bucsuzás szomorú szertartását.

— Ne felejtse el a kulcsokat! — kiált egy kövérkés néni egy esőköpenyes fiatalember után.

— Nem, nem, át fogom adni Fáni néninek — intget vissza az esőköpenyes és eltűnik, a rosszul világitott pályaudvar homályában.

— Vigyázz magadra szivem, az erszényedet el ne veszítsd. És iri, amint megérkezel!

— Igen, édes mama igen, de menj már, nem fogsz kocsit kapni.

— Megyek kis lányom, Isten áldjon meg! Irj!

— Igen, igen, kezit csókolom!

A mama elmegy, a vérszegény fiatal lány intget a zsebkendőjével, míg csak látja.

Az én kocsim előtt még mindig bucsuzik egy ifju pár. Nem tudom melyik utazik, mert már itt álltak akkor is, mikor jöttem, a podgyásukat nem láttam.

Nagyon fiatalok, szépek és nagyon szerelmesek. Fiatal házásoknak gondolom őket, akik először

válnak el hosszabb időre. Vagy jegyesek, akik más városban laknak és csak ritkán látogathatják egymást.

Ugy csókolóznak, mintha örökre bucsuznának. Minél tovább nézem őket, annál biztosabban látom, hogy milyen nagyon fiatalok. Dehogy is házasok ezek! Talán még nem is jegyesek.

Erre mutat az is, hogy a lány néha ijedten körülnéz, mintha attól tartana, hogy valaki meglátja. Valaki, aki otthon elmesélheti, hogy ő kikísérte a fiút a vonathoz. Mert most már biztosan tudom, hogy a fiu utazik. Hogyan is gondolhattam mást? Hiszen ha a lány utazna, akkor bizonyosan kikísérte volna még valaki, mint azt a másik kislányt, akitől alig tudott megválni a mamája és akinek

irnia kell, amint megérkezik.

Az én párocskám mind szenvedélyesebben tapad egymáshoz. Szegénykék, érzik, hogy már alig pár pillanatuk van, az is csak mert késik a vonat. Nem nézelődik már a lány — igaz, hogy üres, kihalt a peron. Egymásra borulnak, el se engedik egymást. A kalauz végig csukja az ajtókat, ők nem is látják. Ez a boldog fiu még lemarad. Fűtül a vonat. Kinyitom az ajtót, hadd ugorjon fel. Indulunk. Indulunk! Nem látja? Kiáltani akarok, de a kiáltás megakad a torkomon. A fiu felnéz, a vonat lassan megindul. A fiu belekarol a lányba és lassan, összebujva megindulnak a kijárat felé.

Csak bucsuzni jöttek a vonathoz. Nem utazni.

Lucia

Egy apostol halálára

A múlt héten eltemettek Bécsben egy férfit — talán mindössze 35 éves volt — aki élete utolsó éveiben az örök ifjúságot és az örök életet prédikálta. Meghalt tüdővészben, mint aki ellenkezéjét teszi annak, amit prédikál. Friedrich Woerndlenek hívták halottunkat és Zarahustra tanait terjesztette Bécsben. A bécsi mazdazdának apostolukat tisztelték Frigyesben és úgy vetek lélekzetet, ahogy ő dirigálta.

Az apostolt szerencsém volt személyesen ismerni. Három éve már, hogy egy hideg téli estén egy ismerősöm jött hozzám és nagy titokzatosan a következőket mondotta:

— Egészen el vagyok képedve! Valaki elvitt a mazdazdának közé, akik a Karmelita-téren egy lakásban gyülekeznek. Kétszer meg kell nyomni a csengőt és beengedik az embert. Egy hölgy nyitott ajtót, rövid hajjal és oly fiatalnak látszott, hogy majdnem megcsiptem az arcát. Megkérdezte, hogy mit gondolkodok: hány éves? »Tizenhét.« Hát erre elkezd kacagni, azt mondja, hogy negyvenöt mult. A szobájában felüzent egy fiatalember fotográfiája. »Ki ez a fiatalember?« érdeklődtem. Harshány kacagás tört ki a jelenlétből... »Ez az ifjú ember — mondták — kerek hetvenkilenc éves és a püspökünk.« Most már nem kérdezősködtem tovább, hanem beálltam közéjük és tornásztam és daloltam velük. Menjen el ön is — parancsolta rám az ismerősöm — és meggyőződik, hogy csodával határos dolgok vannak a Karmelita-téren...

Másnap — még ma is emlékszem — péntek este volt és vesztül hideg, becsöngettem a megadott lakásba. A hölgy, aki korát megszegyenyítő fűrgeséggel ajtót tárt, tényleg nem látszott többnek, mint negyvenöt évesnek. Testvérek között meg volt negyvenöt és hiába vettük bukfencet, engem nem lehetett becsapni. A szobájában kellemes meleg és husz-harminc különböző nemű egyén volt, akik körben párnákon térdeltek a parketten. A kör közepén egy három águ gyertyatartóban gyertyák lobogtak. A körben, hívei körében térdelt Woerndler ur, az apostol és beszélt, szüntelen beszélt.

Amikor elhallgatott, akkor énekelt és vele énekelt az egész kör. A kedvenc nótájuk szövege ez volt:

a e i o u.

Ezt kellett énekelni és pedig úgy, hogy közben az ember nem vesz lélekzetet. Még más zsoltárok is szerepeltek a műsoron, majd ritmikus tornagyakorlatok következtek, mazdazdán felfogásban. »Mindenki nyujtsa ég felé a karját«, rendelkezett az apostol, aki fehér tennisz-nadrágot és tennisz-cipőt viselt. Erre az egész társaság magasba nyujtotta a karját és a csukló körül forgatta a kezét. »Forgassuk a kezünket, amíg azt fogjuk érezni, hogy a kezünk olyan könnyű, mint a vatta. Ugyebár már mindenki keze vattává változott?« Fordult a híveihez, akiknek kezei úgy röpködtek a magasban, mint a galambok. »Ez gyorsítja a vérkeringést — magyarázta Woerndler ur — miként a tüdőgimnasztika is. Maid rendelkezett, hogy mindenki mutatoujjával az orratövével dörzsölje, miáltal a gondolkodás intenzívebbé válik. Egy más utasítás pedig arra hívta fel a mazdazdánakat,

hogy szemeiket körbe forgassák. Aki szigorúan alkalmazkodik a mazdazdán tanokhoz, (mazdazdán annyit jelent, hogy a tudományok tudománya) azé az örökifjúság. Teheránban 475 éves mazdazdának sem ritkák. Hosszabb előadást tartott arról, hogy a legyeknek milyen fontos szerepük van a természetben. A legyek akadályozzák meg a földrengést. A hívek esküdtek Woerndler urra, aki költő is volt és Zarahustra címen lapot adott ki.

Mielőtt Zarahustrához csatlakozott volna, a bördízmű szakmát művelte. A véletlen összhozta a mazdazdán szekta püspökével Ottman Ha'nisch prófétával, a mazdazdának Jézus Krisztussal és Mohameddel egy sorba helyeznek. A próféta megbízásából terjesztette Woerndler ur Bécsben a mazdazdán-tan eszméit. Apostolsága mellett egy kis cukrászdát rendezett be, ahol szintén limonádét mért. A cukrászda nemsokára becsukott és utóbb teljesen csak a mozgalmnak élt. Előirta a mazdazdának életrendjét és tanácsokat osztogatott, mely tanácsok az ember életét a végletekig nyujtják. »Die Jahreszeit und unser Rechtschlag« című cikkében (lásd: Zarahustra. Monatsschrift für Verwaltung Recht, Verfassung, Wiederaufbau und Lebenserneuerung. Wien, 1924. Október. első füzet 14. oldal) figyelmükbe ajánlja, hogy nagyon egészséges selyem fehérneműben járni. A gypjus-anyagból készült fehérnemű izgatja a bőrt, azok az emberek, akik ezt hordják, mohó-étvágyuak és izgulékonyak és ha az idegizgalom a szexuális idegekre hat, akkor ideggyengeség és az emlékezőtehetség gyengülése áll elő. A mester szerint szilva gyógyítja az idegbetegséget. Ezzel szemben egy félliter aludtej muskátóval szép arcszínt csinál. Szépitőszerek a nyers uborka leve különösen alkalmas, viszont akik azt érzik, hogy szerelem terén el-elhalkulnak, igyanak aludtejet. Burgonya hajával együtt szelletekbe vágva és olajban kisütve és banán sóval, a szerveket erősíti. Akik telt, fiatalos arcot akarnak és morális temperamentummal (?) rendelkeznek, ne egyenek kenyéret. Kávé, vagy tea cukorral szivbajt, vesebajt és hasonló rosszakat, sőt halált is okoz. A húsevők egyenek sok rizst — ezzel szemben a szerelem nyáron kerülendő. A sütemény, vagy vajás kenyér kávéval a nők mellét apasztja, a férfiakat viszont idegbeteggé teszi.

Ezekre és hasonló bölcsességekre tanította a híveit az apostol, akiknek pedig cukrászdája volt és mégis azt hangoztatta, hogy a fagyalt is ártalmas. Ezekkel az eszmékkel óhajtott az emberiséget az örökifjúság forrásához vezetni. (Hab' Sonne im Herren und alles ist gut — mondta a próféta). Amíg a múlt héten tüdőbajban meghalt, úgy látjuk nem ivott friss forrás vizet, ami a tüdőbajt, amint ez magától H'nisch prófétától tudom, gyógyítja. Meghalt 35 éves korában, szóval jóval innen a 475 éven. Egy tennisz nadrág és egy pár tennisz cipő maradt árván. Maga a bécsi mazdazdán mozgalom nem. A halott apostol örökébe ugyanis az özvegy lépett: Ungara Klára asszony, aki folytatja a lélekzési gyakorlatot és dörzsölteti a mutató ujjal a hívek orratövéit.

Beszéltém a mazdazdának egyedül

logosított szépitőszereinek árusítónőjével. Én nem tudtam elképzelni, hogy az apostol természetes halállal halt meg, azt hittem, hogy végül is kibújt belőle az egykori bördízmunkás és valami konfliktusa támadt az étellel és öngyilkosságot követett el.

— Nem, erről nincs szó. Már régebben betegeskedett a tüdejével és meg-

halt. — Világosított fel — Lujza asszony, a mazdazdán szépségápolónő. És az apostol özvegye által sült mazdazdán kenyéret és eukalyptus olajat akart nekem eladni.

— Szépen köszönöm — most nem kérek: gyászolok. És a nappal a szívemben távoztam...

Eos

A nagy leadó

(Éjjeli meditáció az elhagyott fürdőhelyen)

Nem, én nem tudok napirendre térni fölötte — nem tudok ásítani és azt mondani: na jó, ez is megvan, gyerünk tovább — mit lehetne még kitalálni?

Nem, nem tudok... Ez tulságosan megrázó és hihetetlen és csodálatos dolog... itt sétálok az elhagyott falucska uccáin, ahonnan nyaralókkal együtt a a kultura utolsó foszlánya is elköltözött, ahová vasut se jár már, csak szekér, a hová nem lehet telefonálni s az utolsó pósta is husz kilométernyire megakad — itt sétálok és a fülemben még bong és zeng az éjjeli harangszó, hiszen három perc se mult el, mióta elhangzott. Az éjjeli harangszó, igen — de nem ám a falu tornyáé, azt észre se vettem.

A londoni Westminster templom harangjátékát hallottam, három perccel ezelőtt, pontban éjfélnél. Odafent, az emeletes kis uriház terraszán, ahol megkért egy barátom, várjam meg az éjfélt, mert Londonra fordította a felvevő készülék hullámhossz-korongját.

Nem, ez nem olyan egyszerű dolog, ezzel a rádióval. Nem tudok napirendre térni felette. Borzongva sejtem, itt nem a technika fejlődésének és finomodásának egy ügyes kis fordulatáról van szó, nemsoká arról, hogy az emberi kényelem, a közlekedés gyorsasága nyert újabb tért és időt, amit hozzácsap majd a többihez. A rádió történetében az a nevezetes dolog, hogy tulajdonképpen előbb volt meg a technikum, maga a készülék, mintsem a megértéséhez szükséges tudományos elmélet. És még ma is az a helyzet, hogy ugylátszik, a természet láthatatlan és titkos, de világot alkotó és világot fentartó erőjének megértéséhez több világosságot fog adni ez az ördögi, vagy isteni kis szerkezet, mint amennyi ahhoz kellett, hogy megcsinálódjon. Így volt ez különben a sötét kamarával is — azt is előbb ismerték, mint az emberi nem törvényeit.

Annyi bizonyos, hogy erről a fémelektől és kristályokból összezsuzkált kis szerkezetről megint csak kiderült, hogy valami megfoghatatlan és kísérteties módon sokkal több köze van, legalább is analógiák révén, az eleven élethez, mintsem álmodni lehetett volna. Multkoriban írtam valamit arról, hogy az emberi idegrendszer zárt áramkörnek tekinthető, amelynek meghatározott hullámhossza van s éppennyug kelthet és felvehet indukált áramokat, mint bármelyik készülék. Egy a cikkem hatása alatt kísérletező lelkes fiatalember keresett fel, aki évek óta szerkeszti és tanulmányozza a rádiókészülékeket. Elvitt a műhelyébe és ott a tulajdon fülemből hallottam megszólalni az egyik készüléket, fejhallgató és hangszóró nélkül, egy a füledig közelében elhelyezett, egyszerű drótszálon keresztül. Azóta komoly és megbízható tanulmányokat is kaptam a rovarok rádiószerveiről, amiket most fedeztek fel, a hullámlélmélet utmutatása nyomán s amik egy csapásra érthetővé letnek, eddig érthetetlen közlekedéseket, ebben az »alacsonyrendű« világában az életnek.

Megállok a patakparton, vaksötét körülöttem. Agyamban gondolatcsirák, gyenge, vibráló moccanások villódnak, félig szó, félig érzés, félig hang — mint-ha apró kapcsoló-szerkezetet forgatna valaki odabent s próbálna felfogni a végtelen téréből érkező százmillió féle hullámverést. A téréből — s talán az időből is? Hiszen az idő talán nem is más, mint távoli tér, ahonnan nem egyszerre, hanem egymásután érkezik a mozgás... A gondolat, ami Szokratesz s Arisztoteles lelkéből indult utnak, ott

rezeg még valahol az ürben s vissza is térhet, mint az üstökös...

Igen, — de mit jelent e feszengő, repdeső, megszületni akaró gondolat?

Leülök, tapogatózva, a fübe, a sötét nedvességbe.

Valami van. Igen, valami van — s van még valami, ami ettől a valamitől valamiben, valami lényeges dologban különbözik.

Élet.

Élő test és élettelen anyag.

Van valami egy határozott vonás, amiben ez a két dolog döntően és áthidalhatatlanul eltér; — csak nem tudni, hogyan. Nem összetétel dolga ez az eltérés — az már bizonyos — az elektronok és atomok, sőt molekulák építőkövei ugyanazok mindkét létformánál, akkor is, mikor széthullanak. És mégis, egy bizonyos csoportja a látszólag egyszerű molekulahalmazoknak már a halmazodás bizonyos alacsony fokán egészen másképpen kezd viselkedni, mint a többi. Míg a környező, mérhetetlenül nagyobb anyagalmaz minden változását, mozgását és alakulását, külső, ugynevezett fizikai törvények és erők határozzák meg, maradék nélkül és szabályszerűen — ez a csoport egyszerre csak belső, szintén szabályszerű, de a fizikai világtól sok tekintetben független mozgás és alakulás — jelenségeket kezd el produkálni.

És éppen ezek azok, amiket úgy hívunk: életjelenségek. Eddig még nem találtak rá magyarázatot, mi történik ilyenkor ebben a molekulahalmazban. Annyi, ismétlem, bizonyos, hogy szintén szabályszerű, mert egyformán és fajlagosan megisméltető változások ezek is — de honnan veszik ezt a szabályt? Hová igazodnak, honnan veszik az irányt, minek engedelmesskednek tehetetlen mivoltukban? Mert engedelmesskednek valaminek, azonkívül, hogy a fizikai törvénynek — határozottan és felismerhetően engedelmesskednek még valaminek, ami lényegében hasonlít a fizikai törvényekhez, de irányban legtöbbször ellentétes azokkal, mindenesetre önálló. A sejt éppennyug gravitál és melegszik és összehuzódik és tágul és vegyileg reagál, mint az élettelen anyag — de azonkívül (és ez a fontos) még egyebet is művel, látszólag önállóan, egyéni törvény szerint.

Önállóan? Egyéni törvény szerint?

Lássuk csak.

Az élettelen anyag változásait általános, majdnem azt mondhatnám központi erők irányítják. Óriási hő és fény és mágneses források kisugárzó erejéhez igazodnak, mint a világgépezet apró kerekelt, amiket néhány tenegly hajt. Igadozik ezekhez az élő anyag is, de ezeken kívül...

Ezekon kívül még valamihez, épp oly szabályszerűen...

Igy tehát az élőknek van ezeken kívül még egy tengelye, még egy központja, külön?

Borzongok. Egy tréfás ötlet jut eszembe odafent, a rádió készülék előtt beszéltünk róla. Rádió-órakat kellene csinálni, mondta a barátom, amikben nem kell külön óraszerkezet, csak egy felvevőkészülék. És a föld valamelyik pontján egy nagy leadó-óra volna és ez hajtana egyformán a világ összes óráját, falon és tornyokban és mellényzsebekben.

Milyen különösen hat rám most ez az ötlet!

Igy hát — lehetséges, hogy erről volna szó?

Ez volna hát az Élet — nem több — nem kevesebb?

Egy Nagy Leadó van valahol — az Élet központja. És amit mi Életnek nevezünk, nem más, mint bizonyos anyagoknak az a képessége, az a véletlen beállítottsága, hullámhosszra megegyezése a molekula-kombinációknak, aminél fogva fel tudja venni a Nagy Leadó változásait, reagál rájuk és azok szerint viselkedik.

— Igen — a Nagy Leadó!

Istenről irtam nemrég és a tudomány viszonyáról öhozzá — hova? Tudomány, éppen mert kételkedik benne, hamarabb megtalálja, mint a vakhit — nem tudja sehoh, tehát mindenütt keresi.

Nem ezt sejtette meg az emberrel egy-

idős Istenlegenda — ezt a valamit, akit Valakinek — ezt a Valakit, akit Élet Forrásának nevez?

Ha így van — máris megszülethetik az új kozmológia.

— Egy ponton differenciáltabb, megkülönböztetebb a régénél. Az új mítosz kénytelen lesz ugyanis *kettéválasztani* az eddig egységes kormányzat alatt elképzelt világot — két istent ismerne meg: külön egyet, egy nem élő, az Élettelen Lét közepén — s egyet külön, Élők Istenét, aki, mint megmondott, hasonló mindenhez, ami él!

Karolyi Feri

TERE-FERE

A növények szeme. Jagadis Chandra, a hindu tudós, ki a növényvilág idegrendszerével és lélektanával foglalkozik, ismét nevezetes fölfedezést tett, mely élénken foglalkoztatja a tudományos világot. Kísérletével, melyekről részletesen beszámol egy angol tudományos folyóiratban, voltaképp csak megerősítette a tudomány régebbi föltevését, hogy a növényeknek szeme van, érzékelik a fényt, szóval látnak.

Jagadis kísérletei rendkívül érdekesek. Sok veszélyes, próbálgatás után sikerült neki egy készüléket szerkeszteni, melyet ő *superretinának* nevez, ezáltal láthatóvá tette azokat a fény sugarakat, vagy elektromos hullámokat, melyeket a tudomány »láthatatlan fény« néven ismer.

A láthatatlan fénynek ugyanazok a tulajdonságai, mint a természetes fénynek, pusztán nem fény sugarakból áll, hanem igen rövid elektromos hullámokból. Létezésének, tulajdonságainak bebizonyítása azáltal vált lehetővé, hogy e hullámokat bizonyos testek elnyelik és bizonyosak kisugározzák.

Jagadis kísérletezései során beigazolódtak, hogy a láthatatlan fény átlátszóvá tesz egy vastag könyvet, teljesen áthatol a széken stb. stb.

A titokzatos láthatatlan fény, mely a hindu tudós nélkül ismeretlen lett volna, melyet az emberek épügy nem érzékelnek, mint az állatok, szerinte egyedül a növényvilágszáma van. Minden növény általa lát.

Ez a növények tulajdonképeni szeme.

*

Az angol kiejtés zsinórmértéke. Egy nyelv hangtani szabályait, a helyes kiejtést gyakran egy-egy kiűnően beszélő, jeles színész személyébe rögzítik. Hiába írják le a tudományos könyvek, hogy miképp ejtendő ki, hangsúlyozandó egy-egy szó, a gyakorlati példa sokkal világítóbb. Annak idején *Kainznak*, a Burgtheater művészenek szavatait vetették fel gramofon-lemezre, hogy a német iskolás fiúk belőle tanulják meg nyelvük hangtani törvényeit.

Az angolok is törvényhozót keresnek. Ők is sokat bibelődnek gazdag nyelvük hangtani törvényeivel, a kiejtés sajátosságaival, melyeket sohasem sikerül véglegesíteniök. Az oxfordi egyetem elhatározta, hogy rendet teremtsen ebben az ügyben, mert lehetetlen, hogy a kiejtés minden nemzedékkel változzék. A diákok, vagy a tanárok szeszélye szerint.

De ki legyen ebben a pörben a bíró?

Egyszerűen és angolosan oldották meg a kérdést. A walesi herceg tudvalevőleg már törvényhozója a divatnak, ő az *arbitrator elegans*, minden angol igyekszik őt utánozni az öltözködésben. Ugy tetszik, hogy az ő kiejtését is szabállyal fogadják el a jövőben, mert legutóbbi oxfordi beszédét nemesak abból a szempontból figyelték, hogy milyen eszméket közöl velük, hanem a hangtani különlegességét is följegyezték a jelenlévő tudósok s nyilván nemsokára törvénykönyvbe is iktatják.

Észrevették például, hogy az *often* szóban a herceg kiejti a t-ét, meglepte hallgatóit azzal is, hogy a direktion helyett *djreksziont* ejtett, pusztán a *laboratory* hangsúlyozásában ingadozott,

amennyiben a hangsúlyt hol az első, hol az utolsóelőtti szótagra helyezte.

E szavak helyes hangsúlyozása és kiejtése a mai angol nyelvben vitásak. Ennélfogva a királyhű angolok okosan és gyakorlatiasan úgy döntöttek, hogy a walesi herceg legyen az irányadó.

Az angolok úgy gombolják a mellényüket és úgy beszélnek, mint a trónörökösök.

*

A szahara halai. A Szahara egyik oázisában nemrég egy kutatóraj járt s nem kis meglepetésére fölfedezte, hogy egy földalatti mocsárban halak vannak. Halak a homoktenger köztérségében, a sivatag belsejében, ahol emberemlékezet óta nem találtak vízi állatokat.

Hogy kerültek oda? Ezzel a kérdéssel foglalkozik a tudomány, minthogy sok vitára ad alkalmat. Ezek a halak nem ásatag halak, hanem maiak, elevenek. Egyelőre megmagyarázhatatlan, mint jutottak oda a sivatag egy mocsarába, a klasszikus szárazság pusztájába.

A halak három fajtahoz tartoznak: az egyik fajta a *Tilapia galilea* nevű halhoz hasonlít, a másik fajta ismeretes az európai akváriumokból, a harmadik fajta a lazacra emlékeztet, de egész testét finom tüskék borítják.

Minthogy ezek a halak többnyire megtalálhatók az európai édesvizekben is, a kérdés még rejtélyesebbé válik. Egyelőre föltevésekhez folyamodnak. Fölteszik, hogy a halak petéit vándorló vízi madarak hozták ide, melyek a sivatag oázisára szálltak, hogy igyanak. Csakhogy ez a magyarázat sem kielégítő, mert az itt lehető két halfajta az iváskor magával hordozza petéit s a peték csak úgy kelhetnek ki. Másrészt a Szahara halai ellentétben a nagy mélységben élő halakkal, mind éles látással rendelkeznek.

A tudósok még nem találták meg a kérdés nyitját.

*

Szerelmesek lehetünk-e egy tájba? Ma minden európai kisgyerek gyönyörködni tud egy szép napplementében, a tengerben, a természetben. Azt hisszük, hogy ez »természetes«. Pedig nem az. Az ősember nyilván meg se látta a maga körül virágozó tenyészetet, semmi esztétikai öröme se telt benne, legfőlegbb gyakorlati. Erre vall az is, hogy a mai ősnépek, az afrikai négerek szintén nem élvezik a tájak szépségét és mikor az európaiak figyelmeztetik rá őket, csodálkoznak. Bennünk is később ébredt a mai természet szeretet, főképp a tizenhétéves és tizenkilencedik század rajongó versei és leírásai nyomán, melyek ezt az érzést megalapozták.

Jellemző, hogy most egy francia napilap több íróhoz, tudóshoz azzal a kérdéssel fordult, vajon szerelmesek lehetünk-e egy tájba, szerethetjük-e a természetet hü szerelemmel?

A válaszok sem érdektelenek. *Le-grand Chabrier* ezt írja:

— Nem, én nem kötöm le magamat egy tájnak... Ezer és egy táj pasája akarok lenni ezer és három táj Don Juanja. Kedvenc tájaim: Páris, amint passy ablakomból rátekintek, Versailles, meg azok a tájak, melyeket sohasem

láttam és sohasem fogok látni, Damaszk város Capri, szigete. Fudzsi-Jama, Tahiti, a Hold...

André Rouveyre így gondolkozik:

— Én már túl vagyok azon a koron, hogy frigyel kösse. Nem tartozom azok közé, akik valamely vidék iránt azért érdeklődnek, mert a lelkük lázas, vagy kétségbeesett. Szeretem Barbizont és azért tartózkodom ott, mert levegője egészséges és falusiasan élhetek. A természetből csak azt várom, hogy egészséget adjon számomra, biztosítsa, hogy foglalkozhassam a lelkemmel és azzal, ami érdekel. Nem vagyok turista.

Burry válasza:

— A táj egyéniségünk kivetítése. Ezért ragaszkodunk annyira gyermekkorunk vidékéhez, mely gyermekkori érzékenységünknek mintegy csapadéka. Ezt a vidéket vettem ki én minden tájra, melyen áthaladok s talán csak anynyiban hatnak a különböző tájak, amennyiben földézik gyermekkorom benyomásait. Ennélfogva magamban hordozok minden tájat s kényemre-kedvemre kivetitem a völgyekre, hegyekre, tengerekre.

*

Garros légi párviadala. Roland Garros-nak, a francia hadi-repülőnek, aki a hadi-repülés egyik megteremtője, most írták meg életrajzát. Ebben az életrajzban közzéteszik egyik levelét, melyben a pilóta elmeséli, hogy 1915 április elején mint viaskodott egy német repülővel s mint terítette le a levegőben, izgalmas párviadal után.

— Miután a vonalainktól tíz kilomé-

ternyire jutottam — írja — elég messze s — fölöttem vagy ötszáz méternyire — egy repülőgépet pillantok meg, melyre ütegeink lövöldöznek. Ugy keringek, hogy elvágjam visszavezető utját, közben pedig igyekszem olyan magasra jutni, mint ő. Ez vagy hat-nyolc percig tart. Mikor fölérek hozzá, közeledem, ütegeink pedig lönek rá. Harminc méternyi távolságból én is tüzelek, a német puskával felel. Gégfegyveremet háromszor töltöm meg. Pár golyó után az ellenség hanyat-homlok menekül s lefelé száll. Én egy méterrel se tágitok. A viadal tíz percig tart. Ezer méter magasságban végződik. Az »Albatrosz«, a német repülőgép, melyet már szítává löttem, egyszerre lángra lobban, óriási tűz veszi körül, kavarogva hull alá. Tragikus volt, szörnyű. Huszonöt másodperc multán (milyen hosszúnak látszott ez) a gép füstölögve lezuhant. Autóba ültem, hogy lássam a roncsait, de az odarohanók már minden tárgyat, fegyvert, érdemrendet elloptak. A két holttest rettenetes állapotban volt: meztelenek voltak és vérezték. A kísérő fejébe furódott a golyó, a pilóta annyira megcsonkult, hogy nem is vizsgálták meg.

Életrajzírója megjegyzi, hogy Garros miután fényképeken is látta a pusztítást, szemrehányást tett magának, hogy segédkezett a hadi-repülés megteremtésében s így kiáltott fel:

— Sohase hittem volna, hogy az aviatikát ilyenre használják majd... Micsoda rondaság!...

A vörös kőfalon belül

Milyen az élet a lepoglavai börtönben? — Parkettás, világlámpás magánfülkék — Fegyencek élete, munkája és szórakozása — Vajdasági gonosztevők Lepoglaván

Az utóbbi időkben sokszor volt szó a lepoglavai fegyházról. Nagy szenzáció volt, mikor az ország legnagyobb fegyházának igazgatóját, dr. *Saban* Józsefet letartóztatták és azzal vádolták, hogy milliókkal károsította meg a kincstárt hivatalos ténykedése közben. Legutóbb pedig tüzvészről és tömeges fegyencszökésekről szóló hírek járták be a lapokat. Elhatároztuk tehát néhányan, hogy meglátogatjuk ezt a mindig bizonyos féltő áhitattal és borzadállyal emlegetett rosszhírű helyet.

Ahol megszámlálják a látogatókat

Zagreből mintegy nyolcvan kilométerre északnyugatra fekszik Lepoglava, a Varasdin-Golubovac helyiérdekű vasút mentén, Horvátország legszebb részében, a Zagorjében. A svájcra, vagy Stájerországra emlékeztető középhegység dus zöld legelőkkel, középkori, részben még ép főúri várak, kicsi, de szép tiszta falvak jellemzik ezt az enyhe romantikájú vidéket. Egy keskeny völgy torkolatánál hirtelen elibénk tűnik a hírhedt hely: Lepoglava. Az első benyomás falu, módosítva néhány tipikus kiestári épülettel. Megmagyarázzák, hogy ez a tulajdonképeni Lepoglava község, a másik, a híres, az odébb van, ott a kis erdőcske környékén. Nemsokára ott vagyunk. Óriási, régi épülecsoport, körülveve magas fállal, olyannal, amilyent nagyobb uradalmak épületei körül látunk. Az épület felett kis, csinos torony dominál. Megállunk a kapunál. Lilagalléros, őrmesterrangu, oldalfejeveres ember fogad. Megmondjuk, hogy az igazgató meghívására jöttünk. Szalutál és kinyitja a vasrácsos kaput. Megszámol bennünket hányan vagyunk s aztán beírja egy könyvbe. Ez a számlálás egyébként megismétlődik minden ajtónál. Széles kölépcsőn felérünk az első emeletre, egy tágas régimódi festésű boltíves szobába, az igazgatói irodába. *Bohacsek* Miksa, az új igazgató fogad bennünket. Rögtön magyarázni kezd.

Kolostorból fegyház

A fegyház két részből áll: a régi és az új épületből. A régi épület, ott ahol most vagyunk, valamikor *Pálos-rendi*

kolostor volt. Mikor II. József feloszlatta a szerzetesrendeket, az épületet elkobozták. 1854-ben lett belőle fegyház. Itt, a hol az ellenőrzés nem oly szigorú, helyezik el a két évnél kevesebb büntetésre ítéltet, valamint azokat a nagyobb gonosztevőket is, akik első ízben kerültek börtönbe. Csak a két évnél súlyosabban elítélteket és aki visszaeső bűnös, akik már másodízben kerültek összeütközésbe a büntető törvényekkel, helyezik el a második épületbe, mely viszont teljesen modern — 1914-ben épült — s ahonnan alig van szökés. Ezt az épületet, melynek minden részét és teljes berendezését a fogház lakói építették, tekintjük meg először.

Nőknek tilos a bemenet

Nyolcágú csillagformájú, háromemeletes, vörösre festett egyetlen óriási épület ez, körülveve három méteres vörös kőfállal. Az épület közepén üvegkupola. Itt már szigorubb az ellenőrzés. *Három vaskapun keresztül három őrmester, háromszor számol meg bennünket, amíg az udvarba érünk. Társaságunk hölgytagjaitól el kellett válnunk, mert a szigorú szabályok szerint, melyek alól az igazgató sem képez kivételt, nőszemélynek ebbe az épületbe lépni nem szabad. Rögtön meglepetés ér bennünket. A körülbelül tíz méter szélességben az egész épületet körülvevő udvar egyetlen *parzar virágoskert. Pompás názsit, ritka-fajtájú rózsák és más virágok* furcsa ellentétben állnak az épület ridegségével. A kertben két-három fegyenc foglalatokodik, az egyik már tizenhét éve nem lépte át a hármás kaput. Már be akarunk lépni az épületbe, amikor újabb esodát látunk: *elénk toppan egy kis, alig néhány hónapos* őz, a vörös ház lakóinak kedvence, az egyetlen élőlény a kerítésen belül, amelynek életmódja nincs aláveteve a vasszigoru szabályoknak. Egy »szabadságos« fegyenc fogta el nemrég az erdőben s odaajándékozta a vörös épületben lakó társainak. Most ott ugrál a kertben, *a fegyencek kezéből eszi a füvet. Könny csillog a tizenkétévi fegyházlakó szemében*, mikor kifejezi aggodalmait, hogy az őz nem lesz talán ily barátságos, ha majd meg nő s akkor kénytelenek lesznek visszadni a szabadságnak, a vörös kőfalon*

tuli szabadságnak ezt az egyetlen hirtől.

Az üvegtorony szeme

Ujabb két ajtón, két örmesteren és két számláláson keresztül bejutunk magába az épületbe. Első benyomásra mindenhez inkább hasonlít, mint emberek lakhelyéhez. Gyártelepre, gépházra gondol először az ember. Abszolút szimmetria mindenütt, minden vas és beton. Vaslépcsőkön a palota központjába vezetnek először. *Az üvegkupola alatt vas szerkezeten egy hajó parancsnoki hídjához hasonló kör alakú torony van, a melyen fegyveres őr áll. Eről a poszt-ról belátni az egész épület minden emeletét, minden lépcsőjét, minden ajtaját, minden folyosóját. Ez a nyolcágú csillag központja, ahonnan egy ember sakkban tarthatja az egész épületet, sokszáz lakójával.* Az ablakok, a villanylámpák úgy vannak elhelyezve, hogy a világosság mindenkit hátulról ér, elbujni tehát lehetetlen. Az őrszem mindent lát, ami az épületben történik s ha hajba jut, megnyom egy villanycsengőt, mely az őrszobába vezet, ahonnan néhány pillanat alatt otterem a fegyveres készség, hogy minden zavart csirájában elfojtson.

Minden modern a cellákban

A második és harmadik emeleten vannak a fegyencek fiúkéi. Egymás mellett a folyosón sorakoznak a szürkére festett egyszerű faajtók. Nincs ott lakat, semmiféle komplikált zár. Mint a fürdő kabinoknál, egyszerűek az ajtók, egy kulccsal fel lehet nyitni az épület összes aijait s még sem lehet kiszökni, mert belül teljesen sima az ajtó nem is látni hol van a zár. Meglep a szobák »pazar« berendezése. Tükörsima parkett minden szobában, amelyek teljesen egyformák, három méter hosszúak, két méter szélesek és három méter magasak. *Vasrugany matrácós ágy, tiszta fehérneműk, asztal, szék, mosdótál, kis szekrényke és egy legmodernebb rendszerű higiénikus angol kóztett a berendezés.* A butorok mind a falhoz vannak erősítve, hogy tulrabiátus lakóknak ne legyen alkalmuk a butorokban meg magukban kárt csinálni. Minden fiúkében kis vasrácsos dupla ablak van, melyből ellátni a szép zöld hegyekbe. Minden cellában példás rend és tisztaság: Csak itt-ott látni lakója egyéniségének egy kis nyomát. Az egyik színes papirból kis díszítést készített polcára, a másik nyitva felejtett egy legártatlanabb tartalmu modern szépirodalmi könyvet.

„Mode Parisienne»

Az első emeleten és a földszinten vannak a műhelyek. Nagy, világos termek, amelyekben még a vasrácsos ablak se emlékeztet börtönre. Itt töltik idejük legnagyobb részét a rabok. Van itt szabóműhely, ahol épen most készítenek a hadsereg részére nagyobb szállítmány ruhát, a cipészműhely magáncégek rendelkezésére készíti szandaltól kezdve a legdívatosabb pezsgőszinű negyedcipőig minden szakmába vágó dolgot. *Itt ütik rá a cipőkre a »Mode Parisienne« bélyegzőt is, hogy a jámbor vevő azt higgye, hogy egyenesen Franciaországból importálták. Itt van az asztalos műhely is.* Leginkább állami hivatalok számlájára készít butorokat, de vannak magán megrendelése is az asztalos műhelynek s néhány épp elkészült luxus butordarab alig sejteti, hogy Lepoglaván készült. Van itt még kosárfonó, kárpitos és kefekötő műhely is. Mindannyiban rabok dolgoznak egy-egy »világi« üzemi vezető parancsnoksága alatt. A foglyokat képességeik és saját kedvük szerint osztják el a műhelyekben, ahol teljes és alapos képzetséget nyernek. Ennek a munkának egyébként hasznát vehetik a kiszabadulás után, mert a börtön igazgatósága egyuttal iparhatóság is, minden fegyencek kiállít a mesterségére vonatkozó igazolványt, úgy hogy a szabadságot visszanyerve, minden fogolynak lehetővé válik a megélhetése. Már sok fegyence ezeknek a műhelyeknek köszönheti, hogy új életet kezdhetett, sok itt tanult meg igazán dolgozni, sokan még évek múlva is hálaadó leve-

leket szoktak írni a börtön igazgatóságának.

A sötétzárka

A pincehelyiségekben vannak a »palota« mellékhelyiségei: a fürdők, mosdó helyiségek, borbélyszoba, tussok — és a büntető cellák. Ilyenekre is van szükség. Itt van néhány sötét zárka, valóságos koromsötétség van bennök és a keményfekvéses zárkák, melyekben az ágy egy beton lapból áll, melyet a rab csak egyetlen szál takaróval tehet puhábbá. Itt látni még egy büntető eszközt: a bilincset, kilenc és tizenkét kilogramm nehéz vasláncot, amellyel a rabok lábát kötik össze. A sötét zárka és a kemény ágy fegyelmi vétségekért jár ki és akkor, ha erről az ítélet intézkedik. A bilincs kizárólag fegyelmi büntető eszköz, melyet csak a legrikkább esetekben — szokási kísérlet, életveszélyes fenyegetés esetén — alkalmaznak.

Templom és könyvtár

Templom, vagy inkább kápolna is van az épületben, még pedig kettő: katolikus és görög keleti, mindkettő az épület legfelsőbb emeletén van. Az ablakok rácszatát mozaikképek takarják el, a falakon szentképek, a sima mozaikpadló a szép faragásu oltár és szószék, művészi alkotások. *Csak pad nincs a kápolnában, a rabok állva hallgatják végig az istentiszteletet.* Könyvtár is van a kápolnák mellett. Néhány száz, jó kötésű könyv, nem klasszikus, nem is ponyva, hanem leginkább könnyű tartalmu, nem túl nevelő elbeszélések, utleírások, szakkönyvek. Örvedetes jelként az igazgató elmondja, hogy a könyvtár forgalma évről-évre nagyobb s van olyan rab is, aki már végigolvasta az egész könyvtárt.

Jó fiúk és rossz fiúk

Itt van az irattár is, a vörös épület lakóinak anyakönyve, vagy katasztere. Minden fogolynak van egy dossziéja, mely azt a számot viseli, melyet a rab visel ruháján. A dosszié felöleli a fegyence életére, bűnére és büntetésére vonatkozó adatokat. Találunk itt néhány vajdaságit is. Itt van a 3013. sz. rab. *Csujanszki Lázár* negyvenhárom éves pivnicai földműves, aki 1920 április 30-án *Veprovácon leszurta Amend Ádám gazdát és elrabolta három lovat.* Halálraítélték, mert már négyszer volt börtönben, de ismét megkegyelmeztek neki s most huszévi börtönbüntetését tölti Lepoglaván. Amint az iratból kitéjük, a fogházban sem viselkedik jól. A felügyelő azt írja róla a könyvben, hogy veszekedő természetű, gondatlan és nem szívesen dolgozik. Itt van az 1666. számú rab. *Lesják Alajos* cigány. Már tizennyolc éve ül Lepoglaván. *Négy-öt országoti gyilkosságot követett el Szlovéniában.* Nem is gyanakodtak rá, egyszer azonban egy csendőr tettenérte egy kis lopáson, be-kísérte, talán nem is bánt vele túl udvariasan, mire Lesják dühében, anélkül, hogy kérdeztek volna beismert mindent *Halálraítélték, de megkegyelmeztek neki életfogytiglanra.* Ha jól viselkedett volna, talán már künn járna ismét, a dosszié azonban róla is elmondja, hogy erőszakos és lusta. Az 1794. számú rab *Stokin Milán* sztanisicsi földműves, már ötször volt elítélve. Mostani büntetéséből tizennyolc évet töltött már le, az ítélet pedig úgy szól: *életfogytiglan.* Ő a legrabiátusabb fegyencek egyike. Büntetését Mitrovicán kezdte meg, ott azonban *összeesküvést szított, meg akarta gyilkolni a fogházigazgatót és egy felügyelőt.* Itt Lepoglaván is állandóan sötétzárka és bilincsbüntetését kap. A legkényesebb fegyencek egyike, azonban szintén Stokin. Dossziéja tele van írva különböző, részben teljesített, részben visszautasított kérésekkel. Az utóbbi három hójegyeztette be: engedélyt kért, hogy megtakarított pénzéből paradicsomot és szőlőt vétethessen magának, aztán kegyelmi kérvényt nyújtott be, rövidesen azonban ismét bilincsbüntetését kapott s most annak elengedését kéri, három napra rá kihallgatást kér az igazgatótól a következő indoklással: *»a jövőm miatt.«* Ismét pár nap múlva azt a kívánságát terjeszti elő, hogy ő legyen a menázi osztogató a csoportjában, majd hogy egész csésze főzelé-

Elég volt a szenvedésből!

A Szent Rókus-lábsó a lábat rendbehozza.

Hosszabb áztatás megpuhítja a tyukszemet és bőrkeményedéseket annyira, hogy azok könnyűszerrel, kés vagy beretva nélkül eltávolíthatók.

A legégetőbb, legmakacsabb lábfájások, fagyások elmúlnak a Szent Rókus-lábsó használata által.

Meg lehet Ön győződve, hogy a Szent Rókus-lábsó a lábat tökéletesen ujja alakítja, úgy, hogy a szűk cipő, sőt az új cipő is épen olyan kényelmes lesz, mintha évekig hordta volna. Megszabadítja önt a láb különböző zavaraitól, annyit járka, amennyit akar, gyalogolhat, vagy állhat egy helyben órákig a fáradtság vagy fájdalom legcsekélyebb érzése nélkül.

Egy nagy csomag Szent Rókus-lábsó ára 16 dinár. Kapható minden gyógyszerárban és drogériában. Ha nem kapná forduljon az S. H. S. kiralyság területére jogosított képviselőhöz: **NADA DROGERIA**

Kolar i Gabrić Subotica, Strossmayerova ulica 2.

ket kapjon. Aztán engedélyt kér, hogy vasárnap délután egy órát napfürdőzhessen és így tovább...

Wrangel-tisztek, buddhisták, nazarénusok

A legnyugodtabb börtönlakók az orosz hadsereg idekerült tagjai. Itt van két *Wrangel tiszti*. Serbin Nikola és Ribcaj Fjodor, akik Oszijek környékén *kettős rablógyilkosságot követtek el* s ezért életfogytiglani fegyházbüntetést szenvednek, ők a szabóműhely legszorgalmasabb növendékei. Szintén nyugodt természetű, de valamivel lustább a buddhista fegyence, a két év előtt *sze-rendfélétségből meggyilkolt beograd buddhista pap gyilkosa.* Néhány politikai fogoly is van itt, a macedóniai bolgár bandák néhány »az államvédelmi törvény alapján elítelt tagja. Egy bolgár pap is van köztük, aki — a sors iróniája — a *bolgár megszállás idején a nisi fegyháznak volt — lelkésze.*

Van itt négy nazarénus is, akiket a *hadbírósg ítélt négy-évre, mert nem akartak fegyvert fogni.* Van két vajdasági is közöttük, testvérek: *Ivackovics Száva és Lázár kupuszina* parasztiúk. Rendkívül jól viselkednek. Egyikük már kérvényt is nyújtott be kegyelemért, megígérve, hogy *rögtön puskát fog, ha kiszabadul* a többi három azonban megmarad nazarénusnak, a négy év letelte után valószínűleg ismét visszakerülnek...

Kórház, sko'a, zene, mozi

A fegyház másik része, a néhai kolostor, korántsem emlékeztet annyira szomorú rendeltetésére, mint az első. Inkább valami nagyobb ipartelephez, gazdasághoz hasonlít. Az épület tágas udvarán egy gyárkémény dominál. Itt vannak a gőzkazánok, melyek hajtóerővel látják el a villanyteltet, a vízvezeték, a műhelyek, a mosdót. *Itt van a zagrebi Penkala-gyár fióktelepe,* melyben több mint száz rab munkálko-

Ezen készítmény, mely külföldön régen és kitűnően bevált, különleges sóessenciákból áll, melyet meleg lábvízben feloldunk. Ezáltal egy oxigénnel telített vizet nyerünk, mely csodálatosan jótékony hatást gyakorol a fáradt és fájós lábakra, megszünteti a fájalmakat, melyeket a cipő szorítása okoz, meggyógyítja a láb puffedségét és égő érzéseit.

Elegendő, ha egy csekély mennyiséget ebből a lábsóból belete-szünk egy lavor meleg-vízbe és áztatjuk a fájós lábat 10—15 percig. Ezen idő múlva a láb dagadtsága, zuzódása, a kinzó égető érzések egy csapásra megszűnnek és többé újra el nem kezdődnek.

Hosszabb áztatás megpuhítja a tyukszemet és bőrkeményedéseket annyira, hogy azok könnyűszerrel, kés vagy beretva nélkül eltávolíthatók.

dik. Ezen épület lakói szabadon járnak-kelnek, nem laknak cellában, hanem mint kaszárnyákban, tágas, világos hálótermekben. Az idekerült fegyencek büntetésük egyharmad részét az épületben töltik, a másik harmadot mint ugy-nevezett szabadságosok az intézet mezőgazdasági birtokain, ahol már szu-rony és puska nélkül ügyel rájuk az őrszemélyzet s ha a kétharmadbüntetést ideje alatt jól viselkedtek, akkor a harmadik harmadot elengedik nekik. Ebben az épületben van a teljesen modern és jó orvosok vezetése alatt álló *rabkórház* és a konyha is.

Nagyterem is van ebben az épületben. Itt tartják az iskolaelőadásokat a tanulás itt kötelező s minden analfabétának itt meg muszáj tanulni írni és olvasni. *A tanítói állás jelenleg ürese-désben van, valaki Beogradban meg-feledkezett az állás betöltéséről.* A nevelő munka azonban ennek dacára sem szünetel. Egy *Zsaberl* nevű megbotlott zongorajátékos végzi önként a tanítói munkát. Ennek a Zsaberlnek köszön-heti egyébként a fegyház összes műél-vezeteit. Ő szolgáltatja a zenét a vasár-napi miséhez egy orgonán, melyet szintén egy fogoly épített: egy *Erhartics* nevű pénzhamisító orgonakészítő, aki háromévi raboskodása idején alkotta meg magának azt a maradandó édes-hangu emléket. Zsaberl zongoramester *dirigense egyébként a fegyencek énekkarának is, amely a vasárnapi mi-séken és a vasárnapi délutáni szórakoz-tató előadásokon lép fel.* Éppen most készül ugyancsak ez a Zsagerl bemu-tatni egy kis *egyfelvonásos vigjátékot* is, melyben szintén csak fegyencek lépnek fel. Csak a *nőszerepek betöltése körül van baj,* mert nőnek ebbe az épü-letbe lépni tilos. Mozielőadások is van-nak havonként egyszer-kétszer a nagy-teremben s ez a szórakozás, bár nem mutatnak be detektívfilmeket, legna-gyobb kedvelése a börtön lakóinak. A moziláz egyébként annyira erőt vett az

egész rabtársaságon, hogy az igazgató hosszú habozás után végre abba is beleegyezett, hogy a vörös épület katolikus kápolnájában is rendeznek egyszer havonként mozi előadást. Ez aztán a vörös épületben a legnagyobb attrakció és az egyetlen alkalom, hogy a rabok nőkepeket lássanak.

Akinek kedves volt a börtön

Lepoglaván az élet egy gondosan vezetett háztartás pontosságával folyik. Az igazgató bucsuzásul elmesél még egy

érdekes története: egy hírhedt isztriai haramiavezér, életfogytiglani fegyházat kapott. Már ötven éves volt, amikor huszonnyolc évi raboskodás után megkegyelmeztek neki. Kért, könyörgött, engedjék tovább otlakni, annyira beleszokott a börtönéletbe. Kérését nem lehetett teljesíteni; tiltja a törvény. Kinyitották tehát előtte a hármass rácsoskaput, a három őrmester kezét nyújtott neki először életében. Hazatért Isztriába, szülőfalujába. Harmadnap meghalt. Megölte a honvágy...

A gramofon

Irtá: Diószeghy Tibor

I.

— Indulhatunk? — kérdezte a nagyherceg.

— Igen, fenség — válaszoltam.

Nikolajevics Iván, a néhai cár kedvenc unokaöccse feltette kalapiját, begombolta keztyűjét, azután hóna alá vette a gramfont és előzékenyen rámutatott az ajtóra:

— Parancsolj!

Az expedíció, amely mindössze két tónkból állt és az utóbbi időben lábra kapott szokással ellentétben nem az északi sarkot akarta felfedezni, utrakelt. Nem mentünk messzire. A második utcában, rézsut átellenben a Lorentz-cukrászdával, hintette báját szerte az a müintézet, amelyet a párisi argot »az irlalom hegyé«-nek keresztelt el, amelyet a pesti jassz nyelv »zaci« néven becéz és amelyet a pedáns berliniek, ha mégügye vannak is égve — (pedig, mint egy afgán közmondás állítja: a nyomor a humor anyja) — akkor sem hívnak másképpen, mint prózai egyszerűséggel »Leihhaus«-nak. A zálogházban egy hölgy fogadott bennünket, a szemébe csipentett nagytű-cső elárulta, hogy becsüsi minőségben. Átvette a gramfont, felhuzta, belenézett, megkopogtatta és végül tagadhatatlan szakértelemmel kijelentette, hogy nem ad rá semmit.

— Ördög bujjon ebbe a népfelkelő! — káromkodott csöndesen Nikolajevics Iván.

Népfelkelő alatt ötvenedik életévüket még be nem töltött, de negyvennél idősebb egyéneket értett, tekintet nélkül nemükre. A nagyherceg, mint a szentpétervári gárdaezred egykori parancsnoka, szerette magát katonásan kifejezni.

Mit tehetünk egyebet, Nikolajevics Iván a gramfont ujból elhelyezte a hóna alatt és kivonultunk a márványkeblű hölgy hajlékából. A kapuban azt indítványoztam, hogy hagyjuk abba a kilátástalan küzdelmet a végzetel szemben, de a nagyherceg hajthatatlan maradt.

— Ha már egyszer megígértem neked — mondta önértetesen — hogy a föld alól is előkeritem azt a pénzt, amire szükséged van, akkor...

Nem fejezte be a mondatot, hanem a gramfont tölsérével beleszurt a levegőbe. Ez németre lefordítva azt jelentette, hogy a pénzt, amire szükségem van, a föld alól is elő fogja teremteni. Hogy miért jelentette azt? Nem tudom, de abban a pillanatban nem is tartottam tulságosan fontosnak. Más gond gyötört: Gigi...

Gigi természetesen táncosnő volt és imádtam. Ez főként abban nyilvánult meg, hogy állandóan le óhajtottam szurni a konyhakéssel néha pedig, változatosság kedvéért, megfenyegettem, hogy agyonütöm. Már harmadik éve ment így; minden héten legalább egyszer szakítottunk, ilyenkor elhatároztam, hogy agyonlövöm és aztán magammal végzek.

A nagyherceg nem tudta, hogy minek kell a pénz, amit kértem tőle; meg akartam venni a revolvert. Talán akkor sem hitte volna el, hogy mire készülök, ha megmondom neki. Kedves, jó fiú volt ez a Nikolajevics Iván, hogy cipelte itt mellettem az ormótlan masinát... És biztatott, folyton biztatott, pedig egyre rosszabbodnak kilátásaink a készülék értékesítésére vonatkozólag. Egyik zálogos a másik után tagadta meg a részünkről ajánlott üzleti tranzakció lebonyolítását és a Hirschfeld-féle rablóbarlang cégtulajdonosa meg is mondta kezeiken, hogy miért:

— A gramfontnak és a frakknak nagyon lement most az értéke. A múlt héten nyolc-nyolcezer darabot dobtak mindegyikből a piacra.

Kissé kábultan fogadtam ezt a felvilágosítást, amely meglepő junktimot állított fel egy par excellence ruházati cikk és egy kimondott hangszer között.

A nagyherceg azonban kitünő közgazdasági érzékkel másként fogta fel a dolgot és vidáman felnyerített:

— Olcsóbb lett a frakk? Veszek egyet! Belátom, hogy egy orosz főnemesnek elsőrendű életszükséglet a frakk, különösen akkor, ha — mint Nikolajevics Iván — filmstatisztaként keresi meg a mindennapi tormásvirslit, ami azidőtájt kizárólagos joggal nevezhette magát ebédünknek; de enyhén szólva fantasztikus ostobaságnak látszott egy eleven frakkról álmodozni, amikor az ember még a legszükségesebb betevő revolvert is kénytelen nélkülözni.

— Holnap okvetlenül veszek magamnak egy frakcot — ismételte Iván.

— Miből, fenség?

— Szerzünk pénzt — felelte csodálatos könnyedséggel a nagyherceg — előteremtünk, keresünk, felhajszolunk. Kérünk valakitől kölcsön.

Csak a szememmel kérdeztem, hogy kitől. Habozás nélkül elkomorodott. Éppúgy tudta, mint én, hogy ebben a négy és félmillió lakosu világvárosban egyetlen olyan lakos sincs, aki hajlandó lenne nekünk akár csak egyetlen pfenniget is hitelezni. De csakhamar ismét felderült az ábrázata és a gramfont tölsérével ujból beledőfött a levegőbe, ami ezuttal körülbelül annyit jelentett, hogy busuljon a ló, tekintve, hogy elég nagy a feje.

— Megboldogult ösöm, Nagy Péter hasonló helyzetben biztosan nem esett volna kétségbe és én nem lennék méltó ivadéka, ha nem találnék ki hamarosan valamit — jelentette ki végül.

Már ismertem azt a szokását, hogy ha bajban van, mindjárt Nagy Péterre hivatkozik. Az egész Romanov-családból csak vele tartotta a rokonságot, a többi cárokat egyszerűen fumigálta. Nagy Péter példája azonban mindig fellelkesítette, visszaadta az önbizalmát, megacélozta izmait, felcsigázta képzelőerőjét: elég volt rá gondolnia és máris felfrissült testileg-lelkileg, mintha hideg fürdőt vett volna. A dereka kiegyenesedett, a szeme csillogott... tudtam mindjárt, hogy valami nagyszabású ötlettel fog meglepni.

Hirtelen megállt, letette a gramfont a földre és megszólalt:

— Annyi pénzed sincs, amennyiért egy lemezt vehetünk?

Megrémültem.

— Csak nem akarod, fenség, hogy házról-házra járjunk, mint udvari zenészek?

A nagyherceg megnyugtatóan, hogy eszéágában sincs kintornásnak felcsapni.

— Hát? — kérdeztem.

— Bizd csak rám. Van kilencven pfenniged?

Áadtam neki egy márkát. Az utolsó mohikánt. Ő viszon átadta nekem a gramfont, hogy tartsam egy percre, amíg bemegy az üzletbe a lemezt megvásárolni.

Amikor a boltból kijött, így szólt:

— Most pedig gyertünk haza!

— Megvetted a lemezt?

— Meg. A »Valenciá«-t. Jazzband-re. A művészetek közül valamennyivel szoros baráti viszont tartok fenn, kivéve a zenét. Nem mondom, a hegedűt, vagy a zongorát még el tudom viselni valahogy, de a gramfonttól, mint olyantól, már szívből undorodom. Ezt az undort csak egyetlenegy körülmény fokozhatja, az, ha a gramfonton a Valenciát adja elő. Ami pedig a jazzband közreműködését illeti... ez az inzultusoknak olyan halmozása, hogy már bosszankodni sem tudok rajta.

Mindezt közölte Nikolajevics Ivánnal, aki helyeslően bólongatott:

— Magam is így vagyok vele. Minden jóízű embernek ez a véleménye. Szó sincs róla, teljesen igazad van.

Ez azonban nem akadályozta meg abban, hogy amint lakására értünk, fel ne nyissarogtson a gramfonton födelét és rá ne gyujtsjon a Valenciára.

— Legalább az ablakot csukd be —

figyelmeztettem bosszusan.

— Szó sincs róla — felelte — hadd élvezzenek a háziak.

A nagyherceg a Kaiserin Augustastrasse sarkán lakott egy villában és a szoba, amit havi negyven márkáért albérelt, ennek fejében a kertre nyílt, ahol a muzikaszóra rögtön felbukkant egy pár egyszerűbben öltözött hölgy, szakácsnétól lefelé. Nekik tetszett a rikoltozó szaxofon, a banjo tompa pattogása, a kifecakított szinkopás néger-ritmus, az egész blues-lues. Táncra perdültek és behallatszott vihogásuk az abiakon.

Boldogan lélegzetem föl, amikor a tü a lemez szélére ért. Nikolajevics Iván azonban vérfagyasztó nyugalommal felkurblizta megint a fenevadat és rákezdett az utálatos táncslágerre másodszor is.

Ezen a délután negyvenhét szer hallgattam a Valenciát végig.

Már a harmadik repriznél figyelmeztettem Ivánt.

— Fenség, a háziurad ki fog rugni. — Nem lehet — felelte derüsen — engem a lakáshivatal helyezett be ide.

Mindamellet a huszonnyolcadik ismétlés után kopogtatott egy libériás urasági inas az ajtón és udvariasan átadta gazdája üzenetét: legyünk olyan szívesek és hagyjuk abba a gramfontozást.

Nikolajevics Iván rámnézett, azután sajnálkozva fordult a komornyikhoz:

— Mondja meg Chastanet urnak, hogy teljesen lehetetlen, amit kíván. A vendégem bolondja a zenének. Miskülönben szívesen megtenném.

Az inas távozott.

Amint egyedül maradtunk, rátámadtam a nagyhercegre:

— Meg vagy örülve? És mit akarsz tőlem? Kikérem magamnak, fenség, hogy engem is belekeverj az ostobaságba!

El akartam állítani a gramfontot, de a nagyherceg megfogta a kezemet.

— Hagyd!

És rejtélyesen mosolygott, sokkal, de sokkal talányosabban, mint például a szfinks a budapesti operaház főbejárata előtt.

Londonország

Feljegyzések az első londoni impressziókról

Valamikor — immár ködbevesző ifjuságom idején úgy tanultuk az iskolában, hogy »London a világ legnagyobb és népesebb városa.« Azóta Newyork tultett rajta, de azért a jámbor idegen még mindig némi szivdobogó várakozással száll ki a vonatból, ha Londonba érkezik — mert hiába, nem tudunk soha teljesen szabadulni gyerekkorunk hagyományainak babonáitól. Nem sok idő kell azonban hozzá, hogy az idegen előtt halomra dőljenek mindazok a babonák, amelyeket a külföld Angliáról elterjesztett és ezek közt az első a fenti szöszertint idézet földrajz-könyveinkből. London kétségen kívül »nagy város«, sőt a »világ legnagyobb második városa« és mégse »nagyváros« abban az értelemben, ahogy ezt a méreteit és tradícióit tekintve, elvárná a külföldi. »Londonország« bizonyára nagyon különösen hangzik és tulságosan emlékeztet a népmesék stílusára, de mégis legjobban illik rá ezekre a végtelen méretekre és ennek a városnak a különleges mivoltára. Ország biz ez, még pedig nem kis ország, van benne nagyváros és talu, paloták és viskók, kertek, erdők, rétek váltakoznak a szemünk előtt. Már a megérkezés Londonba ellentétes hatásokat vált ki az idegenből: az autók begördülnek a fedett pályaudvarra, ugyszólván a vonat mellé a vasuti kocsiból majdnem egyenesen a taxiba lép az ember, hát ez elég nagyvárosi, sőt világvárosi tempó, bár a pályaudvaron uralkodó abszolút csend azt a benyomást kelti, mintha nem is volna benne forgalom. Az autó azután el is indul a város felé és az utas (különösen ha Éva lánya) előrehajolva, ki-merszett szemekkel, visszafojtott lélekzettel vár valami soha nem látott, elképzelhetetlen, megnevezhetetlen, mert még ismeretlen csodás meglepetést. Ő ártatlan ifjuságunk babonái! A forgalom?! Hát van forgalom, van, van, de ennél különb forgalom van Párisban. A házak?! A leírásokból unalomig ismert vörös téglatömbök, még csak nem is kaszárnyák, 3—4 emeletesen nem magasabbak, ezért ugyan kár volt ilyen

Amikor a hangszer harmincnegyedszer — azonban éppoly változatlan erélyvel — elcsikorogta a Valencia középső tételét, az előbbi inas ujból megjelent.

— Chastanet ur — közölte — hajlandó lenne illő áron megvásárolni a gramfontot.

Nikolajevics Iván méltóságteljesen kiegyenesedett, villámlott a szeme és dörögő hangon válaszolta:

— A gramfonton nem eladó.

— Igenis — szól az inas és sarkonfordult.

Öt perc múlva visszatért.

— Azt kérdezteti Chastanet ur, hogy száz márkáért sem eladó?

A zálogházban harmincért is otthagytuk volna boldogan. Nikolajevics Iván ennek ellenére megmaradt előbbi szava mellett:

— Nem!

A háziurat nagyon gyötörhette az immár harminckilencedszer hallott dalam. Kevéssel utóbb leüzentte, hogy kész áldozatot hozni százötven márká erejéig is.

A nagyherceg erre már nem tudott válaszolni, csak a fejével intett tagadólag.

Három perc múlva a kétszázat is visszautasította, ezt már némi habozás után, de annál ridegebben.

Egy igazi római illetőségű jellem volt.

— Kétszázötvenet sem fogadsz el? — kérdeztem tőle, mert bizonyosra vettem, hogy a háztulajdonos, ha kétszázig elment, fel fog ajánlani ennyit is.

— De igen — felelte Nikolajevics Iván — abból már futja a frakkra.

Izgatottan vártuk, hogy mikor jó már pihegve a hírnök, azonban még ötször le kellett játszani a lemezt, amíg az ajtó ujból feltárult.

A komornyik ezuttal megállt a küszöbön és bejelentette a váratlan látogatót:

— Chastanet ur!

A nagyherceg felugrott helyéről:

— Tessék!

Az alku rövid volt; a fenség háromszáz márkát kért s a háziur szó nélkül kifizette.

messzire jönni. Az üzletek??... és szegény csalódott, illuzióitól megfosztott idegen már azon töröd a fejed, hogyan tehetné az angol kormányt és ügynökeit anyagilag felelőssé, amiért hamis reklámmal idecsábított és még egy világraszóló csodát se nyújtott neked az érkezésedtől számított tíz percen belül, amikor egyszerre megdörzszölöd a szemed és nyitva felejtetted a szád! Mi az?, eltévedt a soffor? Kifele vitt valami üdülőtelepre? Hisz erdő közepén vagyunk, százados tölgyek és bükkfák közt, óriási tisztások terülnek el náddal szegélyezett folyó partján, a füben piknikező családok heverésznek, gyerekek labdázna, amott birkák legelésznek békésen a gyepon, sőt elvéve az utakon is tarka tömeg nyüzsög, ez csak nem lehet London, »a világ legnagyobb városa?« Pedig bizony az, még csak nem is az egyik külvárosa, hanem a Hyde Park, egyik oldalról a legelőkelőbb városrész, a kiváltságok May fairjének a tözsomszédságában, másik felől a szorgalmas, igyekvő kispolgárok végtelen uccasorainak nyüzsögő, zaios, tülekedő élete közvetlen közelében. Autók száguldanak rajta keresztül-kasul, kajpuin kívül a nagyváros élete rohan előre, de maga a park mégis szüzen és érintetlenül maradt meg annak, aminek szánták: csendes, tiszta levegőjü üdülőhelynek, ahol a gyp nem tabu, hanem puha szőnyeg és ahol az ideget arról ismer-ni meg, hogy a kavicsos uton jár. Egy otffejtett darab ősternészet. Park, a hová a nyárspolgár »kirándul«, hogy a füben hanyat fekvé bámulja az eget, a hol a holnapi elkerülhetetlen »mutton-chop« ma még négy lábbon legelész, ahol nincs elegáns publikum, kocsikorzó, de sőt még »kioszk« sem, csupán csak egy szegényes teaház valahol az egyik sarkában és azt is bezárik est 10 órakor! Nem, nem, és százszor nem, ez a London nem világváros!

*

Lassanként le is kell tennünk arról, hogy Londont evvel a közhellyé vált mértékkel mérjük. Hát nem világváros, hanem talán ennél is több: nemzeti fő-

város. Az egyetlen főváros, amely nemzeti akar és tud maradni. Nem lehet világvárosnak nevezni, mert teljesen híján van annak a kozmopolita jellegnek, amelyet a többi európai főváros oly göröcsösen akar megszerezni és fejleszteni. Idegen turista is alig van benne. A Londonba érkező idegen többnyire üzletet jön lebonyolítani, főleg a Cityben fordul meg, az ő részére tehát nem kell uccai életet teremteni, szórakozó helyeket létesíteni, nagy reklámmal színházat játszani, kirakatot feltűnővé rendezni. Az angol maga pedig irtózik a lármás kifelé való szerezéstől, nyilvánosságától. Otthonülő, temperamentum nélküli puritán. És keresztül tudja vinni azt, hogy a fővárosa olyan maradjon, amilyenek ő akarja: egyszerű, rendes, szürke, unalmas, de angol városnak. Az idegen vagy elfogadja úgy, ahogy van, vagy otthon marad, de az idegen forgalom emelésére nem történik itt semmi. Kávéház sincs egész Londonban annyi, mint például Pesten egy-egy uccában. De a kávéház itt teljesen felesleges is, teát a tea-romban iszik az angol, whisky szódát a barban állva, ujságot a klubban vagy az étkezés előtt olvas és üzleti ügyeit, csodálatosképpen az irodájában intézi el. Itt elképzelhetetlen lenne, hogy három vödör leander és négy kepek vasasztal segítségével kávéházi »terraszt« varázsoljon a járdára egy merész vállalkozó, mert itt az uccát ki-

zárólag a forgalom lebonyolítására használják.

Természetes, hogy ez a szürke ki-mérttség a »világvárosi« jelleg rovására megy. Nem is érdekes itt az uccai kép, nem tarka, nincs benne semmi, ami a figyelmet magára vonná, lekötne. Nincsenek uccai árusok (kivéve a rikkan-csokat) uccai zenészek, sőt, boldog Anglia! még uccai koldusok sem. Valahogy még a forgalom is csendesebb, mint máshol: tulságos jól van megszervezve ahhoz, hogy impozáns legyen, hiányzik a »rumli«. Az ucca közepén ott áll a gyerekképi rendőr és kedélyesen intget hol erre, hol arra. Szóba is lehet a rendőrrel állni, mindég egyforma barátságos, mosolyogva felel, a harmincadik kérdésre csak úgy, mint az elsőre.

A közlekedés javarésze autóbusszon vagy a földalattin bonyolódik le. A földalattinál egyszerűbb a tájékozódás, családhat vonal közt lehet választani, igaz, hogy átszállásnál három-négy emeletnyire vannak a vonatok egymástól. De lift viszi az embert oda, vagy a ravasz önműködően gördülő lépcsők.

Mos veszem azonban észre, hogy eddig főleg azt részleteztem, mi nincs Londonban. Nem baj: legalább nem érhet az a vád, hogy a »Lome to England« propaganda szolgálatában állok. Pedig ami van Londonban, az sem kevés s az sem érdektelen.

Strasser Leona

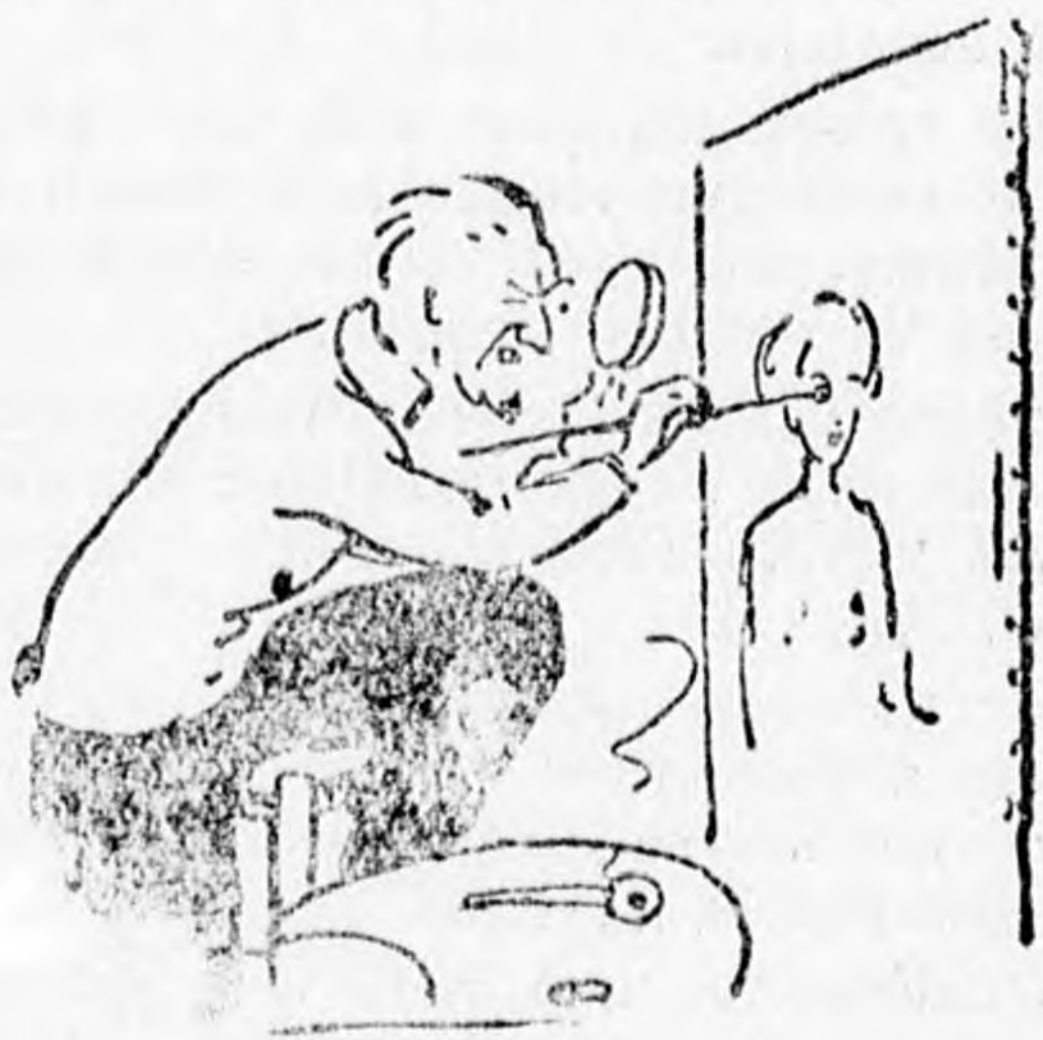
„BABETTET NEM ENGEDTÉK BE A SZALONBA“

A MAGYAR FESTŐK ÉHEZNEK ÉS NYOMOROGNAK PÁRISBAN — HOGY FEST A „BOHÉMÉLET“ A VALÓSÁGBAN?

Meg kell már végre írni egyszer ezt is: hogy milyen verejtékes és nyomoruságos a magyar festő élete Párisban.

Magyar karrierekéről sokat hallottam és olvastam. Hogy a tehetséges fiatal embernek csak utiköltség probléma az egész. A »kARRIER« az itt »AZ« uccán hever, épp hogy le kell hajolni érte. A piktor, akinek ujjában az élet ezer színe vibrál, panyókára csapja a cifra szűrét, füle mellé az ecsetjét és mire a Szajna partjára ér, már licitálnak is a képeire. Igen, licitálnak. A még megmaradt holmija felett a kifizetetlen házbér fejében.

Párisban mindig több van ötezer festővel, mint amennyit, egyáltalán elbir ez a nagyévtávú metropolis. Évente befut négy-öt ember. A többi pusztulásra van ítélve. Ez a kegyetlen szenten-

cia irgalmatlanul érvényesül. A Montparnasse padlászobáiban éheznek — és most, hogy beköszöntött az őszi hideg — fáznak a fiatal festők, akik még a napi betevő falatra szükséges pénzt is képtelenek megkeresni az ecsetjükkel, azon egyszerű okból, hogy nem veszi meg senki a képeiket. Miért? Először is mert nagy a konkurrencia. A sok névtelen, nyomorgó festő szinte nevelésesen olcsó — ha nem lenne profan, úgy is mondhatnám, hogy — önköltségi áron kínálják a képeit. De még így se akad vevő. Rosszak talán a festményük? Nem, sőt van köztük néhány meglepően talentumos, eredeti és zseniális munka. Mi oka tehát?

Párisban »nem elegáns« dolog névtelen, nem divatos festőtől képet kiakasztani a falra. Aztán a publikumnak — a mely könnyelmű pillanataiban képvetelre adja a fejét — rendszerint nagyon

minimális érzeke van a szép iránt, de még ennél is minimálisabb hozzáértéssel rendelkezik a festmény iránt. Az úgynevezett »műértő« milliomos, vagy kispolgár Van Dougent és Fouzstát vásárol, nehogy — isten mént! — elmaradjon a kortól és a divattól, amely most

ezt a két festőt kapta fel. A bágyadt, finomkodó Van Dougen százezreket keres egy portrén, míg Fouzst, az eleurópaisodott japán, akinek specialitása, hogy csak fehér és fekete színeket használja képein, vagyont kér tussrajzaiért.

Párisban sok jómódú polgári család él, akik megengedhetik maguknak azt a luxust, hogy olajnyomat helyett egy »eredetit« akasszanak a falra. De ezeknek az embereknek az izlése szigoruan családi, szolid és józan. A festő tehát, ha eladni akar, kénytelen alkalmazkodni a vevő gusztyusához és pipacsokat kell pingálnia a mezőben, bárányokat gyermekkel és az agyoncsépezt uccarészleteket, a Notre Dameval, a Szajnával és a holddal a város fölött. Semmi eredetieskedés, vagy egyéni iz, különben a kuncaft meggondolja magát és elmegy a pénzéért a fényképészhez, a mely olcsóbb és élethűbb. A fiatal franciák is nyomorognak, pedig őket előnyben részesítik mindenütt. A magyar kolónia elszórtan él, a Montmartreon és a Montparnasson. Tulajdonképpen nem is kolónia, mert ezek az emberek nem ösmerik az összetartást, szétszórtan, apró csoportokban portyáznak a különböző kis kávéházakban.

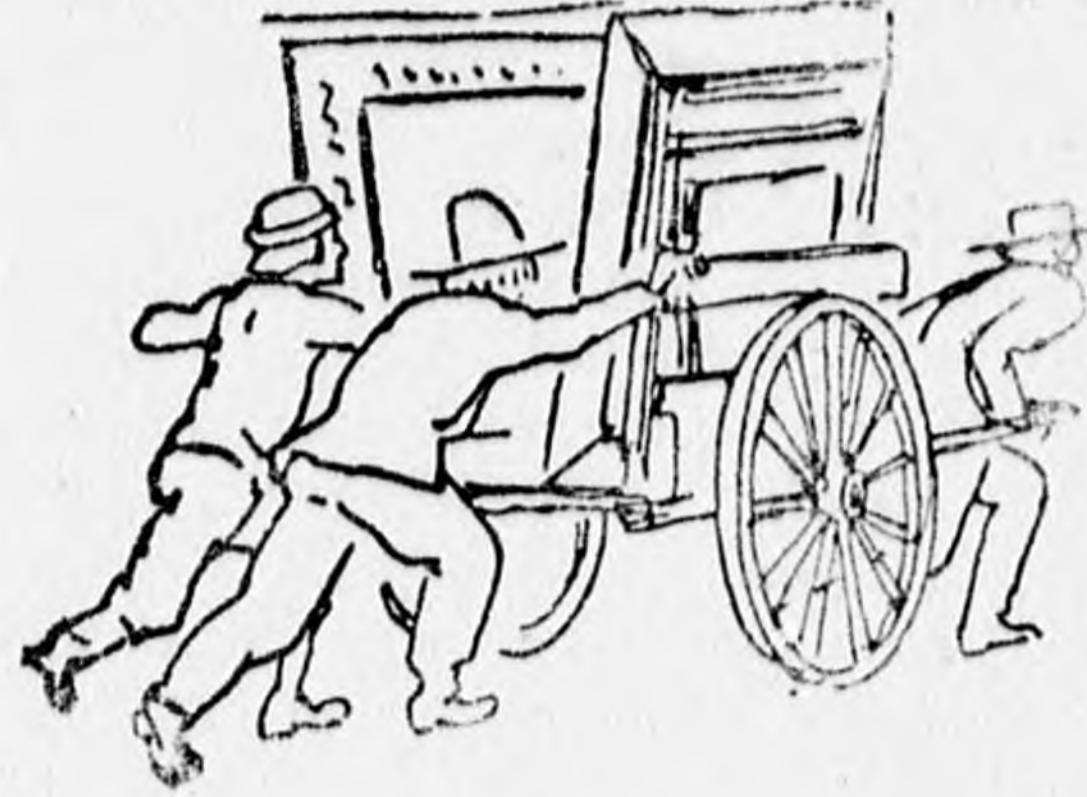
Bohémélet?

Nagyon siralmas. Én láttam itt olyan

letört és kétségbeesett egzisztenciákat, akiknek még lakásuk sem volt. Csak ülték a Rotondban egy csésze kávé mellett záróráig és várták üveges szemmel míg betéved valaki magyar ösmerős, aki kiváltotta őket és hazavitte könyörületből a lakására, hogy ne az uccán kelljen hódni.

Az új generáció!

A nap 24 óráját a kávéházban töltik stréberkednek, lármáznak, nagy haját elvesztenek és úgy élnek márol-holnapra apró kölcsönökből. Ezt a műtétet fő-

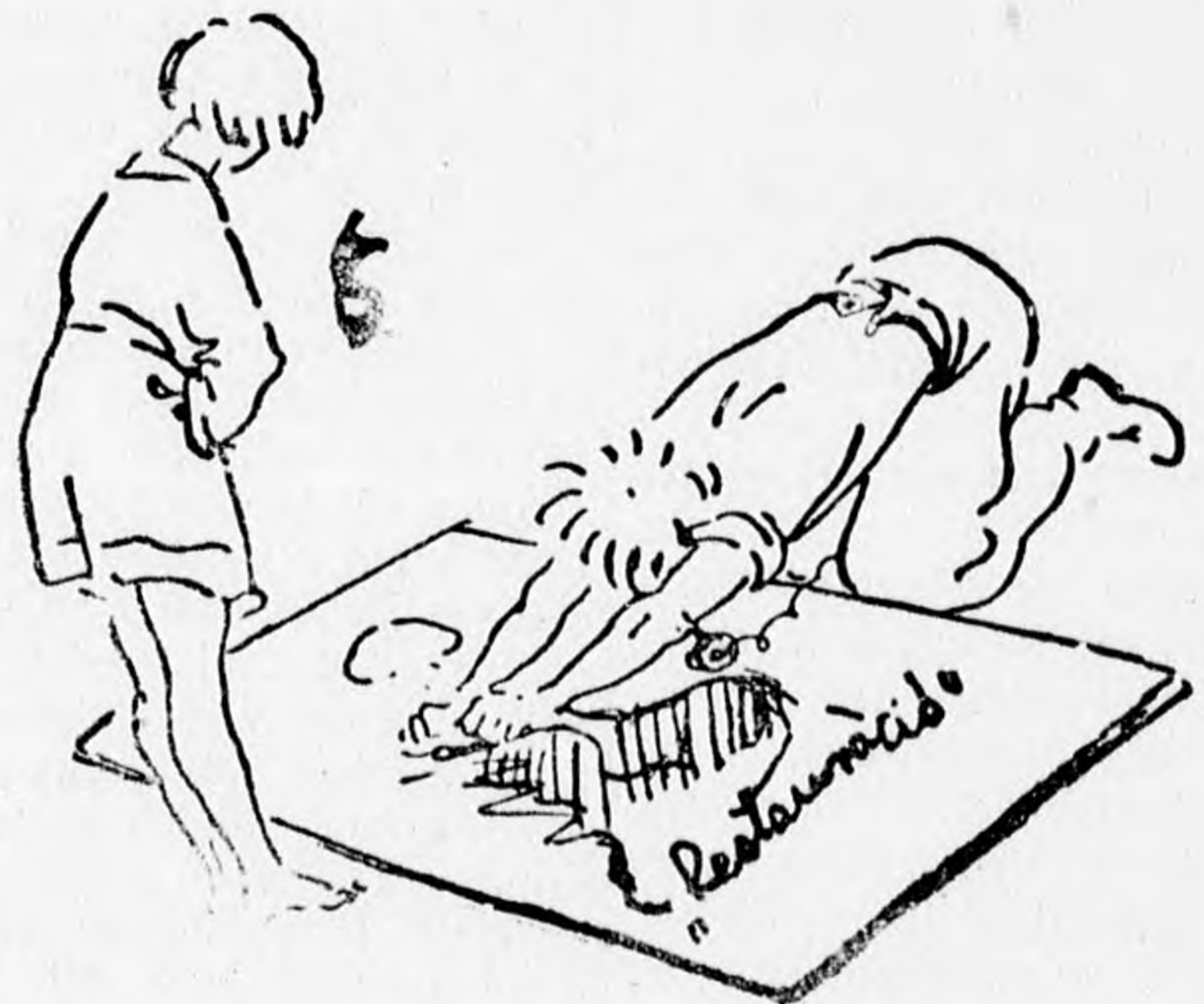
leg az amerikai és angol turistákon hajtják végre. A naiv amerikai eljön Párisba egy kis egzotikumot látni, beül a Rotondba és álmélkodik a borzas hajú, sziszkosgalléru, zsigogó siserehadon. Az alábbi undorító jelenetet pedig a saját két szememmel láttam.

Az ifju titán, aki az amerikaiakkal szembe ült, kirántotta a ceruzáját és hirtelen felülvoltott:

— Elnye be csinos profilja van!

Az amerikai misz elpirult, a papa kebele dagadt és a »művész« lihegve en-

gedelmet kért a családtól, hogy az anyagi profilt megörökíthesse az utókor számára. (Biztos a Louvrebba fog kerülni!) A családfő áthívta a mestert a szomszéd asztaltól, rendelt neki egy teát rummal, a képet megváltotta ötven frankkal és egyben tisztázta az ifju számláját is.

Hogy az ipse bement a tegnapi és a tegnapielőtti feketéket is, az rendben van. De az édes ekkor a legnagyobb szemtelenséggel így szólt:

— Pardón, megengedi, hogy bemutasam a barátaimat?

És ezzel már oda is ültetett két lézengő és éhező levelezőlapárust, mint kollégákat.

Az amerikai fizet és hogy mit gondol a magyarokról, az az ő dolga.

Az ilyen »potyázó« egzisztenciák, a kik a párisi magyar festők presztizsét kompromittálják, azonban festeni se tudnak. Az igazi festő szerény, otthonülő és dolgozó. Künn, Páris határában él láthatatlanul, munkás szegénységben és csak a tárlatok hírére üti fel a fejét, amikor ő is megpróbálkozik.

A »beérkezett« magyar festő, akinek már jól megy, nem áll többé szóba a régi cimborákkal. Általában itt láttam még eddig a legvéresebb kegyetlenség-gel érvényesülni a »csak nekem sikerüljön, te megdögölhetsz« elvét, a hullákon át való törtetést az anyagi és társadalmi pozícióért. Soha ennyi komisz rossz embert egy rakáson, akiknek eddig a jót, a szépet, az embertelettel ellene — a maguk életével — példának adni a többieknek. A törtető azonban nem néz soha hátrafelé és a hónapozoba, száraz kenyér és a kifizetetlen dösságok a múlté lesznek.

A legnagyobb esemény: a Szalon kiállítása. Hogy készülnek rá lázas szor-salommal a kis montmartrei »műtermek« mélyén! Egy kedves, öregedő festő pajtásom mesélte nekem el így, szórul szóra:

— Tudod, azok az utolsó simítások! Na még itt a nő arcát korrigálni, oda a szemre sarkába valami kifejezőt, így! A modellemmel megbeszéljük, hogy mit is csinálunk majd a pénzzel? »Igen« — mondja Babette — először is egy másik műtermet veszünk ki és veszünk egy gyorsforralót is, hogy teát főzhessek néha telen, este. Na és az én bundám? Kérlek, a tavalyi még egészen megjárja, legfeljebb egy kis prémet teszünk a nyakára, meg a bélést kireparáltatom. Így Babette. Mi a cimborákkal pedig felrakjuk a kis tolokocsira a nagy vásznakat, »életünk főműveit« és nyargalunk vele a kiállítási bizottsághoz. Mert előbb levizsgáztatnak minden képet és ha a kopasz, szakállas direktor elfogadja, csak akkor juthat be a szalonba. Tavaly is így volt. Ült az öreg a karosszékben és mi elébe raktuk a vásznakat és udvaroltunk neki tüzzel, ahogy csak tőlünk futotta. Rámkerült a sor. Nézi a vén salabakter, gusztálja, aztán így szól:

— Micsoda modern affektálás ez? Micsoda vakmerő kubizmus! Ezt nem engedem át!

És nem is engedte. Az én szegény kis Babettem aktjára azt mondta, hogy kubizmus! A Dürer nem lehetett konzervatívabb, mint én, de ennek a vén bolondnak mégis modern voltam! Én modern! Ilyen szegény.

Meghatottan néztem öszülő szakállas fejét.

— És aztán? — érdeklődtem.

— Semmi — szitt egy nagyot a pipájából — szépen hazavittem a képet. Babette nem kapott új prémet a télikabátjára és nem vettünk teafozót sem. És mivel a vászon nagyon kellett — a szomszéd fűszeresné megrendelést adott egy csendéletre! — a képet szépen lesikáltam és a Babette aktja tőle kövér rákokat festettem, heringeket, almát és a közepére egy szép sárga tököt, amelyből csurog a lé...

Tamás István

FOLTMENTES TÜKRÖKET

garanciával készit

VITRUM

TÜKRÖGYÁR, NOVISAD

FUTOŠKI PUT 137 (VILLAMOS MEGÁLLÓ)

Kirakat- és autóüveg (nem hullámos) minden

minőségben kapható

Megrendelhető minden üvegesnél, ahol ilyen

sem lenne, forduljon a gyárhoz

TELEFON 407

9246

ALAKOK

A francia nyelvtanító

(Ah, Madame! Monsieur, Monsieur! Fönn az autóbussz tetején, mely a lánchídon robog, az Andrassy-uton, a fák közeli gallyai között. Októberi délelőt, tíz óra. Itt a tetőlősen, mely hajdan párisi sajátosság volt, de azóta csak nálunk található, azt képzelhetjük, hogy a régi Párisban vagyunk. A nyelvtanító egy órájára siet. Hamvasszürke haj, kék szem. Ez a terelere franciául folyik, a szöveg fordításnak tekinthető.)

— Egy portrét szeretnék önről csinálni.
— De remélem nem fotografiát. Mert még mindig roppant hűvös vagyok.
— Mióta él itt minálunk?
— 1892. óta.
— Mi volt az érzése, mikor megérkezett?

— Előbb nagyon félttem, aztán nagyon csodálkoztam.
— Hogyhogy?

— Kerestem a vadcsigányokat és nem találtam. Ezt ön már természetesen nem érti. Én 1871-ben születtem, kislánykoromban folyton a *chant de revancheket* énekeltem: *A dix-huit ans je sortai d'uns église...* Az apám, mikor olváltunk lelkemre kötötte, hogy nagyon vigyázzak, itt Vadcsigányok járnak szabadon, akik ellopják az utasok csomagját. Egyedül utaztam. Miután áthaladtunk a magyar határon, kezembe vettem csomagomat és szívdobogva tekintgettem ki a vonatablakon. Egy novemberi este, hat órákor szálltam ki a Keleti Pályaudvaron. Elámultam. Köröttem villanylámpák égtek, hordárok futkostak, a Kerepesi-uton — akkor még az volt — villamosok csilingeltek, az utirányt jelző táblákkal, amilyeneket Párisban nem láttam. A lakásokban mindenütt villany, úgy vettem észre, hogy akkor itt több villany volt, mint nálunk és mindenütt, még a szegényebb helyeken is fürdőszoba, fürdőszoba. A vadcsigányok pedig sehol.

— Hová szállt?
— Egy főúri család várt.
— Mi volt a második meglepetése?
— A pörkölt, a vacsoránál.
— Meg tudta enni?
— Meg, nagyon ízlett, de első éjszaka nem bírtam aludni, folyton vizet kellett innom. Emlékszem azon az éjszakán megittam vagy másfél liter vizet.
— És mi volt a harmadik meglepetés?

— Mikor másnap kimentem az uccára, mindenki utánam fordult s a hátam mögött suttogtak valamit. Ezt suttogták: »Nézd, ez egy párisi lány.«

— Hogy vették észre?
— A ruhámról, a cipőmről, a kalapomról. Mert akkoriban itt a nők — bocsásson meg — rettenetesen öltöztek még, a legtöbb cugos cipőt viselt. Azóta tultettek a rue de la Paix-n. De szép idők voltak akkor. Bőség a vidéken, Budapest pedig épült, mindenütt állványok, kalapácsok csengettek, a József-köruton csupa kerítés, beépítetlen telkek, melyeken akkor emelkedtek a paloták. Hogyne szeretném ezt a várost, hiszen még gyermekcipőben láttam s vele együtt növekedtem.

— Honvágyat nem érzett?
— Egy pillanatra sem, mert itt fontosabb voltam, mint otthon, a tenyerükön hordoztak. Ha pedig hazautaztam és visszajöttem, mindig megdobbant a szívem, valahányszor megpillantottam a Gellérthegyet a kis fellegvárával. Egyszer a ligetben cimbalmszót hallottam. Egy vak ember ült a fák alatt és a két vattás bottal verte a cimbalmot. Ekkor hirtelen valami borzongás futott át: »én ezt az országot szeretem.« Később férjhez mentem, négy gyereke született.

— Hogy hatott öre a magyar nyelv?
— Mindjárt megragadott, mert úgy rémlett, hogy férfias, nem finomodó.
— Mik voltak az első szavak, melyeket megtanult?

— Igen és nem.
— Melyiket használta először?
— Mint fiatal lány, természetesen a »nem«-et.

— Hogy kezdett magyarul tanulni?
— Soha nyelvtant nem vettem a kezembe, de elszánt csevegő voltam s nem törődtem azzal, hogy mosolyognak rajtam. Egy-egy szó megbüvölt. Egyszer ezt hallottam: *utóvégre*. Roppant tetszett. Aztán Deák Ferenc egyik levelében ezt olvastam: *ámbár*. El voltam tőle ragadtatva. Ezeket pedig derüire-borura használtam. Ismerőseim megdicsérték értük. »Utóvégre, ámbár, Ninette, maga nagyszerűen halad.« Sohase felejttem el, milyen büszkeség töltött el, mikor egyik tanítványomhoz így szóltam: »ülj le!« (Az átszállónál odafordul az ellenőrhöz s ezt mondja, oly megindító magyarsággal, hogy könnyek tödulnak a szemébe: »Nem tudom, ha itt kell átszállni...« Átszállunk a másik autóbusszra s ott így beszélgetünk):

— A háboru alatt nem volt semmi kellemetlensége?

— Az Erzsébet-terén sétáltam egyik tanítványommal s valaki meghallván, hogy franciául beszélünk, megfenyegetett az öklével. Egyébként soha semmi. Az aszói fogolytáborból egymásután hozták ki honfitársaimat nyelvtanítóknak.

— Mi ez a könyv a kezében?
— *Renan*. Mindennap olvasom. Ő a kedvenc író. A magyarok közül: *Mikszáth*. De *Jókainak* nincs olyan regénye, melyet el ne olvastam volna.

— Milyen magyar könyvet olvasott először?

— Rákosi Viktor: »Elnémult harangok«. Azt is szótár nélkül, az egyik szó megértette a másikat.

— Hát mi hogy beszélünk franciául?

— Amikor idejöttem, kevesen beszéltek és rosszul, kivéve a főúri családokat.

— Még az én diákkoromban is olyan föltűnést keltett egy francia könyv a villamoson, mint ma egy kínai könyv.

— De azóta legalább megszázsorozódott a franciául beszélők és olvasók száma. A magyaroknak határozott tehetsége van ehhez a nyelvhez, sokkal jobban beszélik, mint az angolok, németek vagy olaszok.

— A nők vagy a férfiak?

— A férfiak komolyabb tanítványok.

— És a gyermekek?

— Azok között valóságos csodák akadnak, kik két-három hónap alatt gyönyörűen gagyognak. Sajnos azonban, néha az iskolában elrontják a kifejtésüket. Általában főhibájuk az, hogy nyílt e betűt használnak. »Zsé má! a la tét.« Ez rettenetes.

— Hova megy most?

— Egy munkástanítványomhoz. Műasztalos. Egy év alatt annyira megtanult, hogy Rousseau *Contra social-ját* olvassuk.

— Mennyit dolgozik naponta?

— Nyolc-tíz óráig van, szóval reggeltől estig.

(A ligetnél leszállunk és ő siet a műasztalozhoz órát adni. Minden nyelv olyan, mint egy óceán, végtelen, kiismerhetetlen, külön flórával és faunával. Akik nem hallgatják közelről a tenger zúgását, azok így házhoz szállítva, bepalackolva élvezik. Madame viszi hozzájuk, minden nap, fáradhatatlanul. Különbözik szeret dolgozni, akkor érzi magát jól, ha két óra közt nincs szabad ideje. Szorgalmas és mindig vidám, igazi francia, csupa értelem és gúny, de részvét és öngúny is. A glóriából, melyből otthon náluk annyi van, a nagy fényforrásból, hadd essék most az ő alakjára is ez a kis fényugár.)

Kosztolányi Dezső

A Vodina erdő meséi

Almáska, körtéske

Csirkászok — mondta a magányos fűzfá a falkola katedróján a béka-tó partján. Szeretből mondta csirkászok és a buksi fák ilyenkor már nagyban füleltek és igen jók voltak mind. Ez a fűzfá mesélt:

Egy kopár sziklahegytől nem messzire állt két hatalmas gyönyörű gyümölcsfa. Mind a kettő szakadozott a sok szép gyümölcs alatt, amint mint ezer és ezer mosolygás csillogott a nap aranyzsiné.

Am a két fa csöppet sem szerette egymást, mind a kettő arra törekedett, hogy elszívja gyökerével a másiktól a nedvet és minden kis szellőt ürügyül használt fel, hogy verjék egymás ágait, mert nagyon közel voltak egymáshoz. A lombok ugyanis minden esztendőben megszaporodtak, mint a kis csikók és mind közelebb terpeszkedtek egymáshoz, úgy hogy a szélső ágak már egészen összekeveredtek egymással. Ezt egyik fa sem nézte jó szemmel és örökös volt az apró csetepaté közöttük. Még jó szerencse volt, hogy a gyökerek fogták féken a fákat és a komoly törzs nem engedte cibálni magát a szeszélyes ágaktól, a kik olyan harciasak voltak, mint az — ellenzéki pártok.

Ezért ha össze is kaptak a szomszéd ágak, mint a civakodó komámasszonyok, egymást mégsem tudták derékon roppantani. Így éltek és virultak jó egészségben, egymás szomszédságában örökös zsörtölődve.

A nap egyformán sütött rájuk. A kis gyümölcsök gondatlanul és vidáman éltek tehát és szüntelen mosolyogtak egymásra a lombokon keresztül. A két fa szigorúan megtiltotta a gyümölcsöknek a barátságot, de hát annál edesebben lehetett egymásra kukucskálni.

Történt, hogy egy pajkos reggeli szelő egyszer nagyon közel hozott egymáshoz két gyümölcsöt és azok titokban beszélgetni kezdtek egymással. Kérde ekkor az egyik:

— Miért haragszik szüleid miránk?

— Mert ti almáfa vagytok — feleli az.

— Jó! Az én szüeim meg azért tirátoztok, mert ti körtéfa vagytok. Mondd,

Szédics Körte, mi a különbség kettőnk közt?

— Szülém azt mondja, hogy almáfa és a körtéfa az két különböző fajta.

— Hát ezért muszáj haragudni — kérde csodálkozva az Alma.

— Csak akkor, ha szomszédok, mert ha messze vanunk, akkor nincs értelme.

— És közelről mért van értelme? — mond?

— Mert akkor örökké félnek, hogy az alma körte izü és a körte alma izü lesz.

— És ez baj lenne?

— Hát persze — feleli az okosabb körte — minden gyümölcs büszke arra, hogy fajtszta.

— Te körte — szól egy kis hallgatás után almácska — én szeretnék téged megköstölni...

— Én meg téged — sóhajtott a körte, aki nagyon megkívánta a szép piros almácskát.

— Harapjunk egymásba — indítványozta Alma.

— Jó.

Aztán elkezdtek himbálózni és egyszerűen összekoppantak szépen. Abban a pillanatban mind a ketten a földre pottyantak. Épen arra ballagott egy pásztorfiu, aki meglátván a lehullott két szép érett gyümölcsöt, felvette és betette a tarisznyájába.

Alma és körte összegurultak a tarisznyában, csókolták és szerették egymást és nem törődtek az egész világgal.

Egyszerre azonban váratlanul nagy zivatar támadt, iszonyu dörgés és villámlás reszkettette a levegőt. A pásztor bemenekült egy sziklabarlangba, hogy védve legyen a zivatartól.

Alig lépett be a szűk barlangnyíláson, iszonyu villanás és recsenés dermesztette meg. Ijedtében behunyta a szemét és mire újra kinyitotta, ott látta maga előtt derékban ketté válva mind a két gyönyörű fát, ami még pár perccel ezelőtt teli volt édes terméssel.

Ágaik összetörtén borultak egymásra, mint megbékélt ellenségek. Talán sugtak is egymásnak valami békítő szavakat,

de az most már mindegy volt.

Ahogy a nap egyformán éltette, úgy a villám egyformán agyoncsújtotta őket.

— Heinye-einye — sopánkodott a pásztor — lám-e, a nap hány esztendő-kig építette föl koronára ezeket a fákat és jön a zivatar, beüt a villám és vége.

Ekkor eszébe jutott a két gyümölcs, amit a fa alól felvett és egyszerre gusz-tusa támadt rájuk. Elővette a tarisznyából őket és egykettőre bekebelezte az édes körtét és almát.

A körtének és az almának ez már nem fájt ekkor, mert ők már a magban éltek és a magot a pásztor nem ette meg. Eldobta.

Az eső port mosott be a barlang nyílásán és a magok szépen megültek a puha talajban egymás mellett. Azután álmosak lettek és elszenderedtek.

Meddig aludtak, azt nem tudom, de egy napon csak kidugta ám a fejét az alma a sárpaplan alól.

— Hé körte, ébredj már — szól — mert hallotta, hogy az még mindig álmosan szuszog a paplan alatt. Erre a körte is kitakarózott és egy nagyot nyújtózott, amitől mindjárt nagyobb is lett ökelme egy picurkát.

Egyedül voltak a nagy sötét barlangban a két csöpp kis élet és nagyon féltek. Világosság alig szűrődött hozzájuk a nyílásból és ott gubbasztottak remegve a sötétségben és a kis alma mindig csacssoogt, hogy bátrabb legyen.

— Fázom, mondta egy napon és sápadtan gubbaszkodott a kis körte mellett.

— Én is fázom — felelte a körte borzongva.

— Bizony jól esnék egy kis melegség.

— Meg egy kis világosság — pihegte a kis almácska lankadtan.

Pár nap mulott így el, a kis almácska alig halhatóan pihegte:

— Meghalok, érzem... fázom.

— Bátorság — biztatta a körte, pedig ő is alig élt már, olyan erőtlén és sápadt volt.

Ebben a percben lépett a pásztorfiu be a barlang száján. Azonnal megpillantotta a két gyenge kis palántát és felkiáltott:

— Nini, az alma és a körte!

Azzal óvatosan kiemelelte őket, úgyhogy megsem érezték és kivitte a barlangból.

A pásztor oda vitte a két elpusztult fa helyére és ott elültette a két kis gyereket. Megittatta őket a kulacsából és dolgára ment.

A két kis árva pedig szépen élni és vidámodni kezdett. A nap sietett zöldre csokolni a levélkéiket és úgy táplálta őket, mint madár a fiaikat.

Lábacskaikkal is jól megkapaszkodtak a földre és úgy szívták a nedvét, mint anyatejet.

Egy hosszú téli álom után egy gyönyörű verőfényes napon arra ébredt a két fácska, hogy teli voltak szórva rózsaszín és hófehér virággal.

Gyönyörűek voltak, mint a menyasszonyok és a méhek reggeltől estig röpökdtek egyik fáról a másikra mézet lopni.

Egy nyárvégi napon egyszer csak arra jött a pásztor fiu. Nem egyedül volt. Egy szép lányka jött mellette és átölelve tartották egymást.

Az almáfa és a körtéfa nem szóltak semmit, csak egymásra kacintottak.

Most ott álltak a fa alatt és mindegyikük letépett egy-egy gyümölcsöt. A fiu egy almát és a lány körtét.

— Jé, milyen remek ez a körte — mondta a lány — olyan piros és arany-színű, mint egy alma!

— Micsoda finom alma — szól most a fiu beleharapva — olyan édes és illatos, mint egy császárkörte!

Amikor elmentek, az almáfa elkacagta magát:

— Hallottad? Nekem körte izem van.

— Nekem meg alma izem, nevetett a körte is.

A kis almácska elkomolyodott, hallgatott egy darabig, aztán mondta:

— Akkor hát nem vagyunk most már fajtszta?

— Rokonok vagyunk — mondta a körtéfa melegen — s ágaival megcirógatta az almát.

Almáfa úgy nyújtotta ágait körte felé, mint egy barát.

Elvégeztetett!

Ira: Komjáthy Aladár

Egészen a hajó farához ment és belebámult a tintafekete vízbe. Az eget felhők borították, fülledt és megrekedt volt az éjszaka, csak néha hasított bele a sötétségbe egy-egy távoli villám fénye.

— Most megtehetném — villant át az agyán. Maga is elcsodálkozott, hogy nem borzad meg. Már régóta játszott a halál gondolatával, de eddig valahogy mindig érezte az egészeket a komolytalanságát. Félig hangosan kimondta a szót: »Halál!« A visszhangtalan csend nem kavart fel benne s elégedett nyugalma úgy körülcsobogta, mint a víz a hajót. Zavarba jött s kissé megdöbben.

— Hát tényleg itt volna a perc? — kérdezte magától tétován. Elmosolyodott. Azokra gondolt, akikkel öt perccel előbb még beszélgetett. Mennyire csodálkoznának! Szellemes anekdotákat mesélt nekik, de valami ideszólitotta a sötét hullámok fölé. A villanylámpák ragyogtak a hajó szalónjában, élet, meleg és kacagás vette körül. Margit csodaszép volt, ibolyaszínű szemével és vérpiros ajkaival. Könnyű ruhája alatt tüzelő lángoló márványból épített teste. Még most is érezte térdeinek gyöngéd szorítását s kezének forróságát.

Felsőhajtott és végigsimította a homlokát.

— Ha most belevetem magamat — fűzte tovább a gondolatokat — vége lesz mindennek. Nem leszek én, nem lesz Margit, semmi sem lesz. De vajon nem mindegy-e? Tegyük fel: tíz, husz, harminc, negyven, ötven évig élek még. És aztán? Meghalok és olyan lesz, mintha sohasem létem volna. Furcsa ez az élet! Olyan, mintha egy nagy barlangban járnánk, ahol eleinte ezer és ezer ut nyílik, de valahogy akármerre is megyünk, végül mindannyian ugyanarra az egy szűkülő és sötétedő folyosóra jutunk.

Felnézett a vigasztalan égre s lengett a vizszalton folyóra. Előbbi nyugalma eltűnt. Az volt az érzése, hogy ez a kettős feketeség összeszorul s őt összepréseli. Zihálva lélekzett, a szíve dobogott s homlokáról verejték gyöngyözött. Mintha messziről kacagást hallott volna. Összerezent s dühös félelmet érzett, mint az állat, amelyik csapdába esett és sejtí, hogy nincs menekülés. Hátrább lépett a korláttól! De lelkében égő bizonyossággal tudta, hogy nincs segítség. Most meg fogja tenni. Valami szánalmat és sajnálatot érzett önmaga iránt. A torka kiszáradt, a szeme sarkából csillagok pattantak a csilgaltalan éjbe, sírni szeretett volna.

Valami kábulat ragadta meg, a sötétség elsötétült előtte s egyszerre rettenetes hidegségre eszmélt. A folyó habjai sodorták.

— No, most megtörtént — volt az első gondolata. Az első pillanatokban sem félelmet, sem megbánást nem érzett. De lassanként tudatára jött, mit tett. A víz hidegsége magához éritette. Valami kimondhatatlan rettenet serkentette életre minden energiáját. Felordított. Vadul tiltakozott a halál ellen.

— Hé, emberek — üvöltött fel újra — segítsetek, ne hagyjatok elpusztulni. — Semmi válasz. Hirtelen ráeszmélt, hogy egyedül van a sötét és ellenséges elemmel. Olyan borzalmasan egyedül, mint ha a világból minden élet kihalt volna. Ez mindennél rettenetesebb volt! Az örület környékezte.

A ruhái átmedvedtek s ólomsúlyal vonták a mély felé. Irtózatossá, eszeveszett rémület szele ragadta meg. Ordított és uszott és zihált és csapkodott, míg a hajó: az élet, a menekülés, az egyetlen élő pont ebben a sivár és morgó vízsvatagban, mind távolabb és távolabb ragyogott a szénfekete éjszakában.

Majd hirtelen elcsöndesedett s logikusan próbált gondolkodni. »Okosan kell viselkednem, különben kimerülök és elpusztulok.«

Hanyatt feküdt és úgy igyekezett a víz színén tartani magát. Szemei égve dagadtak ki üregeikből a sötét bolt felé. Érezte, amint a hideg víz dacára a verejték előnti a homlokát. Hirtelen a víz alá merült, csapott egyet a karjával s új-

ra a felszínre jutott. Így ment ez egy párszor s érezte, hogy egyre fáradtabb lesz. Fogalma sem volt, mióta lehet a vízben. Imatöredékek juttak az eszébe, majd hirtelen dühös lett s káromkodva csikorgatta a fogait. »Nem, azért sem — mormogta zavarosan és sirt és tudta, hogy most már minden hiába. — A cipők — villant meg zavarosan előtte — azok huznak, azokat kell levetni.« Próbálta kifúzni őket. Nem sikerült. »Nem megy — állapította meg szinte cinikusan. — Hiába, ketten vagyunk — forogtak tovább gondolatai — én, meg a víz! Ezt az ügyet kettőnknek kell elintézni, senki másnak.«

Mind fáradtabb és fáradtabb lett. Néha még végigborzongott benne a tiltakozás, de ez csak olyan volt, mint mikor vihar után alig rezdíti meg a szellő az erdő fáit. Öntudata kihagyott. Ugy működött, mint a reklámtáblák hol elalvó, hol kigyuló villanylámpái. Valami bizonytalan türelmetlenséget érzett, hogyha már el kell pusztulni, miért nem jön hamarabb a halál.

Elalélt. Valaki nagy ólombömböket kötött a lábaira s huzta, vonta a mély felé. Mintha emeletes ágy lágy selyempárnái közt zuhanna. Éppen Margit mellé! Meztelen és milyen nehéz, milyen forró, milyen puha! Egyszer, csak egyetlenegyszer volt ez, de többet ért

mindennél. Azok a csókok! Milyen nagy kortyokban nyelte! Minden fájt a gyönyörtől, a szíve kihagyott, a gyomrát és mellét valami nagyon, nagyon feszítette, alig tudott lélekzetet venni. De mégis milyen gyönyör és boldogság volt! ... Azért talán már elég is lenne, hiszen ez kibírhatatlan, ebbe bele kell halni. Jó is hogy jön az édesanya! Szegény! Az apátlaki virágos temetőből kelt ki, hogy megnézze a fiát. Nini! Tréfásan fenyegeti csontos, öreg ujjaival. »Ej, ej, haszontalan gyerekek, nem szabad az ágyban annyi ideig lustálkodni.« De mikor ez oly nagy-szerű és a nyugodt heverés mindennél édesebb! No, jó, jó! Azért mégis retentet. Azért még sem kellene oly töménytelen mennyiségű párnát az arcába dobálni, hiszen már alig kap le...ve...gőt...

— A folyó vízzel teli, eltorzult testet vetett fel. Megüvegesedett szemek üres tekintete meredt a komor égbolt felé. Valaki, aki már nem ő volt, akadozva kalapálta az utolsó gondolatot, egy elszállott vihar bucsuzó villámát.

— Elvégeztetett! — dörögte, sivitotta és mégis suttozta egy hang a levegőben s a test mint a kő zuhant alá a piszkos hullámokban.

ORVOSI DOLGOK

Ipari betegségek: — A munkásság védelme

Az ipari betegségek vizsgálói — neves orvosok, higiénikusok, tanárok — még vagy tíz esztendővel ezelőtt is azon az állásponton voltak, hogy a többi ermelés és a munkásság egészségi állapotát *kizárólagosan* a gyárak, munkahelyek, műhelyek tökéletes higiénikus berendezésén múlik. Tüzetes vizsgálatok eredményezték, hogy ma már állami törvények, rendeletek védik a munkástömegek egészségét.

Valóban: a mai modern gyárak egészségügyi berendezése is mindeképpen tökéletesnek mondható. A tágas munkatermeket portalanítják, szellős, nagy ablakkal, mozdokkal, fűrdőkkel, uszokkal, öltözőkkel, tornahelyiségekkel látják el. És mindez a többtermelésért és a munkásság egészségének megőrzéséért történik.

Ennél a pontnál azután megállt a tudomány. Mindenki azt hitte, hogy most már nincs tovább! Ujabb, sőt mondhatni legislegújabbban a szociálhigiénikusok egy lépéssel tovább merészkedtek: azt észlelték, hogy a *hipermodern egészségügyi berendezkedések mellett csak alig javul valamit az ipari betegségek statisztikája*. Megállapították, hogy a produktív munkát végző fizikai munkások testi és lelki üdvéhez *már tényezők is kellenek*, nem elégséges: a portalanítás, az ideális világítás és a szellőztetés.

A modern szociális felfogás szerint ezeken kívül még a következőkre van szükség:

1. Jó fizetés.
2. Higiénikus, egészséges lakás.
3. Kalóriadus, jó táplálkozás.
4. Nyolc órás munkaidő.
5. Egészséges testalkat.
6. Felvilágosító, tanító iskolázás.
7. Alkohol-tiltalom.

Ezek a kellek — hozzá még a higiénikusan berendezett műhelyek — éppen az agrárországokban hiányoznak. Az ipari államokban többé-kevésbé tartják e pontokat, azonban nálunk, a rossz fizetéstől kezdve valamennyi pontnál hiányokat észlelhetünk. A primitív berendezkedések hozzák azután magukkal, hogy a munkásság tuberkulózis-statisztikája feltűnően rossz.

A mi vidékünkön a munkásság közét felfűző tuberkulózist a primitív munkahelyek, az egészségtelen, nedves tömeglakások, a rossz táplálkozás és a tudatlanság okozza. És mindenek felett áll természetesen a fő ok: a rossz fizetés. Itt tehát csütörtököt mond az orvosok legszébb igyekezete is. Hiába igyekeznek a betegséglelyző orvosok a tuberkulózis elleni védekezés gőpezetét működésbe hozni, ha a gép legifőbb alkotrészei, csavar-

jai — hiányoznak.

A Vajdaságban a tuberkulózis válogatás nélkül szedi áldozatait a különböző szakmák munkásai közül. A szubotici betegséglelyző orvosától nyert statisztikai adatokból megállapítottuk, hogy a tüdővész megbetegedések kimutatásánál egyik ében a lakatosok, asztalosok és a szabók, a másokban pedig a hivatalnokok, szobafestők, nyomdászok vezetnek a listán.

A munkásság betegséglelyzője emberfeletti munkával küzd a különböző ipari betegségek és így elsősorban a tuberkulózis ellen, azonban e hatalmas szervezet a legjobb akaratával se lehet tökéletesnek nevezni.

A tüdőbetegség kezdeti stádiumban feltűnően gyógyítható. Fél munkát végzünk azonban, ha megelégszünk a betegek oltások, orvosságok, vagy kivételesen sanatóriumi kezelésével. Ennél tovább kell menni: beállítást kell nyerni a beteg otthonába, kikutatni a fertőző fészket és megátolni a betegség továbbterjedését.

Erre a célra elkerülhetetlennek látszik a betegséglelyző keretek között a *tüdőbeteg-gondozók felállítás*a.

A magunk részéről nagyjából így képzeljük el a dolgot:

Kerülneként egy-egy jól fizetett, iskolázott intelligens gondozónak kell kiküldeni, minden bejelentett tüdőcsúshurutos beteg lakására. A tüdőbeteg-gondozó személyzete vizsgálja felül a lakáviszonyokat, tanítsa ki a környezetet és lássa el a beteget a felesleges, idejétmúlt orvosságok helyett *tápláló élelmiszerekkel*. Ezzel az egyszerű — és külföldön levált — módszerrel lehetővé tennék a kezdeti betegségek légióinak felkutatását, megtudnánk akadályozni a baj továbbterjedését és ezáltal a jövőben számottevő pénzüdadástól is tehermentesítenék a betegséglelyző pénztárt.

A gondozószemélyzetnek ezenkívül kötelessége volna eloszlatni a pénztári betegek megrögzött bizalmatlanságát a betegséglelyző orvosai, gyógyszerjei és kezelési módjában. Ezek a gondozónok tanítanak ki a betegeket a higiénikus életmódra, felvilágosítanak a családtagokat a betegség ragályosságáról és a védekezés módjairól. Ezzel az egyszerű és nem is olyan sok kiadással járó eljárásra néhány év leforgása alatt felére lehetne redukálni a tüdőbetegségben szenvedő munkások, tagok számát. Ha figyelembe vesszük, hogy a tüdőbaj hosszadalmas kezelést igénylő, néha évekig tartó munkaképtelenséggel járó betegség, könnyen elképzelhetjük, hogy milyen hatalmas összegű megtakarítással járna mindez. Hangsúlyozzuk: nem elég azt

mondani a betegnek, hogy táplálkozzék jól, hanem meg kell vizsgálni azt is, hogy van-e mit ennie? Hiába oltjuk a beteget, hiába tömjük orvosságokkal, ha nedves, nyirkos, penészes tömeglakásban kénytelen, jobb hiányában, feküdni.

Keresse a betegséglelyző gondozója az összeköttetést a lakáshivatallal és vigye keresztül, hogy a felszabadult lakásokba elsősorban a megfertőzött tömeglakók kapjanak megfelelő új hajlékot.

Azt mondanom se kell, hogy a törvényhozóknak kellene gondoskodni arról, hogy a husz munkásnál többet foglalkoztató gyárosokat egészséges munkáslakások építésére szorítsák.

A tüdőbajosok részére való központi rendeltet a magunk részéről kizárólag az esti órákban (ötötől-hélig) képzeljük el és ezzel elkerülhetjük azt, hogy a reggel vizsgált, »normális« hőmérsékletű »szmuláns« egészségesnek nyilvánították.

Az ipari betegségek megszámlálhatatlan különféleiségeit nem sorolhatjuk fel itt a napilap szűk keretei között, ezuttal még csak a gyakrabban előforduló *ipari mérgezésekről* akarunk rövidesen megemlékezni.

Az ipari mérgezések közül az első helyet az *ólommérgezés* illeti meg. Az ártatlannak látszó ólomnak rendkívül kiterjedt ipari alkalmazása van, jöllehet a tiszta ólmon kívül mérgező a szervezetre az ecetsavas-ólm, az ólomkarbonat és szulfát (ólmofehér). Az ólom elenyésző kis adagokban, észrevétlenül kerül a szervezetbe. A fertőzésnek három kapuja van: 1. a száj; 2. a légzőszervek nyálkahártyája; 3. az egészséges bőrfelület.

Ólommérgezés veszélyének elsősorban az ólombányászok vannak kitéve, azután mindjárt a nyomdászok, fazekasok, bádogosok, kalaposok, szövetfestők, festéktörők és szobafestők következnek. A krónikus ólommérgezés makkos dugulásal, többnyire éjjel jelentkező gyomor- és hasgöreséssel kezdődik. Súlyosabb esetekben a látható foghús szabad szélén piszkos palaszürke szegély mutatkozik, majd a vértagokban fellépő »reumas« tájdzakról panaszkodnak a betegek. A legsúlyosabb ólommérgezésben a fazekas-munkások szenvednek, akiknél gyakran az alkarokra szorító *lőgőmúlások* látunk. A kezek behajlítva »lőgőmúlások«, mintha a csuklóban el volnának törve. Néha ólommal dolgozó asszonyok gyermekein fejlődési rendellenességeket lehet konstatálni.

Védekezés: tisztaság, gyakori fürdők, a kezek étkezések előtti alapos mosása, alkoholfmentes diéta.

A *higany*, vagy *kénés-mérgezés*, az ólommérgezéshez nagyjából hasonló tünetekkel jár. A kénés-mérgezés veszélyének főként kalaposok, aranyozók, tükkörkésítők és kénésös műszereket készítő munkások vannak kitéve. A betegek arca sovány, beesett, fakó a járásuk bizonytalan. A gyomor és bélpanaszokhoz csakhamar fejfájás, szédülés, szivdobogás, reszketés csatlakozik. A munkások intelligenciája idővel csökken, a fogak idővel elmeleglőnek, kihullanak.

Védekezés: a műhelyek erőlyes szellőzéséből, kézmosásból, gyakori fürdők-ből áll.

Arzénmérgezések idült alakjait csak a legkritikább esetben látjuk, arzénrel készült zöld festékekkel foglalkozók, művirágkészítők, festéktörőknél míg a foszformérgezés gyufagyári munkásoknál fordul elő, gyakran súlyos formában.

A mérgezések közül még a különböző *gázmérgezések* érdemelnek említést, de már a felsoroltakból is láthatjuk, hogy mennyi veszély fenyegeti a munkásság egészségét, milyen sok alattomos kór tör a munkások élete ellen.

Az ipari betegségek megelőzésének hatatos módja volna az is, ha az egész ország területén betegséglelyző orvosok bírálnák el a serdülő ifjak pályaválasztásakor, hogy ki milyen mesterségre, munkára alkalmas. Szigorú ellenőrzés alá kellene venni a tizennégy éven aluli gyermekek ipari alkalmazását, valamint azt, hogy tizennyolc éven aluliakat ne lehessen éjszakai munkára felhasználni és a nappali munkaidő sohase lépje át a napi nyolc órát. Épp így a *női munkások* felvételénél kötelezővé kellene tenni a. orvosi vizsgálatot. Hogy erre szükség volna, bizonyítja a dohánygyári munkások beteg statisztikája, amely szerint egészséges, ép fizikumu munkások so-

hase betegednek meg a dohánygyárakban, ellenben gyenge, vérszegény, kezdő csucshuruttal felvett munkásnök állapota hamarosan rosszabbodott, sőt végzetessé vált a dohánypor állandó beszívása folytán.

Az ipari megbetegedések körül — és ezt különösen alá kell huznunk — *jelentős szerep jut az alkoholnak*. Hogy csak egy példát említsünk: az amerikai »száraz« törvény az ipari megbetegedések számát, rövid két év leforgása alatt több mint ötven százalékkal csökkentette.

Dr. Munk Arthur

Leleplezem Szuboticát!

Nem lehet szaxofonnal verebet fogni

Nagy merészség, nagyon nagy merészség Szuboticán éjfélokra életet keresni, mert hiába keres ott az ember, ahol nincs. Ó szegény városom, be jámbor vagy, be csöndes vagy, de üres vagy, éppen ezért sem Pacsérnak, de még csak Verusicsnak sem kell pirulnia. Közöttük igazán semmi különbség nincs, a két jazz-bandot igazán nem lehet oly nagy különbségnek tekinteni, habár a pesti jazz-band azzal a mindenestre nemes és megbecsülendő szándékkal jött le Szuboticára, hogy ebből a lompos, lomha, parasztvárosból »várost«, nagy várost vagy csak — mondjuk — nagybacska várost csináljon, de hiába, uraim, mondjanak le, itt nem lehet dobbal verebet fogni, még szaxofonnal sem. Pedig Szuboticán jelenleg, az épülő színházat és az örökké üres városi könyvtárt kivéve, a jazz-band az egyedüli kultúrtevéző. Nyugat, Keleten, Páris, Szuboticán, de már unalmas kezd lenni, mint minden és ha már majd könyökünkön trillázik ki a Valencia és Charleston, — olyan jó lesz megint szomorú, cigányzenét hallgatni — mint régen, mikor még meleg volt az ember szíve.

Bodrics Miska vonójában szunnyadnak a dalok.

*

Éjféli Szubotica. Fájón szívenszur a csönd és a szétterjeszkedő, szétfogó unalom. Nem vagyok babonás, de direkt jól esne egy pár fehérlepedős kísértet, vagy seprűnyélen lovagoló boszorkány, mert egy fess önkéntest és egy még fessebb frauent, akik indiszkrétan összekapaszkodva mászkálnak ebben a fogékony, százszázalékos némaságban, még sem számíthatom kísértetnek. A Tri sesira felé haladnak, senkit sem vesznek tudomásul, a járókelőket sem, — igaz, hogy a senki is és a járókelő is én vagyok, de még is kellene respektálni fiatalágomat és a csókokat négy fal és négy szemközt is elintézhették.

Az az illúzióm ebben a néptelen városban, hogy ők az első emberpár. Ádám és Éva. Csak a Paradicsom hiányzik — az is nekem.

*

A Beograd-szálló kapujában édesen alszik a cipőpuccoló. Fűtül a jazz-bandra, tőle ugyan lármázhat. Fekere huzza a kabátját és álmodik. Egy embert találók az uccán, ez is alszik. Aludj csak városom, én már régen megmondtam, hogy itt csak a temetők szépek. Tele vannak — szerelmes párokkal és féltő hogy ma holnap nem marad bennük hely — a halottaknak.

*

Szubotica éjszakai életének azonban vannak érdekes típusai. Első sorban a virágáros asszony, a *Tekla néni*. Mindenütt ott van, vörös, széles ábrázata kivirít a szegfűk és a késői rózsák közül és olyan, mint egy biborba mártott napraforgó. Mosolyog, odaáll az asztalhoz és ellenállhatatlan naivsággal husz dinárt kér egy szál szegfűért. Igazán kell tőle venni, nem lehet elutasítani, — mert ugye megy el. Mindenkit a keresztnevének szólít, a hölgyeket pedig egyszerűen »letubarózsámozza.« Éjjel egykor még a Bányában volt virággal, négy órakor a Rudicseva-uccai kiskocsmában borral. Két deci spriccer volt az asztalon. Most ő volt az ur. Tekla né-

szeregi a jó bort, a sok jó bort. Két lánya van neki — és a mama immár harmadszor menyasszony. Meghívott a lakziba. Karácsonyra lesz — de kijelentette, hogy nem fogok ráismerni.

— És miért Tekla néni?

— Hát — és közelebb hajolt — levágtatom a hajam pubira, úgy biz a pubisra, naccsága leszek én is, nem árulok.

— Mi az ura?

— Böllér.

Tekla néni elköszön és a szubotica éjszakából eltűnik a virág és Tekla néni vigasztaló, vörös arca.

*

A park titokzatosan terpeszkedik a város szívében. A hervadó fák sejtelmesen összelelkeznek a tiszta égbolt szelidsége alatt. A sarki palotában nyitva van egy ablak és forró muzsika perme-tezik le a parkra.

— Simi — sugja a leány a mellette ülő szőke katonának.

— Az az — feleli előremeredve a leány.

Egy darabig hallgatnak. Észre vesznek és arébb huzódnak egymástól. A bejáratnál megállók. Az ablakon kiszűrődő sárgafényt felissza a sötétség. Vigasztalomul szomorú minden és úgy érzem, csak egy jajszó kell, hogy kicsorduljon a csillagok kék szeméből a meleg könny.

FILM

Mik voltak a mozistarok ezelőtt? — Hány évesek akarnak lenni a mozcisillagok?

A »Leipziger Neuerte Nachrichten« hosszabb kutatás után leleplezi a legismertebb mozcistarak multját. A furcsa lista így fest:

Luciano Albertini — tornatanár.
Fern Andra — kabaré-énekesnő.
Alfred Abel — szobrász
Max Adalbert — biztosító ügynök
Karl Bechersachs — katonatiszt
Karl Boese — mérnök.
Kurt Bois — orvostanhallgató.
Arsén Cserépi — autókerekedő.
Paul Davidson — éjjeli őr.
Xenia Desni — festőnő.
Evi Eva — cigarettagyári munkásnő.
Claf Fjord — betegápoló.
Douglas Fairbanks — ügyvédi tanácsos.
Dr. Johannes Guter — földbirtokos.
D. W. Griffith — újságíró.
Max Glass — művészettörténeti tanár.
Otto Gebühr — utazó.
H. K. Heiland — jokei.
Lilian Hawey — táncosnő.
Thek Harbou — festőnő.
Emil Jannings — matróz.
Erich Kaiser-Titz — közműves.
Harold Lloyd — kabaréénekes.
Viggo Larsen — katonatiszt.
Leopold Ledebour — bíró.
Fritz Lang — festő.
Paul Leni — festő.
Max Landa — kereskedő.
Mia May — énekesnő.
Joe May — kereskedő.
Helga Molander — nőgyógyász.
Erna Morena — betegápoló.
Acil Mille — katonatiszt.
May Murray — táncosnő.
Paul Morgan — kabaré-színész.
Rudolf Meinert — banktisztviselő.
Hans Mierendorf — könyvkereskedő-segéd.

Manfred Noa — festő.
Asta Nielsen — kabaréénekesnő.
Ossi Oswald — táncosnő.
Richard Oswald — banktisztviselő.
Harry Piel — katonatiszt.
Albert Paulig — tanító.
Herbert Paulmüller — szobrász.
Lya de Putti — táncosnő.
Rolf Randolf — katonatiszt
Artur Robinson — orvos.
Erich Stroheim — katonatiszt.
Gloria Swanson — festőnő.
Reinhold Schünzel — utazó.
Gunnar Tolnaes — orvos.
Willi Wolf — fogorvos.
Paul Wegener — ügyvéd.
Friedrich Zelnich — bíró.

Ebből a nem teljes és főként német sztárokból készült listából kiviláglik, hogy mozcistarrá való eléptetésnek al-

A palotában becsukták az ablakot. A gramofon zenéje pianissimóba halkul. Visszanézek a parkba. A kis cseléd lány még ott ül lovagiával a padon össze-sebzett szívvel, szerelmesen, megbabonázva a muzsikától, forrora tágult pupillákkal.

*

A kávéház nagy üveglablaka olyan, mint egy ólomtábla. Bent fény, kint a kék éjszaka. Jolie Süssey Wuilverg az egyedüli vigasztaló jelenség, a kávéházban fölállított négy szál deszkának az attrakciója. Táncosnő. Öreg — és csillag. A szubotica Nacional-kabaré gyöngye. Álmosak zemei és a klasszikus tánc, amelyet lejt, még álmosabb.

A pincértől megtudtam, hogy a táncosnót civilben Varga Juliskának hívják — a francia hercegnő nevét csak a híker kedvéért vette fel.

Ágyetlen nő különben, ki nem a lábára, hanem a nevére büszke. Franciául kézi a feketekávét t ánc és a tányérozás után.

Jolie Süssey, Juliska leül a sarokba és látom, hogy éppen úgy unja és gyűlöli a világot, mint én.

Héj Jul'ka, Juliska, jobb lett volna a Tisza-parton maradni, pántlikában a libák mellett, mint klasszikusan táncolni néhány, sovány öreg urnak!

Szegedi Emil

A film — mint tanu. A napokban érdekes tárgyalás folyt le a müncheni törvénytörvényeseken, ahol egy mozdonyvezető vontak felelősségre gondatlanságból okozott emberölés címén. A vonat vezetőjét már a bíróság két évi börtönre ítélte, mert vonata egy kis fiut halálra gázolt. A védő nem nyugodott bele az ítéletbe és egy ottani filmvállalatot megbízott, hogy a szerencsétlenség előzményét és annak megtörténtét a mozdonyvezető vallomása után filmre vigye. A mozdonyvezető ugyanis azzal védekezett, hogy a fekvő kis fiut egy fa árnyékának nézte. A film elkészült — hivatalos közegek segítségével és ellenőrzésével, az elgázoltat egy ugyanolyan nagyságu próbababa pótolta. A felelőviteli tárgyaláson a film segítségével bebizonyítottak vették a vonatvezető ártatlanságát és felmentő ítéletet hoztak. A szembeforgatók a film hatását eddig csak rablóbravurok publikálásában és terjesztésében látták. Most ezeknek is meg kell gondolniok, hogy a társadalom hálával tartozik egy ártatlan ember megmentéséért. A film nemcsak börtönbe jutott, hanem ime, ki is szabadít embereket.

*

Operettek előtérben. Az Universal Pictures Corporation rövid idővel ezelőtt megszerezte Nedbal »Lengyelevé« című operettjének filmesítési jogát. A komponista késznek nyilatkozott a zenekíséretet is összeállítani és az operett zenéjét megfelelően átalakítani. A követésre méltó példát Hollywoodban nagy örömmel fogadták. A film ellenségeinek kezéből erős fegyver esett ki: a zene stilszerűtlensége mindenütt.

*

Lämmle eladja az Universal Picturest.

A londoni »Variety« közlése szerint egy londoni társaság 11 millió dolláros ajánlatot tett Lämmlének az Universal Co. vételára fejében. Mint hírlik, Lämmle 14 millió dollárért hajlandó lenne megválni a világ egyik legnagyobb filmvállalatától és így nem fog meglepetésként hatni ha az Universal Angol kézbe kerül — mindenestre csak látszólag. Az angolok mögött az F. B. O. Pictures new-yorki társaság áll, amelynek produkciója oly fényesen sikerült, hogy az Universal P. C. átvételét ilyen áron is jó üzletnek tartja.

*

Európai látogatás. Tom Mix, Douglas Fairbanks stb. után most Harold Lloyd készül Európába. — Ugylátszik vigasztalásra szorul Európa. — Leghíresebb filmszínészei Amerikában filmeznek, viszont, hogy ezek nélkül ne maradjunk, az amerikaiak jönnek — ünnepeltetni magukat.

*

Házassági szenzáció Hollywoodban.

Hollywoodnak új szenzációja van. Az első Rudolf Valentino halála óta. Ezután nem oly szomorú. Mae Murray a világhírű star sokak őszinte bánatára férjhez ment. A szerencsés férj David Pivani orosz herceg. König Mizsit (Mae Murray családi neve) ezentul Divani hercegnőnek titulálják.

A must

Egy alkoholista dala

Valami kádból kiöntenek
valami barna lét, valami
gyanust —
S ezt úgy hívják, hogy: must.
A mustban sokszor szőlőmag
és mindenféle más uszik.
De azért némelyek az egy pohár
mustot fölviszik huszig.
S a mustról a rossz nyelv bár
sok vádat kohot:
csak isszák, isszák, mondván:
hisz nincs benne alkohol!
Hát ami igaz, az igaz:
alkohol, az nincs is benne sok!
De ez még a mustvársra nem valami
[súlyos ok!
Mert — inkább lenne benne alkohol,
akár száz százalék,
mint az a sok-sok gyanus, barna
mindenféle ázalék...

—Lyó.

Szinházi kistükör

Maktub, vagy a végzet — Egy spanyol dráma

A szerelemben nagy szerepet játszanak a véletlen körülmények: amennyiben szerencsésen, — vagy mondjuk szerencsétlenül — szövődnek, a legbiztosabb nő is elbukhat. Akkor nem is ő a hibás, hanem a végzet, a maktub, az arabok végzete, mely megnyugtatja a lelkiismeretet azzal a vigasztalással, hogy minden előre meg van írva a sors könyvében.

Körülbelül ez a könnyed bölcsélet árad ki A *Donaudy* kis vígjátékából. Az agglégény megkéri barátját, Maurice, hogy legénylakását engedje át egy éjszakára, amit az agglégény teljesít is. Ő addig a körbe megy vacsorázni. Itt táviratot kap barátjától, aki arra kéri őt, értesítse a találkán megjelent hölgyet, hogy automobil-baleset érte, nem jelenhet meg a légyotton. Az agglégény visszatér lakásába, de ott egy nő helyett kettőt talál. Elképedése döbbenné válik, mikor megtudja, hogy a nő egyike Maurice felesége, aki rájött férje turpiságára s itt akarta őt tetten érni.

Mit csinálhat? A szerető elmegy, viszont a barátjának felesége még ott marad kicsit, mert későn van, szakad az eső. Az agglégény zavarban van, meghatja a tisztességes asszony szelvényét. Inasát kocsisra küldi, de az nem megy kocsisra, vacsorát készít s miután már elállt az eső, a fürdőszobában megengedi a zuhanyt, hogy az egyre vidámban csevegő pár azt higgye, hogy még mindig zuhog a zápor. Ezekhez a kerítő körülményekhez hozzájárul még valami. Maurice fölszólítja telefonon a lakást, meg akarja nyugtatni szeretőjét és sajnálkozását akarja kifejezni, hogy nem jöhetett a találkára. A telefonhoz azonban tulajdon felesége megy, akinek hangját nem ismeri föl.

Erre az asszony ott marad és — bosszút áll.

*

Rendkívül megrázó, élénk színekkel festett realiztikus spanyol drámát mutattak be Madridban, melynek szerzője

F. Sanchez és címe: *Los muertos*, a halottak.

Kicsodák azok a halottak? A halottak, — mondja ennek a drámának a főszereplője, — a jellem nélküli emberek, a gyöngék, a gyámoltalanok, az értelmetlenek. Köröttük örvénylik az élet, de nem törődik velük; a többiek, az élők, cselekszenek, akár jól, akár rosszul, ők határozzák meg a mindennapos élet eseményeit, történéseit.

Ő maga, a dráma főhőse, Alessandro szintén a halottak közé tartozik. Van felesége, van gyermeke, de az ivásnak adta magát, elviselhetetlen iszákos. Felesége, Amelia és fia lenézi őt. Mihelyt kis pénzre tesz szert, a kocsmába fut, elmulatia.

Felesége, miután egyedül marad és nagy nyomorúságba kerül, nem tud más megoldást, mint hogy egy gazdag barát után nézzen. Ez a barát nem milliomos, de azért ellátja őt is, gyermekét is. Alessandro olykor-olykor betoppan a házba, akkor kínos és siralmas jelenetek játszódnak le. Egy napon egy pár cipőt hoz a fiának, de a gyermek, aki a minap sokkal szebb cipőt kapott a házibaráttól, a kisfiuk ösztönességével félretolja az ajándékot, mire az apa busan elballag, könnyek hullnak az ivástól szederjes arcára.

Egyre mélyebbre és mélyebbre süllyik. Egy estén valami mulatóban találkozik Ameliával és szeretőjével, kik vacsorázni jönnek oda. Az első pillanatban nekik akar ugrani, de visszatartják, a mulató tulajdonosa rendőroket hozat, akik a botrány miatt majdnem bekisérlik. Kicsit összeverik a szerencsétlent, aztán elmennek a rendőroket, ő pedig kezét nyújt a házibarátjának, így szólván:

— Fogjunk kezét, hisz én is olyan vagyok, mint te. Mindketten hullák vagyunk.

De más alkalommal, hogy visszamegy a házába, nem csak ő részeg, hanem a házibarát is. Ekkor észreveszi, hogy ez a házibarát még nála is hitványabb, a fiát is le akarja itatni, szóval ártalmas és nem halott, hanem élő, vagyis képes rossz cselekedetekre is. Erre kirántja kését, megöli a házibarátot.

Ennek a realiztikus drámának nagy sikere volt Spanyolországban.

Miért nincs ingatlanforgalom?

A vajdasági városok ingatlanainak egyharmada gazdát cserélt az utolsó hat évben.

Az utolsó hónapokban, annak ellenére, hogy az ingatlanok értéke mélyen az aranyparitás alá süllyedt, az ingatlanforgalom ugyszólván teljesen megszűnt. Vonatkozik ez a megállapítás különösen a városi ingatlanokra, a házakra és telkekre. Földet még imitt-amott csak vesznek, de városi házra már alig akad vevő.

Felkerestük az egyik legnagyobb adásvételi iroda tulajdonosát, hogy megkérdezzük: mi az oka az ingatlanforgalom ilyen feltűnő hanyatlásának? Az ügynöki iroda tulajdonosa, akinek hosszú évtizedek óta van ingatlanforgalmi irodája az egyik nagy vajdasági városban, a következő kérdéssel fogadott:

— Házat akar eladni?

— Nem. Csak felvilágosítást kérek szakmabeli ügyekről.

— Látja, kérem, már megadtam önnek a feleletet, amikor azt kérdeztem öntől, hogy házat akar-e eladni. Mert ma mindenki házat akar eladni. Harmincnégy év óta foglalkozom ingatlanok közvetítésével és ezalatt még soha ennyi eladó ház nem volt könyveimben előjegyezve. Mindenki szabadulni akar a háztól, mintha földrengést sejtene és nincs senki, aki házat akarna vásárolni. Ebben a hónapban egy nyomorult kis viskón kívül még egyetlen házat sem adtam el, pedig százhuszonlét eladó ház van nálam előjegyezve.

— Mi az oka ennek a nagy pangásnak?

— Ez természetes. Az utolsó hat évben a vajdasági városok házáinak egyharmada gazdát cserélt. Mindenki, aki házat akart és tudott venni, már saját házában lakik. Ma már senki sem kíván házat venni. A vajdasági városok ingatlanforgalmában az utolsó hat évben három nagy hossz volt. Az első hossz a magyar impérium tisztviselőinek el-

távozása és az ország többi részeiből ide költözött, illetőleg idehelyezett tisztviselők megérkezése okozta. Szomborból 1919 és 1920-ban száznegy olyan tisztviselő költözött át Magyarországra, akinek a városban háza volt és aki eltávoztakor házat eladta. Ezekre a házakra meg is voltak a vevők, részben az ide költözött szláv tisztviselőkben, részben a háború és a konjunktúra alatt meggazdagodottakban, akik addig nem tudtak alkalmas házat találni, mert építeni nem akartak. Az építésnél ugyanis már a békeidőkben is sokkal jobb üzlet volt a házvétel. A második hossz a dinár rohamos esése okozta. A dinár romlásával fokozatosan emelkedett a házak értéke dinárokból, de még a külföldi valuták értékében is.

— A harmadik hossz — mondta az ingatlanforgalmi ügyek tudora — pár hónapja zárult le. A dinár szilárdsága magával hozta a közgazdasági élet pangását. Az emberek elvesztették, amit a konjunkturában kerestek és a dekonjunkturában kellett kifizetni azokat a tevékenes adókat is, amelyeket a jó évek nagy keresete után vetettek ki, de amelyeket a kincstár akkor elmulasztott beszélni. Mindenkinek pénzre volt szüksége, hogy üzemét fenttarthassa, az emberek igyekeztek mindent pénzzé tenni, így a házakat is, hogy fenttarthassák üzemüket és kifizethessék az adót. Ma már ott tartunk, hogy a ház a békeparitáson alul van és még sincs vevő.

— Egy dolog segíthetne még valamelyest; ha a lakástörvényt nem ujtánák meg. Ez esetben ugyanis a spekuláció vetné rá magát a házakra a jelenlegi olcsó árak mellett, mert, ha a lakbért a tulajdonos és a lakó kölcsönös meg egyezéssel önmaguk állapítanák meg, akkor jó tőkebefektetés lenne a ház, különösen most, amikor a bankok 8%-nál többet nem fizetnek a betétekre. De hát erre nem sok kilátás van.

gy. d.

520 kat. hold elsőosztályú szántóföld

a hozzátartozó gazdasági épületekkel és takarmánnyal (széna, szalma és kukoricaszár) Pančevo környékén, közel a vasúthoz és a Dunához, olcsón és előnyös feltételekkel

szabad kézből eladó.

Ugyanott eladó több 50—100 holdas parcella is.

Közelebbi felvilágosítást ad

Srpska Banka d. d. Pančevo

Szőlőoltványok

2-3 éves gyökeres oltványok, egy éves amerikai gyökeres és sima vadveszők minden fajban valamint nemesített 2-3 éves gyümölcsfák megrendegetők

ÉVÁR LASZLÓ

mintaszőlő és szőlőoltvány telepe

PETROVARADIN (Maia) Postai útk 17

(Lerakat a vasúti raktárral szemben)

Kereskedősegéd

tapasztalt, idősebb, elsőrendű munkaerő, aki nagyobb városokban tevékenykedett **azonnalra felvétetik.** Feltételek: mentesség további katonakötelezettség alól, szerb, magyar és német nyelvismeret. **Sava Nišević** háztartási-cikkek kereskedése **Novisad**, Kralj Petra utca 10.

Noviszadi rentabilis vállalat üzletkörének kiterjesztéséhez

100.000 dinárral társat keres

Ajánlatok „Rentabilis” jellegre a noviszadi kiadóba küldendő

„VENECIN“

kéntartalmu gyógyviz irodalma:

Dr. E. Mainet Paris: **A nehéz gyomor és bélbajok, ekscemá, herpesz és női bajok** kezelése a párisi, Galpetrier, St. Louis, St. Lázár kórházakban.

„Über Venicin“ Allg. Poliklinik, Wien, Med. Wochenschrift 1926. No. 15. Dr. Oscar Hübler: **A reuma kezelése.**

„Venicin“ minden gyógyszerárban és drogériában kapható, az erre vonatkozó irodalmi díjmentesen kapható az SHS boltaknál:

Cosmochemia k. d. Zareb, Račkoga u. 7/a

ELADO

gyapjufonoda és szövőde teljes felszereléssel

Érdeklődéseket **Schmolka hirdetőiroda**

Novisad Jevrejska ulica 7 továbbít.

A legmodernebb férfi és női cipők raktáron

Mérték után a legdivatosabb cipők angol és francia divatlap szerint. Javítások olcsón és izlésesen

Altman cipőüzletében Subotica, Vilsonova ul. 16. Fazekas-ház.

Műhajóví gazdaságomba szükségem van azo mali belépésre

egy gépészkovácsra

Inással rendelkezők előnyben. Ajánlatokat **NIKOLA NIKOLITS, VELIKI-BEČKEREK** Petrogradska 1. 9446

Minden háziasszonynak tudni kell, hogy teljesen megbízható orth. kóser

CSAK

PFEIFFERNÉL

a legjobb felvágottak, mindennap friss vágásu marha- és borjúhús, libaprólék és libahús, sült és nyers libamáj nagyon olcsón kapható.

AUTOMOBIL VEZETŐ és SOFFÓRTANFOLYAM

alapított NOVISADON

az egész Vajdaság és Szerémség területére.

A tanfolyam foglalkozik mezőgazdasági és autómotorokkal. Minden 18-ik életévét betöltött egyén megszerezheti a **soffórvizsgát**, ha személyesen vagy levélel felkeresi az **Első Vajdasági Soffórkiskolát**. Engedélyezve az ipar- és kereskedelemügyi miniszter által.

NOVISAD, Kr. Aleksandra ulica 7 (az udvarban)

A kávé akkor jó, ha friss!

Naponta négyféle friss porítottkávét kapható. — Vidékre szállítás 1/4 kg-tól kezdve

SUGÁR MANÓ

cég. Subotica.

Rőfősülést-berendezés és Wertheim-cassa sürgősen eladó 9499

Ignac Engler i Sinovi Subotica, Főter

Hogy a

JUNIPER

zöld sósborszesz bármely más gyártmány-nál jobb és hatásosabb, erről könnyen meggyőződhet, ha fűszerkereskedőjétől kér **egy ingyen próba üvegecskét utasítással.**

Ahol nem kapható, kérje levélel

JUNIPER

4912

laboratorium Subotica, Sirossmajerova 11.

Fűszerkereskedőknél jól b. vezetett jutalékos ügynökök ajánlkoznak

Kézműáru üzletemet

nov. 1-én főtér, Conen-ház Engler Ignác fiai mostani helyiségébe

helyezem át

s ujonnan berendezem. A hurcolkodás előtt a mostani raktáramon levő összes őszi külföldi ujdonságokat feltűnő olcsó áron elárusítom.

MAMUzsics ANTAL

Városi Zenede épület.

9107

Dr. Farkic

gyógyintézet, BEOGRADBAN

Kezel:

Idegbetegségeket: neurasthenia, hisztéria, epilepszia, nemi sífilis, bennulások, isiasz, stb.

Sebészeti-ortopéd megbetegedéseket; hátgerincgömbüléseket, ízületi és csonttuberkulózist, csontserüléseket, testi hibákat stb., azonkívül reuma, skrófi, elhízás, vérszegénység.

Vizsgyógyintézet kezeléseket: (hidroterápia) villamossággal (4 fülkés fürdő), mesterséges napfürdő (kvarc), szénsavas fürdő, eredeti póstyéni iszap, mediko-mechanika, ortopéd-kezelés, masszáz.

Vizsgálat és kezelés Röntgen-sugarakkal.

KLINIKAI LABORATORIUM

Az intézet orvosai: Dr. Klein H. idegbajoknak, Dr. C. Kajon sebészeti ortopédorvos

Az intézet nyitva: reggel 7-től 12-ig, vasárnap és ünnepnap csak délelőtt.

Árak: külön szoba 150, 2-3 ágyas szoba 120 dinár naponként. Felvilágosítással szolgál az intézet Beogradban, Knox M. hajlova venac 28, a Kalimegdannal szemben. Telefon 5-89

9308

Olaszmaroni

citrom, szentjánoskenyér, füge, datolya és mindennemű déligyümölcs a legolcsóbb napiáron, viszonteladóknak és kereskedőknek ajánl

WEISZ JÓZSEF
déligyümölcsmagykereskedő
SUBOTICA, Sokolska ulica 2

9358

Legnemesebb, kiválóan zamatos, fajsúlyosból vevők hordóiba szüretelhető **1000 hektoliter, husz cukorfokos homok**

MUST

legjutányosabb árban

Tízezer darab fanyelű I-a **CIROKSEPRÓ** Seitz-féle 4 szítás, alig használt **BOR-FILTER** eladó

HIRSCHL

Potiski Sveti Nikola. Telefonszám 3

9351

ÜZLETÁTHELYEZÉS!

Üzletemet a városháza alól **nov. 1-én** áthelyezem **Kr. Aleksandra ul.13 sz. alá**

(volt Moravia helyiségébe), amelyet modernül **büffé, fűszer és csemege** részére berendezek és új áruval felszerelék

Kérem a n. é. közönség további szives pártfogását
Martin Schik

9116

NINCS TÖBBÉ KOPASZ FEJ!

Lecitonal az egyetlen biztos, szabadalmazott készítmény a fejbőr gyógyítására és erősítésére, amely legtöbb esetben okozója a hajhullásnak.

Lecitonal megszünteti a hajkorpát a legrövidebb idő alatt, megakadályozza a hajhullást, meglevő kopaszságnál új hajaövést idéz elő.

Lecitonal kis adagokban 55 dináros, nagy adagokban 95 dináros áron kerül forgalomba. Szétküldés utánvétellel

Lecitonal kozmetikai laboratórium (Wien) főlerakat Zagreb Sajmiste 56

9126

Bármikor és bárhol tetszése szerint szórakozhat, táncolhat a legkitűnőbb angol „Jazz band” muzsikája mellett, ha valódi

Columbia tánclemezeket

vesz. Minden táncujdonság: Valencia, Barcelona, Parlez vous Français, Picador, Zirkusprinzessin stb. stb. kapható a jobb szaküzletekben. — Kérjen lemezjegyzéket a főlerakattól:

S. Ad. Engl, Subotica

Gramofon nagy választékban 360 dinártól kezdve!

8717

MECHANIKAI

prima

KENDERZSÁKOT

ajánl a

Fonó és Kötélverőgyár r. t.

Odžaci

1341

Gyártmányai:

Aszfalt és kátránylemezzel, Aszfalt szigetelőlemezzel, „GROZIT” borfedéllemezzel. Kőszén-kátrány, facement, karbolineum, fedettási kőszénkátrányszurok, Bitumen, aszfalt, szurok, masztix stb.

Beogradi Aszfalt- és Kátrányvegyütermékek Gyára

Vuka Karadžića 6
Telefon 27-20

Beograd

Vuka Karadžića 6
Sürgöncim: Grozit

Képviseletek és lerakatok

Novisadon: Greinitz D. D. Novisad
Somborban: Bertalan Goldfahn Sombor
Osijeken: Željko Kastl Osijek Županijska 41
Zagrebben: Jünker Berthold, Petrinjska 3

9247

AT. HÖLGYKÖZÖNSÉG FIGYELMÉBE

Fővárosi mintára ujonnan átalakított üzletemben az őszi és téli köpenyek, ruhák, bluzok, bundák stb. árusítása megkezdődött.

Kérem a t. hölgyközönséget, hogy szükségletét fedezze nálam, hol a legutolsó divatujdonságokat a legolcsóbb áron kapja, amit a következő néhány adat igazol:

Téli köpeny, himalája és velourból, végig bélelve 600—800 din.
Ugyanez szőrmézve 1000—1200 din.
Téliköpeny, legfinomabb tükörposztóból, szőrmézve 1350—1600 din.
Selyem-plüs kabátok tiszta selyemmel bélelve 1800 dinártól

Külsőlegesség szőrmebundákban és gyermekkabátokban! Hosszu szőrmebundák már 2500 dinárért, seal-bundák a legfinomabb minőségben 6000 dinárért kaphatók

HEGYI FÜLÖP

NŐI FELÖLTÖK ÁRUHÁZA

SUBOTICA, Kr. Aleksandra ulica 7.

BUTORSZÖVETEK

brokát, damaszt, plüssök, matracgrádlí, rolettgrádlí, afrik, lószőr, rugók, szegek és kárpitoskellékek legolcsóbban

I. OMERZO i DRUG

Zagreb, Petrinjska ul. 3., az udvarban NAGYBAN. Telefon 21—83 KICSINYBEN.

8741

8799

NAGY

árusítás női télikabátokban rendkívül olcsó gyári árakban

Gyapjukabát Din. 298
Sport — — — 395
Finom sport — — — 500
Eskimovelour — — — 650
Prima divatos — — — 720

Fazonos velour, plüssel — — — 980

Selyemselskinplüss 1400

Kabát leánykáknak 150

dinártól felfelé, u. m. sok

más kész ruha minőséget

a legjobb minőségben

szétküldi a nagyruház:

R. STERMECKI

CELJE, 27. sz. [lovenija]

Rendelést 500 dináron felül bérmentve küldünk. Irjon mindjárt

a nagyszert 1000 ábrás árjegyzékért. Kereskedőknek engro

árak. — Képviseletet felvesz.

Értesitem a n. é. közönséget, hogy

cipészüzletemet

Manojlovičeva ulica, Pletikosić

palotába helyeztem át, ahol

mérték után

a legolcsóbban és a legújabb

modellek után vállalkozok rendelést

TÓTH ANTAL

cipészemester 7048

Consum-tükör eladó

CZIGLER KÁICS és TÁRSA BUTORGYÁRÁBÓL KIMARADT

BUTOROKAT

minden elfogadható áron kiárusítom

Káics Dezső Subotica

A barátok temploma mellett

2944

Goodyear „Supertwist“

„SUPERTWIST“ a neve az új kord anyagnak, amely a múlt év folyamán kitűnő eredményeket mutatott a

GOODYEAR gumival.

Ismeretes az a tény, hogy minden cérna vagy spárta minél sűrűbben van fonva, minden centiméter hosszánál több anyagot tartalmaz és ez okból sokkal ruganyosabb és erősebb.

A Goodyear gyár különböző laboratóriumokban és műhelyekben több évi kísérletezés után megtalálta az igazi rendszert, mellyel a cérna vagy spárta helyes fonását elérhetjük azon vászon előállítására, mellyel a Goodyear gumi lesz kidolgozva.

Ez a módszer a Goodyear patenta, mely révén csak ezen gyárnak az egyedüli joga a világon, amelyiknek a gumi feldolgozásánál a „Supertwist“-et lehet használni.

Vegyen tehát autója részére csak Goodyear gumit, mert a „Supertwist“ biztosítja önnek a kitartó hosszú utak kényelmes és zavartalan megtevését.

Vezérképviselő az SHS királyság egész területére:

W. H. Smyth Beograd

Miloša Velikog 23. — Telefon 35—43.

Képviselő a Bánát és a Bácska részére:

Weigand & Co, Subotica Paje Kujundžića ulica 4.

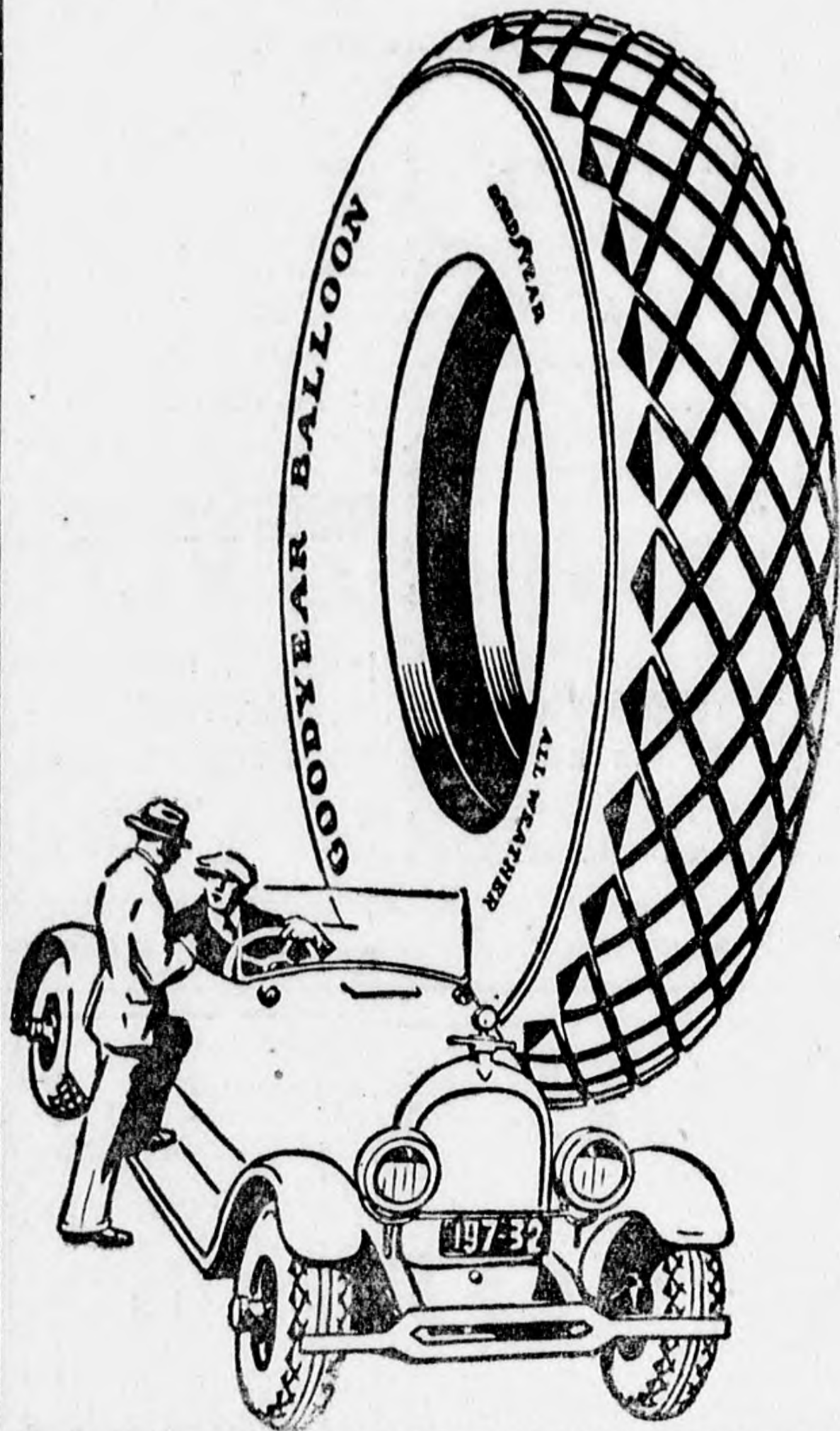
Petar Talić, Novisad Uspenska 5.

„Progres“ Vršac Aleksandrova 29.

„Stroj“ Osijek, Desetićevo 27.

Julius Daun, Veliki Bečkerek

Franz Peischl, Ruma

9471

Társul keresek

önálló horvát-német
levelezőt

elsőrangú bevezetett
tűgyártó, nyerges és bőröndös
kötés megkivántatik.
Ajánlatokat: „Biztos
jövő“ jellegű lap ki-
adóhivatala továbbít.

949

Vegye Ön is igénybe saját érdekében
cégünk saját gyűjtőforgalmát!

WIEN—SUBOTICA — TRIEST—SUBOTICA

Rakodás minden héten egyszer.
Szállítási idő 6—8 nap.

Bécsi képviselő: S. Taubmann & Co. Wien, II., Taborstrasse 9.
Triesti képviselő: „Adria ica“ Speditions A. G. Trieste

Gyors és pontos elvámolás, saját kocik,
költözködés saját patent butorkocsikban.

„Slavia“

nemzetközi szállítmányozás SUBOTICA, Cara Dušana ulica 1.
Telefon 375.

Táviratcím: Slaviasped

A szerencsés férfi!

kaphat tőlem teljesen in-
gyen egy kelengyét 5000
dinár értékben, amelyet
szabad választása szerint
bárhol vásárolhat. Küldjön
be címre 4 dinár vá-
laszbélyeget. — Semmiféle
más kiadása nem lesz.
Olvasható címet kérek.
FUCHS ERNŐ, VRŠAC
Postafiók 41.

Mielőtt építő és téli tüzelő
anyagait beszerezné, forduljon
bizalommal

Illgen Károly

céghez,
Sokolska (Gombkötő) ulica 10.
ahol a legolcsóbb áron vásá-
rolhat I-a mesze, becsinál
portland cementet, cement-és
kerámít lapokat, faszenet,
porosszenn, bécs gázyári
kokozot, kovácszenet

I-a bükk és gyertyán
hasábfát főlágvá is.
Minden rendelést házhoz
szállítunk

Villamos világítás szerelése

A Villanygyár szerelési osztálya (Kostina ulica 1.) végez mindennemű szerelést
gyorsan, olcsón és szakszerűen. Saját érdekében forduljon közvetlen hozzánk

Telefonszámunk 508.

A villanygyár városi üzletében (Kostina ulica 1.) luszterek, vasalók, villamos
kályhák és minden más villamos anyag legolcsóbb árban, bő választékban.
Nagy árammegtakarítást ér el, ha lakása és üzlete világításához szükséges
égyéket nálunk veszi.

Subotikai Villamos Vasut és Világítási R. T.
világítási és üzemosztálya — Kostina ulica 1.

5992
Falkenstein Sándor
szígyártó, nyerges és bőröndös
Subotica, Cara Lazara ul. 13.

Szalónáthelyezés

Értesitem a m. t. hölgy-
közönséget, hogy női és
gyermekruha szalonomat,
valamint géphímző-, aszur-
és plissze-intézetemet

1926. nov. 1-től Paja Ku-
jundžićeva ul. 11. (Molzer-
ház) helyeztem át. 9489

Tisztelettel Faacsarné

Szárazbél

30 dinártól kezdve 100 méterenként.

Szalámibél: száraz torokból 1 dinártól kezdve darabonként,
eredeti juhbelet 20 méteres kötegenként 5 dinártól kezdve,
sózott lóbelet 3 dinártól kezdve méterenként ajánl a

D. D. za Izradu Creva

Subotica — Telefon 229

INGATLANHITELT

nyújt elsőrendű bank,
földre lánconként 5000
dinárig, évi kamat 12%.

Felvilágosítás:

„Express“

szállító cégnél Subotica
Aleksandrova ul. 9.

9416